

ନବଜିଆ

କବିରାଜ

ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ

ନବଜିଆ

କବିରାଜ

ସୌମ୍ୟ ପରିଚୟ

ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରକାଶକ
ବିଜୟ ବହାଦୁରୀ ,

ଓ ବକ୍ସିତା
କଟକ - ୨

ନବଜିଆ : ଲେଖକ—ପଦ୍ମବନନ୍ଦ, ପ୍ରକାଶକ—ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ,
ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ—୨, ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ—୧୯୮୩, ମୁଦ୍ରକ—
ଜଗର ପ୍ରେସ, ପିଠାପୁର, କଟକ—୧ ।

NABAJIA : Author : Faturananda, Publisher—
Sahadev Pradhan, Friends' Publishers, Binodbehari
Cuttack 753002, Orissa, (India), First Edition—
1983, Printer—Dagaro Press, Pithapur, Cuttack—2,
Price—13-00.

ଉତ୍ସର୍ଗ

ସବୁଜ ରଥୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହରିହର ମହାପାତ୍ର
କରକମଳେଷୁ

ମହାଶୟ,

ଯୁବା ବୟସରେ ଆପଣ ସବୁଜ ଲେଖନୀ ଧରି ଏକ କୀର୍ତ୍ତିମନ୍ତ
ଯୁଗର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ଏ ପରିଣତ ବୟସରେ ଆପଣ,
ସାହିତ୍ୟ ତଥା ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବାରେ ଯେପରି
ଭାବରେ ଆତ୍ମନିୟୋଜିତ କରିଛନ୍ତି ତାହା ଅନନ୍ୟସାଧାରଣ ।

ଆପଣଙ୍କର ଏହି ମହନୀୟ ଗୁଣର ପୂଜା ସ୍ୱରୂପ ଆପଣଙ୍କ
ହସ୍ତରେ ଏହି ‘ନବଜିଆ’ ପୁସ୍ତକଟି ଅର୍ପଣ କରି ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ
ମନେ କରୁଛି ।

ଆପଣଙ୍କର ଗୁଣମୁର୍ତ୍ତ୍ୟ

ପଦ୍ମଭୂଷନ

ଉପହାର

ଶ୍ରୀ/ଶ୍ରୀମତୀ.....ଙ୍କୁ

ଭକ୍ତି, ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧାର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଉପହାର ଦେଲି ।

ସ୍ୱା.....

ତା.....

ଗମା ଆଡ଼ୁ ପଦେ

ଥଟା, ନକଲ ଓ ପରିହାସକାଣ୍ଡ ‘ନବଜିଆ’ ନାମଟି ପ୍ରକୃତରେ ମୁଁ ଦେଇନି । ମୋର ପରମ ମିତ୍ର ୯ ଡାକ୍ତର ପୁଲିନ୍ ବିହାଣ୍ଡ ଗପ୍ ଏହି ନାମର ପ୍ରକୃତ ଜନ୍ମଦାତା । ସେ ନିଜେଥିଲେ ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ନବଜିଆ । ନବଜିଆର ସମସ୍ତ ଗୁଣରେ ସେ ଥିଲେ ସ୍ବୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ବରୁ ଗହଣରେ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ମାତ୍ର ବସିଲେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସୁଦକ୍ଷ ନବଜିଆ ବୋଲି ଜାଣି ପାରନ୍ତି । ହାସ୍ୟରସ-ସୁସ୍ଥାମାନେ ସାଧାରଣତଃ ହାସ୍ୟ ରସର ଗୋଟିଏ ବିଭାଗରେ ପଡ଼ିବା ଦେଖାଇ ଥାଆନ୍ତି । ବରୁ ପୁଲିନ୍ କିନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହାସ୍ୟ ରସ ସୁସ୍ଥା ଥିଲେ । ହାସ୍ୟରସର ସବୁ ବିଭାଗରେ ସୁଦକ୍ଷ ନବଜିଆ । ତାଙ୍କର ଏକ ଅପ୍ରକାଶିତ, ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନର ନାମ ସେ ରଖିଥିଲେ—ନବଜିଆ ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ପାଇନି । ଏହା ମୁଁ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣିଥିଲି । କିନ୍ତୁ କାଳହମେ ତାହା ଭୁଲିଗଲି । ମୋର ଏହି ପୁସ୍ତକର ନାମକରଣ ଅଜ୍ଞାତରେ ‘ନବଜିଆ’ ବୋଲି ରଖିଦେଲି । ପୁସ୍ତକ ଛପା ଶେଷରେ ୯ ପୁଲିନ୍‌ଙ୍କର ‘ନବଜିଆ’ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସଂଶୋଧନ କରିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା । ପରମ ମିତ୍ରର ସମ୍ପଦ ଶ୍ରେୟ କରିଥିବାର ଗୁଣ ମୋତେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲା । ମନେ ମନେ ମିତ୍ରଠାରୁ କ୍ଷମା ମାଗିଲି । ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଡାକ୍ତର ଫାଲ୍‌ଗୁନି ଗପ୍‌ଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇଥିବା କଥା ଜଣାଇଲି । ତାଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ବହିର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭଲ ନାମକରଣ କରି ଶୀଘ୍ର ପ୍ରକାଶ କରାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବ ବୋଲି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଆଡ଼ୁସ୍ତ ହେଲି ।

ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତରେ ‘ଡଗର’ର ଯୁଗ୍ମ ସଂପାଦକ ଅଧ୍ୟାପକ ବିଜୟାନନ୍ଦ ସିଂହ ବହୁ ଶ୍ରମ ସ୍ବୀକାର କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ

ଦେଉଛି । ସାନଭାଇ ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନ କରି ବହିଟିକୁ ସୁନ୍ଦର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । ତାକୁ ସେନ୍ଦ୍ର ଦେଉଛି ।

ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସହଦେବ ପ୍ରଧାନଙ୍କର ଆନୁରୂପିକା ଓ ଆତ୍ମୀୟତା ମୋତେ ମୁନ୍ ଧ କରିଛି, ତାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉ ଅଛି ।

ଏ ପୁସ୍ତକର ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପତ୍ରିକାରେ ଆଗରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ସାରିଛି, ସବୁ ପାଠକ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଗପଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ି ନଥିବେ । ଏ ପୁସ୍ତକଟି ସେମାନଙ୍କ ଆଶା ପୂରଣ କରି ପାରିବ ।

ପରିଶେଷରେ ଯେଉଁମାନେ ଏ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଭବନରୁ ଯନ୍ତ୍ରର ସହିତ କାଢ଼ି ଆଣିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଅନ୍ତରର ସାଧୁବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ପଦ୍ମରାଜ

ସୂଚୀ

ଶ୍ଳୋକ	ପୃଷ୍ଠାଙ୍କ
୧ । ପାଠ ନ ହେଲେ ଶାଠ	୧
୨ । ଶିଖଣ୍ଡି କଲେଜ	୯
୩ । ପର୍ବେ ଶ୍ଵ ଯୁଦ୍ଧର ବିଜୟୀ	୧୭
୪ । ଜ୍ଞାନଦାତା ଭାଙ୍ଗ	୨୫
୫ । ବନସ୍ତତର କାହାଣୀ	୩୩
୬ । ବଣିଆଙ୍କ ବଣିଆ	୪୦
୭ । ଛପନ ପ୍ରହରୀ	୪୮
୮ । ବଦଳ ଗୁପ୍ତଆଶି	୫୭
୯ । ପୁଲିସ ରାଜ	୬୩
୧୦ । ଡିକେଟ ପୁରାଣ	୭୧
୧୧ । ଏବର ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡା	୭୮
୧୨ । ଶେଷ ବେଉସା	୮୮
୧୩ । ବଚନ ମଧୁର ତିଳକ ସରୁ	୯୭
୧୪ । କିରିକେଟ୍ ପୋକ	୧୦୪

ପାଠ ନ ହେଲେ ଶାଠ

ହାଇସ୍କୁଲରେ ଲାସଉଠା ପରୀକ୍ଷା ଗୁଡ଼ାକୁ ଚିତା କାଟିବାକୁ ପଞ୍ଚାନନ ଟିପାଠୀ ଓରଫ୍ ପେଞ୍ଚୁଆ ଡିହାଡ଼କୁ ବେଶି କିଛି ପରିଶ୍ରମ ବା ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡ଼ିନଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ସାର୍ମାନଙ୍କୁ ସମ-କୋଣୀ ନମସ୍କାର, ନିୟମିତ ଭାବେ ସେମାନଙ୍କ ପଦଧୂଳି ମସ୍ତକରେ ଧାରଣ, ଗୁରୁଦିବସ ଦିନ ଅସାଧାରଣ କର୍ମନୈପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦ୍ଵାରା ଲାସଗୁଡ଼କ ସେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଖେପାରେ ପାରୁ ହୋଇଗଲା । ମା' କପି ଦେବୀ ମଧ୍ୟ ତାକୁ କରୁଣା ଦେବାରେ ଉଣା କରିନଥିଲେ । ପ୍ରବେଶିକା ପରୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସବୁକିଛି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଫୁଟକରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷାର ପାଠକ ଭିତରୁ ବାହାରିବାକୁ କିଛି ପରିଶ୍ରମ ଓ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କପି ଦେବୀ ଯେ ତା' ହାତଧରି ବର ଭିତରୁ ଟାଣିନେବେ ସେ ବିଷୟରେ ତାର ସନ୍ଦେହ ଥିଲା । ଗୋଟାଏ ଘଟଣାରୁ ତାର ସନ୍ଦେହ ଦୂର୍ଭୀଭୂତ ହୋଇଥିଲା । ଆଇନ କଲେଜ ପରୀକ୍ଷାରେ ଛଅଜଣ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଏକଦଳ ଗୋଟିଏ ବହି ଧରି କପି ଦେବୀଙ୍କୁ ପୂଜା କରିଥିଲେ । ଫଳ ବାହାରିବା ପରେ ଦେଖାଗଲା ଜଣେ ଶହେରୁ ଅଣି, ଜଣେ ଦଶ ପାଇ ଚତୁର୍ପଟାଙ୍କ, ଅନ୍ୟମାନେ ପଞ୍ଚସ୍ରଗରୁ ଷାଠିଏ ଭିତରେ ପାଇ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାରହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏଣୁ କେବଳ କପି ଦେବୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ରାକରିବା ବିଜ୍ଞତାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ପେଞ୍ଚୁଆ ଡିହାଡ଼ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ଜାଣିପାରିଥିଲା । ତେଣୁ ପଢ଼ିଲେ ପିଅନ ଆଡ଼ୁ ହାତ ପକେଇଲା । ମହାଦେବଙ୍କ କୃପା ପାଇବାକୁ ହେଲେ ପଢ଼ିଲେ ଷଣ୍ଢ ପଛଆଡ଼େ ହାତ ମାରିବାକୁ ହୁଏ ବୋଲି ଜାଣିଥିଲା । କେଉଁ ନମ୍ବର ଖାତା କାହାପାଖକୁ ଯାଉଛି ତାହା ଟିପିଟାପି ଦେବାକୁ ଆଗରୁ ସେ ପିନଅକୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଉପପରୀକ୍ଷା ଫିଜ୍ ସ୍ଵରୂପ ଅଗ୍ରୀମ

ଦେଇଥିଲା । ଶହ ଶହ ଗୁଣ ଏହି ଫିଙ୍ଗ୍ ଦେଇଥିବାରୁ ଏଥନ ବାୟୁଡ଼ା
ଉଦାର ହୃଦୟରେ ଚିହ୍ନ କରିଥିଲା ଓ ଦରଟାକୁ ଆଉ ଅଧିକ କରିବାକୁ
ଇଚ୍ଛାପ୍ରକଟ କରନଥିଲା । ଯଥା ସମୟରେ ସେ ପରୀକ୍ଷକମାନଙ୍କ ନାମ ଓ
ଓ ଠିକଣା ଯୋଗାଇଦେଲା ।

କେଉଁ ପରୀକ୍ଷକ କାହାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ, କାହାର ପୁଅ, କି
ଜନସ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଧର୍ମିଆରୁ କି ଧର୍ମିଛଡ଼ା, କେଉଁ ଧର୍ମିବଲମ୍ବୀ,
ମିଳେଇ ଭିତରେ କେଉଁ ମିଳେଇ ଖବ୍ ବେଶୀ ଭଲପାଆନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି
ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ସାତ ଆଠ ଦିନ ଲାଗିଗଲା । ଏଥିରେ
ତା'ର ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ଭିତରୀ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ ଟଙ୍କା
ମୁଣିର ଡୋର ହୁଗୁଳା କରିଦେଇ କଠୋର ସାଧନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ।
ଭକ୍ତର ସାଧନାରେ ଖୋଦ ଭଗବାନଙ୍କ ଆସନ ଟଳମଳ ହୋଇଯାଏ ।
ସେ ଆସନରେ ବସିନପାରି ସଗଣର ଆସି ଭକ୍ତଆଗରେ ଗୋଡ଼ଭାଙ୍ଗି
ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି, ଆଉ—କଅଣ ମାଗୁଛରେ ମାଗ ବାବୁ—କହି ତାର ଧ୍ୟାନ
ଭାଙ୍ଗି ଦିଅନ୍ତି । ସେ ଭକ୍ତକୁ ଚାହିଁ ସେ ଭଗବାନ, ଏ ଭକ୍ତକୁ ଚାହିଁ ଏ
ଭଗବାନ । ଏ ଭଗବାନଙ୍କ ଆସନ କମ୍ପେ । ଖାତା ଉପରେ ଥିବା
ହାତଟି କମ୍ପି ଉଠେ । ଚାରି ନମ୍ବରଟା ଛୟାଲିଶ, ବେଳେବେଳେ ଚଉଷଠି
କି ହୋଇଯାଏ । ଏ ଭଗବାନମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଅଧେ ଭକ୍ତକୁ
ପଚାରିଥିଲେ—ଆରେ ବାବା ତୁ ଏ ବାଟରେ ଯେତେ ପରିଶ୍ରମ ଓ ଅର୍ଥ
ବ୍ୟୟ କଲୁଣି ତାହାର ଅଧାଅଧ ବହି ପଛେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲେ ତୁ ଅତି
ସହଜରେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥେ ପାରହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ପେଟୁଆ ଡିହାଡ଼ର
ଇସ୍‌ପାତିଆ ମୁହଁରୁ ବାହାରିଥିଲା ଆଜ୍ଞା ! ଆମ ହୃଦୟମର ଏଇଟା
ଗୋଟାଏ ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାର ବହୁ ବାଟଅଛି । ଯେ
କୌଣସି ବାଟରେ ଗଲେ ଆମେ ଶେଷରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇପାରିବା ।
କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାଟରେ ଯିବାଲାଗି କେହି କାହାକୁ ବାଧ୍ୟ
କରେନାହିଁ । ପୁସ୍ତକ ଖାଟମାନେ ବହିବାଟେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବା ସିଦ୍ଧିକୁ
ପାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଧରାଧର ବାଟ ବହୁଦିନୁ ଆଦର ନେଇଛି, ଏତେ
ଉତ୍ସୁକରେ ବାଟ କଅଣ ଆଉ ବଦଳେଇ ହେବ ? ଉତ୍ତରରେ ପ୍ରୀତି
ହୋଇ ପରୀକ୍ଷକ-ରୂପୀ ଭଗବାନ ଭକ୍ତ ଡିହାଡ଼ର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ

କରିଥିଲେ, ଆଉ ସେ ସଦର ଦରଜା ବାଟେ କଲେଜରେ ପଶିଲା । ସେତେବେଳକୁ ତାର ନିଶ ଦି' ପାଖ ଉପରକୁ ବଙ୍କେଇ ଆସିଥାଏ, ଆଉ କଲି ଦୁଇଟା ମୋଟେଇ ଯାଇ ତଳଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଥାଏ । ବାହାଡ଼ରେ ଶିଖଙ୍କ ପରି ଗୋଟାଏ କଢ଼ା ଗଲେଇ ଦେଇଥାଏ । ଶିରେ ଶିଖିରୁଲ, ପୀତବସନ ହାଲେ ବେଶ୍ ଦେଖିଲେ ସମସ୍ତେ ପଟ୍ଟକର କହିଦେବେ ଏ ହେଉଛନ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ — ସେହିପରି ଉପର ବଙ୍କା ନିଶ, ଲମ୍ବା କଲି, ହାତରେ କଢ଼ାଦେଖି ସମସ୍ତେ ତହାଡ଼କୁ କଲେଜ ଭେଣ୍ଟିଆ ବା ଦାଦା ବୋଲି ଚିହ୍ନି ଗଲେ । ଏଠି ଭକ୍ତକୁ କଷ୍ଟକରି ଭଗବାନମାନଙ୍କ ପାଖଯାଏ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଭଗବାନମାନେ ଭକ୍ତର ଚେହେରାରେ ଆପ୍ୟାୟିତ ହୋଇ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ, ଆଉ ଭକ୍ତଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ପରୁରଲେ କି ତହାଡ଼ିଏ ! ସବୁଭଲ ? ତହାଡ଼ି ଦେଖିଲେ ତାକୁ ବଲକୁଲ ପରଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିନି । ଭଗବାନ ଧାଇଁଆସି ସିଦ୍ଧି ବାଉଁଶିଆଟା ଅଣି ତା କାନ୍ଧରେ ଥୋଇ ସାରିଲେଣି । ଭକ୍ତ ଓ ଭଗବାନ ଏକ ହୋଇ-ଗଲେଣି । ଏଗୁଡ଼ାକୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଅଯାଚିତ କରୁଣା ବୋଲି କହନ୍ତି । ତହାଡ଼ି ଭଗବାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଦାଦା ପରିବେଷ୍ଟିତ ଆଉ ଜଣେ ଦିନିଆ ଭଗବାନ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଧମକ ଚମକ ଓ ବେଳେବେଳେ ବଳ ପ୍ରୟୋଗରୁ ନିଜ ଭଗବାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବହୁ ସମୟରେ ଉଚ୍ଚ-କୋଟିର ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ବହୁ ବା ଖାତାର କିଛି ହେଲେ ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା । ତାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଥିଲା କେବଳ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରକାଶ୍ଚରେ ।

ପରୀକ୍ଷାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ତହାଡ଼ିଏ ଦହିରେ ଅଥବା ସମୟ ନଷ୍ଟ ନକରି ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କର ତଥ୍ୟ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କଲେ । କପି ଦେଶଙ୍କର ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ବିହାରସ୍ଥଳ ଏକ ବିଖ୍ୟାତ କେନ୍ଦ୍ରର ସନ୍ଧାନ ମିଳିଗଲା । ତହାଡ଼ିଏ ସେହି କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିଜର ବିଦ୍ୟା ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନ କଲେ ଏବଂ ତଥାସ୍ତୁ ପଦ ମଧ୍ୟ ଲାଭ କଲେ ।

ବୋଉଁ ପରୀକ୍ଷାରେ ତହାଡ଼ି ବହି ବାଟ ଗୁଡ଼ି ଧରାଧରି ବାଟ ଧରିଥିଲା । କଲେଜରେ କିନ୍ତୁ ବହିବାଟ କି ଧରାଧରି ବାଟ ଧରିବାକୁ

ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଖେଚେଡ଼ିଆ ଭଗବାନ ଥାଆନ୍ତି, ଧରାଧରା କରିବାକୁ ଗଲେ ସେମାନେ ହଁ ହଁ କରି ଭକ୍ତକୁ ବଦାୟ କରିଦିଅନ୍ତି । ତାପରେ ତାଙ୍କ ନମ୍ବରରୁ କିଛି ଛେଲି ପଦାକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । କେଉଁ ଭଗବାନ ଭଲ ଆଉ କେଉଁ ଭଗବାନ ଭେଲ ତାହା ଭକ୍ତପକ୍ଷେ ଜାଣିବା କଷ୍ଟକର । ସେ କଥା କେବଳ ଜାଣିପାରିବେ ସେ ଭଗବାନଙ୍କ ସାଥୀ ଭଗବାନମାନେ । ତେଣୁ ତିହାଡ଼ିଙ୍କ ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ଭକ୍ତର ନିରାପଣ ପାଇଁ ନିଜେ କମର କସିଲେ । ତିହାଡ଼ି ଖାତାସହ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କୁ କାରୁ କରିଦେଇ ଫେରି ଆସିଲେ । ଭକ୍ତ ଓ ଭଗବାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧ ନିବିଡ଼ରୁ ନିବିଡ଼ତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସ୍ନାତକ ପୂର୍ବ ବାରିଧି ତିହାଡ଼ିଏ ଏକା ଡିଆଁକେ ଲାଙ୍ଗି ଚାଲିଗଲେ । ସ୍ନାତକ ପରୀକ୍ଷା ବେଳକୁ କିଛି କମ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଅଧିକାଂଶରେ ଲେଉଟାଯାଇଥିଲା କେତେ ହାଣ୍ଡି ରସଗୋଲା ଆଉ ମାଛ ହାଟରୁ କିଣା ହୋଇ ଆସିଥିବା ‘ଆମ ପୋଖରୀରୁ ସଦାଧର’ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ରୋଷି ଭାକୁଡ଼ ମାଛ ।

ଭଗବାନଙ୍କ ସୁଦୟାରୁ ଏହି ବାଟରେ ତିହାଡ଼ିଏ ସ୍ନାତକପୂର୍ବ ଓ ସ୍ନାତକ ପରୀକ୍ଷା ନଦୀ ପାର ହୋଇଗଲେ । ସେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶ୍ରେଣୀରେ ପାଦ ଦେଲେ । ଏଠି ପକ୍କା ଦୁଇବର୍ଷ ଭଗବାନମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଶୁଦ୍ଧମତ ଗୋଟି ଖଟିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଭଗବାନ ଓ ଭଗବାନ-ଆଣୀଙ୍କୁ ବାପା ବୋଉ ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବାପା ବୋଉ ବାଧୁକରେ ପଡ଼ିଲେ ସେବା ଶୁଣୁଷାର କୁମାରୀ ନାଇଟିଙ୍ଗେଲକୁ ଚିତାକାଟି ଦେଲେ । ଶେଷରେ ସେ ଘେର ଭିତରୁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଉପାଧିଟା ଧରି ତିହାଡ଼ିଏ ଫକ୍ କରି ପଦାକୁ ଡେଇଁପଡ଼ିଲେ । ପଦାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ ଚାରିଆଡ଼େ ଲୋକ ଖୁଦା ଖୁଦା । କୋଉଠି ଟିକିଏ ବସିବାକୁ ଯାଗା ନାହିଁ । ଚାରିଆଡ଼େ ବସିବା ଥାନ ଖୋଜିବାରେ ଦିନ ଗଲା ! ଏମିତି ବୁଲୁ ବୁଲୁ ବାଟରୁ ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି. ଡ୍ରାଣିଟା ସାଉଁଟି ନେଇ ପଛଆଡ଼େ ନଟକେଇ ଦେଲେ ।

ଭଗବାନମାନଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟିଦେଇ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ଆପଣମାନେ ମୋ ପାଇଁ କେତେ ପରିଶ୍ରମ ନକଲେ !

ମୁଁ ବି ନାନା ଧନ୍ଦାରେ କମ୍ ଝାଲ ବୁଝାଇନି । ଚାରବର୍ଷର ତପସ୍ୟା କଅଣ ଶୁଖୁଆ ପୋଡ଼ାରେ ଯିବ ?

ଭଗବାନମାନେ ବି ସାନ୍ତୁନା ଦେଇ କହିଲେ “ପୈର୍ଯ୍ୟନ୍ତର ବଧୂ । ଆମଦ୍ରାସ ଯେତକ ସମ୍ଭବ ସେତକ କରେଇଦେଲୁ । ସ୍ୱାଡ଼କୁ ଯାହା ଯାହା ଦରକାର ତାହା ଆମ ଅକ୍ତିଆରରୁ ବାହାରେ । ଏଣିକି ଖାଲି ଝନତ୍କାର ଦରକାର । ଆମ ଝନତ୍କାର ଆମ ପିଲଙ୍କବଳ ଓ ଘରଣୀଙ୍କ ଝନତ୍କାରରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଛି । ସେପରି ଝନତ୍କାର ସୃଷ୍ଟି ତମର ମଧ୍ୟ ସାଧ୍ୟ ଶୀତ । ଦଳ ପାଣ୍ଠିର ଯେଉଁ ବିରଟ କୁଣ୍ଡ ମୁହଁ ମେଲକରି ବସିଛି ସେଠି ତୁମେ ବୁଡ଼ିଯାଇ ଲୋପ ପାଇଯିବ । ଦଳ ପାଣ୍ଠି କୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ତୁମେ ନଦେଲେ ନାହିଁ କିଛି ଦିଆଇ ଦିଅ । ତେବେ କେଜାଣି କେମିତି ବଡ଼ ଭଗବାନଙ୍କ ସଦୟ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ି ଯାଇପାରେ, ସେତକ କରି ନପାରିଲେ ଏଆଡ଼ୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେତକ ଥାନ ଏବେ ଖାଲି ପଡ଼ିଛି ତାଠାରୁ ଡେର ବେଶି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀଆ ପୋଖରୀରେ ମାଛ ପାଣି ଉପରେ ପାକୁ ପାକୁ କଲପରି ଝେଉଟୁଛି । ତୁମପରି ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀଆଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ଗଜାମାରୁଥିବା ନୂଆ କଲେଜ ଦେଖ, ଯଦି ବାଜିଯାଏ ।”

ତିହାଡ଼ିଏ ଖର୍ଯ୍ୟାସୀଙ୍କପରି ସବୁ ଘରୋଇ କଲେଜ, ନାଆଁକୁ କଲେଜ, ମିଛ କଲେଜ ବୁଲି ଆସିଲେ । ଗୁଡ଼ ପଡ଼ିଥିବା ଥାନରେ ମନ୍ଦା ମନ୍ଦା ହୋଇ ଜନ୍ଦା ବେଢ଼ିଥିବା ପରି ସବୁଠି ଗୁକିଶ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନେ ସାଲୁ ଧାଲୁ ହେଉଛନ୍ତି । କଲେଜୀ ତାଉ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ମିଞ୍ଜାସରୁ ଯାଇ ନଥିଲା । ସବୁଆଡ଼ୁ ବିଫଳ-ମନୋରଥ ହୋଇ ଫେରିବା ପରେ ତାଉ କମି ଆସିଲା । ଗୁକିଶ ନାହିଁ ବୋଲି ବାହାଘର ବଜାରରେ ସେ ଯେଉଁ ଦିନ ପଶୁଆକୁ ପରି ଫୋପଡ଼ି ହୋଇଗଲେ ସେହିଦିନ ତାଙ୍କ ତାଉଟା ହେମାଳ ପାଲଟି ଗଲା । ଅଯଥାତେ କାହିଁକି ଏତେ ବର୍ଷ କଲେଜରେ ଦାଦାଗିରି କଲେ, ଭଗବାନଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଡ଼ ଖଟିଲେ । କିଛି କାମକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା ଜଣେ ସାଙ୍ଗ କହିଲା — ଆରେ ତୁ ତ ଭଲକରି ଜାଣିଥିଲୁ ତୋ ଦେଇଁ ପାଠ ହବନି । ତଥାପି

ପାଠ ପାଖେ ପାଖେ ରହିଲୁ, ତାକୁ ପଟି ମାରିଲୁ, ଗଣେଶଙ୍କୁ ବୋକା
 ବନେଇଲୁ । ସବୁର ଫଳ ଏବେ ଭୋଗ । ପାଠ ନ ହେଲାତ ତାକୁ ଛାଡ଼ି
 ନିଶାଠରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତୁ । ଦସ୍ତଖତ କରି ଜାଣି ନଥିବା ଲୋକ କାରିଗର
 ବନ୍ଦି ସହରରେ ଦି ମହଲ କୋଠାସବୁ ପିଟିଦେଇ ଗଲେଣି, ତୁ ସେଇଆଡ଼େ
 ମାଡ଼ିଗଲୁନି । ଆରେ ତୁ ଉଗ୍ରବାନଙ୍କର ସେବା ନକରି ଅସୁରମାନଙ୍କର
 ସେବା କରିଥିଲେ ଏତେ ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର
 ହୋଇଥାଆନ୍ତୁ । ରାଜ୍ୟର ବିଧାତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଚାନ୍ଦା ଖାଉଥାଆନ୍ତୁ ।
 ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତୋର ଫଟୋ ଶିରୁହୋଇ ଖବର କାଗଜରେ
 ବାହାରୁ ଥାଆନ୍ତା । ହଉ ଯାହା ହେବାର ହେଲାଣି । ଏବେ ମୋ ପାଖକୁ
 ଚାଲ । ମୋର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବିଜୁଳି ଦୋକାନ ଅଛି । ସେଇଠି ରହ ।
 ବ୍ୟବସାୟର ଇଲମତକ ଜାଣିଗଲେ ତୁ ନିଜେ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବସାୟ
 ଖୋଲିଦେଇ ପବନରେ ଉଡ଼ୁଥିବା ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟତକ ଖପାଖପ୍
 ଝାମ୍ପିବୁ । ଚାଲ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ।

ଦୁଇ ସାଙ୍ଗଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ବିଜୁଳି କମ୍ପାନୀ ଝଲସି ଉଠିଲା ।
 ବ୍ୟବସାୟ ହୁ ହୁ ହୋଇ ବଢ଼ିଲା । ଡିହାଡ଼ିଏ ବି ମୋଟା ଦରମା ପାଇ
 ଆନନ୍ଦରେ ରହିଲେ । ସେ ଭାବିଲେ ଗୋଟାଏ କେଉଁ କଲେଜରେ
 କିଏ କଦରରେ ପଣି ଯାଇଥିଲେ ସାତଶହ ଆଠଶହ ଟଙ୍କାରେ ଦସ୍ତଖତ
 କରି ଟଙ୍କା ଭିନିଶହ ପାଇ ଥାଆନ୍ତି କି ନାହିଁ । ଏଠି ମାସକୁ ପାଞ୍ଚଶହ
 ପାଉଁଶ । କେଇଟା ବର୍ଷରେ ଛଅଶହ, ସାତଶହ ଯାଏ ପାଇବି । ତା
 ପରେ ସାଙ୍ଗ ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଅଲଗା ଦୋକାନ କରିଦେବ । ଚନ୍ଦ୍ରା
 କଅଣ ?

ହଠାତ୍ ବିଜୁଳି କମ୍ପାନୀର ଟାଣିଟୁଣ୍ଟ ସମସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ବିଦ୍ୟୁତ୍
 ଉତ୍ପାଦନ ବା ଜେନେରେଟିଂ ସେଟ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ବନ୍ଦୀ ନହୋଇ ପଡ଼ି
 ରହିଲା । ବାହାଦର ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଉଡ଼ାରେ ଲାଗୁଥିଲା । ଥରେ
 ବଜା ଧରି ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଯାଉଥିବା ଜଣେ ମୁଲିଆଣୀ ବିଜୁଳି
 ଧକ୍କାରେ ମରିଗଲା । ଫଳରେ ବିଜୁଳି ଉତ୍ପାଦକକୁ କେନ୍ଦ୍ର
 ଆଦରିଲେ ନାହିଁ । ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଲାଇଟ୍‌ବାଲ୍‌ର ବିଜୁଳି ଉତ୍ପାଦକ

ହେତୁ ବହୁତ ଲୋକସାନ ହେଉଥିଲା । ସେ ପ୍ରସ୍ତର କରି ବୁଲିଲା—କାଲି ଅମ୍ଭକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ବିଜୁଳି ଧକ୍କା ଲାଗି ଦୁଇଜଣ ମୂଲିଆଣୀ ମରିଗଲେ । ଅମ୍ଭକଠି ଗୋଟିଏ ମୂଲିଆଣୀ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ମରିଗଲା । ଅମ୍ଭକଠି ହଠାତ୍ ଉତ୍ପାଦକ ବନ୍ଦ୍ ହୋଇଯିବାରୁ ଗୈର ତହରମାନେ ବରସହତ ଯାଉଥିବା ବହୁ ଜନସ ଲୁଟିକରି ନେଇଗଲେ । ବହୁ ବରଯାତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବର ହେଇଗଲେ । ପୁଲିସ ଦପ୍ତରରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ଆଜକାଲି ବିଜୁଳି ଉତ୍ପାଦକ ଥିବା ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ବହୁ ଗୈର, ଗୁଣ୍ଡା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦୁଷ୍ଟପ୍ରକୃତିର ଲୋକେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରଲୋକ ସାଜି ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକ ଅତଳ ହେବାମାତ୍ରେ ଜନସମସ୍ତ ଲୁଟିନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।—ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତର ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦକ ପ୍ରତି ଗୋଟିଏ କୋକୁଆ ଭୟ ଖେଳିଗଲା । ଗୁଡ଼ା ଏ ଉତ୍ପାଦକ କମ୍ପାନୀରେ ନିକମା ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଲେ ।

ତିହାଡ଼ିଏ ଏ ନିକମା ଉତ୍ପାଦକମାନଙ୍କୁ କେମିତି ବଦଳୁ କରିବେ ସେହି ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧି ପଇଟିଗଲା । ସାଙ୍ଗକୁ କହିଲେ—ମୋତେ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ଦେ ମୁଁ ବିଜୁଳି କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୋକାନ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବି । ସେମାନଙ୍କୁ ପଟକା ପଟକି କରିଦେଲେ ଆମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇଯିବ । ଦେବି ଗୋଟିଏ ପେଞ୍ଚ ଆଣି । ପେଞ୍ଚଟା ଅଲବତ କାମ କରିବ । ନହେଲେ ମୋ ପେଞ୍ଚୁଆ ତିହାଡ଼ି ନାମ ଆଉ ରଖିବି ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । ପେଞ୍ଚୁଆ ତିହାଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ନେଇ ଠିକଣା ଥାନମାନଙ୍କୁ ବୁଲିଗଲେ ।

ସ୍ବାଗକୁଦରୁ ପାଣି ସରିଗଲା ବୋଲି ସେଠା ଉତ୍ପାଦକ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବିଜୁଳି ଯୋଗାଣ ପାଲକର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଦୈନିକ ଦଣ୍ଡାଏ ଲେଖାଏଁ ବନ୍ଦ କରିଦେବେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ । କାର୍ଯ୍ୟରେ କିନ୍ତୁ ଦେଖାଗଲା ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୋକାନ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଜୁଳି ବନ୍ଦରେ ବାରମ୍ବାର ବନ୍ଦ ହେଲା । କେଉଁଠି ତାଳଚେର ଅର୍ମାଲର ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛି, କେଉଁଠି ଚଉଦୁଆର ଅର୍ମାଲର ମୁଣ୍ଡ ବିଗିଡ଼ିଛି ବୋଲି କେପିଧୁତ ଦିଅଗଲା ।

ଆଡ଼କୁ ଆଡ଼କୁ ଆସୁର ବେଣି ବେଣି ବିଜୁଳି କାଟ ହେବ ବୋଲି
 ଦୋଷଣା କରାଗଲା । ସମସ୍ତ ରାତି ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଧମକ
 ଦିଆଗଲା । କେଉଁଠି ତାର କଟାହୋଇ ଚୋର କରାଗଲା, କେଉଁଠି
 କ୍ୟାବଲ୍ ପାଟିଲ ବୋଲି ବିଜୁଳି ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ଜଣେଇ ଦିଆଯାଇ
 ସମାପ୍ରାର୍ଥନା ମଗାଗଲା । ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଡିହାଡ଼ି ସାଙ୍ଗ କୋମ୍ପାନୀରେ
 ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଉତ୍ପାଦକର ବର୍ଣ୍ଣନା, ଜରୁରୀ ସମୟରେ ତାକୁ ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ
 ଚଳାଇ କପର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଣ ଦରେ ଘରେ ଅବ୍ୟାହତ ରଖାଯାଇ
 ପାରିବ, ଉପକାର ଭୁଲନାରେ ଦାମ୍ କପର ନଗଣ୍ୟ, ଶେଷରେ ଅତି
 ସହଜରେ କାହାର ପରାମର୍ଶ ବିନା ଗୃହ ସ୍ୱାମୀ କପର ନିଜେ ଅକ୍ଲେଶରେ
 ଚଳେଇ ନିଜର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପାଇପାଇବେ ତାର ଏକ ବଡ଼ ଆକର୍ଷଣୀୟ
 ବିଜ୍ଞାପନ ଖବରକାଗଜ ମାନଙ୍କରେ ବାହାରିଲା ଏବଂ ଡୋକାମାନଙ୍କର
 ନଜରରେ ତାହା ପଡ଼ିଲା । ଦିନ କେଇଟାରେ ଡିହାଡ଼ି ସାଙ୍ଗ କୋମ୍ପାନୀରେ
 ଥିବା ସମସ୍ତ ଉତ୍ପାଦକ ବନ୍ଦି ହୋଇଗଲା । ଗୃହଦା ଏତେ ବଡ଼ିଗଲା ଯେ
 ପୁଣି ବାରମ୍ବାର କାରଖାନାରୁ ଉତ୍ପାଦକ ଅଣାଯାଇ ବନ୍ଦି କରାଗଲା ।

ସାଙ୍ଗ ଡିହାଡ଼ିକୁ କହିଲା—ଜାଣିଲୁଡ଼ ତୋର ପାଠ ହଉନି ।
 ସେଥିରେ ନମାତି ଯଦି ଶାଠରେ ଆଗରୁ ମାତି ଥାଆନ୍ତୁ ତେବେ
 ଏତେବେଳକୁ କାହିଁରେ କଅଣ କମଉ ଥାଆନ୍ତୁ । ଡିହାଡ଼ିଏ ଗମ୍ଭୀର
 ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—ଏବେ ବୁଝିଲୁ ପାଠଟା ଡିଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦକ ଆଉ
 ଶାଠଟା ଧନ ଉତ୍ପାଦକ ।

ଶିଖଣ୍ଡ କତଳଜ

ତନ୍ତ୍ରସେନ କଲେଜର ସେକ୍ରେଟେରୀ ଅକାମାର ବସିପଡ଼ିଲେ ।
ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ପରଶୁରାମ କମିଟିର ସଭ୍ୟମାନେ
ବସିତ ହୋଇ କାରଣ ପୁଚ୍ଛକଲେ । ସେକ୍ରେଟେରୀ ଫାଟି କରି ନିଶ୍ୱାସଟାଏ
ଛୁଡ଼ି କହିଲେ—ସେ ଗୋବରା କଲେଜର ସେକ୍ରେଟେରୀ ଯେଉଁ ଟାଉଟର
କୃଷ୍ଣ ଆଟା ଅଛି, ତାକୁ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ?

—ଏ ଟାଉଟର କୃଷ୍ଣ ଆ କିଏ ମ ?

—ଓଃ ସେହି ଯେଉଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ —

—ହଁ ହଁ ଜାଣିଲୁ ଜାଣିଲୁ । ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଜଣେ ପକ୍କା
ଟାଉଟର, କଳାକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧଳା କରିଦେବା ଲୋକ ସେ ।
ଯୋଗାଡ଼ିଆ ନମ୍ବର ଏକ । ଶାସକ ଦଳରେ ରହି ସେ ହଟତମଟ
ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବହୁପ ପାଇ ଯାହା ନାହିଁ ତାହା
କରି ରୁଲିଯାଉଛି ।

—ହଁ ସେ ସବୁବେଳେ ଶାସକଦଳିଆ । ସ୍ୱର୍ଗରେ ଇନ୍ଦ୍ର-
ମାନଙ୍କର ବଦଳିଦୁଏ । କିନ୍ତୁ ଶରୀ ଗୋଟିଏ । ତାଙ୍କର ପରବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ
ନାହିଁ । ଯିଏ ଇନ୍ଦ୍ର ହେଲା ତାଙ୍କର ଯିଏ ହେବେ ଶରୀ । ଠିକ୍ ସେମିତି
ଯେଉଁଦଳ ଗାଦିକୁ ଆସେ ଟାଉଟର କୃଷ୍ଣ ଆ ଓରଫ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପଟ୍ଟନାୟକ
ତାଙ୍କର ପାଖଲୋକ ବନିଯାଏ ଆଉ ଆରାମରେ ମାଲପାଣି ଝିଡ଼ାଏ ।
ଏବେ ଶାସକଦଳର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ କାରପଟଦାର ହୋଇ ଯାଇଛି—

—ସେ କଅଣ କଲ୍ଲକି ?—

—ଆରେ କଅଣ ନକଲ ପରୁରବା ଉଚିତ୍ । ତାହାର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରି ଯାଉଛି । ତେଣୁ କଅଣ ନକଲ ପରୁରଲେ ଉତ୍ତରଟା ଅଳପ ହେବ ।

—ହଁ ସେଇଟା ଠିକ୍ ଯେ, କଲ କଅଣ ?—

—ଆମ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରାଧିକା ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ କେତେଦିନ ହେଲେ ପଟକାପଟକି କରୁଥିଲ । ତାର ଟିକିଏ ସୁରକ୍ ମୁଁ ପାଇଥିଲି । ହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ନଥିଲି । ତାଙ୍କୁ ବି ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ପରୁର ନଥିଲି । ଭାବୁଥିଲି କଥାଟା ସତ କି ମିଛ ନଜାଣି ଉତ୍ତରବି କାହିଁକି । ରୋରକୁ ଗୁଲ୍‌ଗ କଲଭଳି କଥାଟାଏ ହେବ । କଥାଟା ଡାହା ସତ ବେଳି ଜାଣିଲ ବେଳକୁ ନେଡ଼ି ଗୁଡ଼ କହୁଣିକୁ ବୋହୁଗଲଣି । କୃଷ୍ଣ ଆ ଟାଉଟର କଥାରେ ପଡ଼ି ସେ ଆମ କଲେଜରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଛି । ଏବେ ତା ଘରେ ରହିଛି । ଇସ୍ତଫା ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଲ ପରେ ତାଙ୍କ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ରହିବ ।—

—ଓଃ ଏଇ କଥାତ, ଏଥିପାଇଁ ଏତେ ଚିନ୍ତା କାହିଁକି ? ବହୁ ଅଧ୍ୟାପକ ସରକାରୀ କଲେଜରୁ ପେନସନ ପାଇ ଘରେ ନାତି ନାତୁଣୀ ଖେଳଉଛନ୍ତି । ନାତି ନାତୁଣୀ ଯାହାର ନଥିବ ସେମିତିଆ ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକକୁ ଧରିଆଣି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କରାଇ ଦେବା । ରାଧିକା ଯାଇଛି ତ ଯାଉ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଆମ କଲେଜ ତ ଯିବନି । ଆମେ ବି ତାକୁ ଦେଖେଇ ଦେବା ଆମକୁ ତେର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମିଳୁଛନ୍ତି ।

ସେଇଟା ଅବଶ୍ୟ ଠିକ୍ ଯେ, ହେଲେ ଆମ ମାନ ସମ୍ମାନରେ ଆଞ୍ଚ ଲାଗିଯାଇଛି । କାଲି ରାସ୍ତାରେ ଆସିଲା ବେଳେ କୃଷ୍ଣ ଆ ଟାଉଟରର ବାଳୁଙ୍ଗାଦଳ ଗୋଟାଏ ଥାନରେ ଜମା ହୋଇଥିଲେ । ମୋତେ ଦେଖିଲା ମାସେ କୁହାଟି ଉଠିଲେ—ବୁବେଇରେ, ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କଲେଜରୁ ରାଧିକାକୁ ଆମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉପାଡ଼ି ନେଇ ଆସି ସେ କଲେଜକୁ ଚନ୍ଦ୍ରସେଣା କଲେଜ କରିଦେଲେ । ସେ ବଜାର ଛତର ଗୁଡ଼ାକ ଏଡ଼େ ଉଦ୍‌ବାଇଜା ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ଆମ କଲେଜର ନାଁ ପଟାରେ ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜରେ ‘ଶା’

ଲେଖି 'ନ' ଉପରେ ମାରିଦେଲେ । ବାଟୋଇମାନେ ଚନ୍ଦ୍ରସେଣା କଲେଜ ବୋଲି ପଢ଼ି ହସରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ଜଣେ ଅଧେ ବି କୁଆଡ଼େ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଉଥାଆନ୍ତି—ଆହା କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ନାଆଁଟିଏ ବାଛି ବାଛି ଦେଇଛନ୍ତି । ପିଅନକୁ ଚଢ଼େଇ ସେ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ ନ କାଢ଼ିବା ଯାଏ ବାହାର ସଇଲ ନାହିଁ । ରାଧିକା ଭଳିଆ ସତର ଗଣ୍ଡା ପଲେଇଲେ ଆମକୁ ଅଠର ଗଣ୍ଡା ମିଳିବେ । କେବଳ ଟିକିଏ ଅସୁବିଧା ହୋଇଗଲା ଯେ ସେ ଥିଲା ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଭଣଜା । ମାମୁଁଙ୍କୁ ପଟକେଇ ପାଟକେଇ ଆମ କଲେଜ ପାଇଁ କେତେଗୁଡ଼ାଏ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ମାରି ଆଣୁଥିଲା । ଏବେ ଆମର ସେତକ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । କୃଷ୍ଣ ଆ ଟାଉଟର ସେତକ ମାରିନେବ । ସେଇଥି ଲାଗି ମନଟା ଯାହା ହାଇ ପାଇଁ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଜଣେ ଟାଣୁଆ ସଭ୍ୟ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲା—ହଅବା ସେ ବୁଢ଼ାହଢ଼ା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକର ପରମାୟୁ କେତେ ? ସେ ପରା ଆଉ କେତେ ମାସରେ ପେନସେନ୍ ନେବ । ତେଣିକି ରାଧିକାଙ୍କ ଦାନ୍ତ ଭାଙ୍ଗିଯିବ । ତେଣିକି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଧିକାଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ପଟ ଦେବାକୁ ବାହାର ପଡ଼ିବେ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏ ଆହ୍ୱାନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା । କଲେଜକୁ ପଛଆଡ଼ୁ ଅଣ୍ଟେଇ ରଖିବା ।

×

×

×

ଦିନେ ସେନ୍ସେଟେସ୍ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ - ଦେଖିଲ କୃଷ୍ଣ ଆ ଟାଉଟର ଆମର ହକ୍ ଥିବା ଆଉ ଗୋଟିଏ ସୁଯୋଗ ପୁଣି ଉଠାଉ ନେଲା । ଆମ କଲେଜ ଆଗ, କୃଷ୍ଣ ଆ କଲେଜ ପଛ । ତଥାପି ସେ ଆଗ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଗଲା । ଜଣେ ସଭ୍ୟ ରାଗିଯାଇ କହିଲା—ଏ ହାଇକୋର୍ଟ କଅଣ ଉଠିଗଲାକି ? ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ରିଟ୍ ନାହିଁଦେବା, କୃଷ୍ଣ ଆ ମୁହଁକୁ ଆଫୁଆଫୁ କରିଦେବା । ଆମେ ବଡ଼ ହୋଇ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଲୁ ସେ ଲେଖି, କାଲିକା ଲାଗି କେମିତି ପାଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଆଲ ଦେଖାଇ ଏ କାଣ୍ଡ କରାଯାଇଛି । ସେ ଆଲଟା

ଖୋଜି କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ । ଆଳ ନ ମିଳିଲେ ପଟ୍ଟ କରି ରଟ୍ଟାଏ
କରିଦେବା—

ସେତେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ଗୁଁ ଗୁଁ ହୋଇ କହିଲେ—
ହଁ ଆଳଟାଏ ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ଆଗେ ଡିପୋଜିଟ୍ ପରିମାଣ ପରୁଣ ହଜାର
ଥିଲା । କଲେଜ ଗୁଡ଼ାକ ଛତୁପରି ପୁଅ ଉଠିଲେ ସରକାର ପରିମାଣକୁ
ବଢ଼େଇ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା କରିଦେଲେ । ଆମେ ଗୁମା ରୁମା କରି ଭରିଣି
ହଜାର ଯାଏ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲୁ । ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଆ ଭୁକ୍ତ ବାହାରିବାରୁ
ଆମେ ଉପରେ କାକୁଡ଼ ହୋଇ ବସିଛୁ ।

କୃଷ୍ଣିଆ ତେବେ ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କଲୁ କେମିତି ?

ସରକାରୀ ଦଳିଆ ହୋଇ ଥିବାରୁ ସେ ଶୁଖିଲରେ ବାଳିଆ
ପିଟୁଛି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାଆଁକୁ ଦିଏ ସେ ପର୍ମିଟ ଶିକାରୀ, କଳାବଜାରୀ-
ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପରୁଣ ହଜାର ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରି ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଜମା
କରିଦେଲା । ତାପରେ ମାଛ ତେଲରେ ମାଛ ଭଜିଦେଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ସେଇ
ଜମାକୁ ଜାମିନ ଦେଇ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ପରୁଣ ହଜାର ଟଙ୍କା କରଜ କରି ସେହି
ହିସାବ ସହିତ ଯୋଗିଦେଲା । ତାର ହୋଇଗଲା ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା, ଆଉ
ପାଇଗଲ ସ୍ୱୀକୃତି ।—

—ହଁ ଏଠି ଯାଇ ମଞ୍ଜି ରହିଛି । ଆମେ ବି ସେଇ ମଞ୍ଜି
ପକଡ଼ି ସେମିତି ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ଜମା କରିଦେବା । କୋଉ ଶଶୁରପୁଅଟା
ଏହାକୁ ବାରଣ କରି ପାରିବ !

—ବାରଣ କରି ପାରିବନି ଯେ, ପରୁଣ ହଜାରଟା ଆମେ
କେଉଁଠୁ ପାଇବା । ଆମେତ ସରକାରୀ ଦଳିଆ ନୋହୁ । ପଛା ପର୍ମିଟ
ଥୋପ କାହାଠୁ ଆଣିପାରିବୁ ଯେ ମିଲ୍, ଖଣିମାଲିକ ବ୍ୟବସାୟୀକୁ
ସେଇ ଥୋପରେ ଧରି ପାରିବା—

ଟାଣ୍ଡୁଆ ସଭ୍ୟଜଣକ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ—ଶେଠ
ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ ନାଆଁରେ କଲେଜଟାଏ କରି ଦେବାରୁ ପରା କଲେଜ

ପାଇଁ ସେ କୋଡ଼ିଏ ଏକର ପଡ଼ିଆ ଜମି ଦାନ କରିଦେଲେ । ଏଥିରୁ ଆମେ ଯଦି କିଛି ନ ଶିଖିବା ତେବେ ଆମକୁ ଧିକ୍ ।

ତେବେ କଅଣ ଆମେ କଲେଜ ନାଆଁକୁ ବଦଳେଇ ଆଉଜଣେ ଶେଠ ନାଆଁରେ କରିବା ?

ହେଉ ମୁଁ କଅଣ ତାହା କହିଲି । କଲେଜ ନାମକରଣ ସିନା ହୋଇ ଯାଇଛି । ଖେଳପଡ଼ିଆ, ହଲ ଲାଇବ୍ରେରୀ, ଭିନି ରୁରିଟା ହଷ୍ଟେଲ, ପ୍ଲାଫ୍ କମନରୁମ୍, ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ କମନରୁମ୍, ହଷ୍ଟେଲ କମନରୁମ୍, କଲେଜ କାଣ୍ଟିନ, ହଷ୍ଟେଲ ଭୋଜନାଳୟ ଆଦିର ନାମକରଣ ପାଇଁ ନାଆଁ ରଞ୍ଜଣୀ ଶେଠ ସାହୁକାରମାନଙ୍କୁ ଧରିଲେ ଟଙ୍କା ରଖିବାକୁ ଥାନ ମିଳିବ ନାହିଁ । ବ୍ୟାଙ୍କ କରଜ ଆମର ଦରକାର ହେବନାହିଁ । ଆମେ ସିଧା ସଳଖ ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ସ୍ଥାୟୀଜମା ରଖିଦେଇ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱୀକୃତିପତ୍ର ଟିକି ଆଣିବା ।

ଯୋଜନାଟା କିଛିବାଟ ଆଗେଇବା ମାତ୍ରେ ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ସ୍ଥାୟୀ ଜମା କରାଯାଇ ସ୍ୱୀକୃତି ପତ୍ରର ଗଢ଼ନସୂ କରାଗଲା । ବାଜେଡ଼ିଆ ହଲ, ଗୋଏଙ୍କା ଲାଇବ୍ରେରୀ ଟଙ୍କାର ଅଂଶରେ ସ୍ୱୀକୃତିପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତି କାମଟା ହାସଲ ହୋଇଗଲା । ଉଦ୍ୟୋଗ୍ରାମାନେ ନାମକରଣର ସଫଳତାରେ ଏତେଦୂର ମଜଗୁଲ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ଗାଧୁଆ ଘର, ପାଇଖାନା ଓ ପରିସ୍ରାଘରର ନାମକରଣ କରିବାକୁ ହସ ହସ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ । କେତେଜଣ ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଲୋକ ସେଥିରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିବୃତ୍ତ କରାଇଦେଲେ ।

ଟାଣ୍ଡିଆ ସଭ୍ୟଙ୍କ ସଫଳତାରେ ସେହେତେଶ୍ୱର ଉଲ୍ଲିସତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଏକପ୍ରକାର କାନିରେ ଗଣ୍ଠିପକାଇ ରଖିଲେ । ଦିନେ ତାଙ୍କୁ ଏକାନ୍ତରେ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା କଅଣ କରିବା କହିଲ—ଆମର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ଶିଖେଇ ଶାଖେଇ କୃଷ୍ଣିଆ ତା କଲେଜକୁ ନେଇ ଯାଉଛି, ଆଉ ସେ ବଜାରି ଲଫଙ୍ଗା ଗୁଡ଼ାକ ରଢ଼ିଗୁଡ଼ି ବଜାର ଫଟଉଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କଲେଜ ଫେର୍ ଚନ୍ଦ୍ରସେଣା ହେଲା ।—କୃଷ୍ଣିଆ ଟାଉଟର

ମାତ୍ର ଅଧିକା ଦଶ ବାର ଟଙ୍କାର ଲେଉ ଦେଖାଇ ଆମ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ନେଇ ଯାଉଛି । କୃଷ୍ଣିଆ ସେମାନଙ୍କୁ ବଜାର ସଉଦା କରି ସାରିଲଣି । ନିଲମରେ ଟଙ୍କାଟାଏ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ନେଇଗଲା ପରି ନେଇଯାଉଛି । ନିଲମରେ ବଢ଼ିବା ଲାଗି ଆମ ପାଖରେ ଟଙ୍କା ନାହିଁ । ଏବେ କରିବା କଅଣ ?

ଟାଣ୍ଡୁଆ ସଭ୍ୟ ଦମ୍ଭଦେଇ କହିଲେ—ଏଥିରେ ବିକ୍ରତ ହେବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ସବୁଥିକାର ଖାଉଟି ଜିନିଷର ଉତ୍ପାଦନ କମିଯାଇଛି, ସେଇଥିଲାଗି ସେଗୁଡ଼ିକର ଦରଦାମ ହୁ ହୁ ହୋଇ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନେ ଏମ ଏ କଲକୁ ଦିନ ରାତି ଝାଳନାଲ ହୋଇ ଚଳେଇ ଏତେ ଏମ ଏ ଡିଆର କରି ସାରିଲେଣି ଯେ ଖାଉଟି ଅଭାବରୁ ସେମାନେ ଗୋଦାମ ଘରେ ସାଇତା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏଇଥି ଲାଗି ଦରଦାମ ଉଠୁନାହିଁ । କେତେ ଯାଉଛନ୍ତି ଯାଆନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାପନଟାଏ କାଢ଼ି ଦେଲେ ସେତକ ଟଙ୍କାରେ ଦୁଇଗୁଣା ଏମ ଏ ଧାଇଁ ଆସିବେ । ଆମେ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ବିଜ୍ଞାପନ ବି କାଢ଼ି ଦେବା—ଜଣେ ଧନୀ ଘରର ସୁଶ୍ରୀ କନ୍ୟା ପାଇଁ ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ପାତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ । ନିମ୍ନ ଠିକଣାରେ ଯୋଗଦାନ କରନ୍ତୁ । ଗ୍ରୋସ୍ସ ବକ୍ସ ନମ୍ବର—୪୨୦, କଟକ । ଧନୀ ଲୋକର ସୁଦୃଢ଼ କନ୍ୟା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଭେଣ୍ଟିଆ ଏମ ଏ ଆସି କଲେଜ ଅଫିସରେ ଭିଡ଼ ଜମେଇବେ । ନାଆଁ ପଛରେ କିପରି ଅଧ୍ୟାପକ ଶବ୍ଦଟା ଲାଗିବ ସେଥିଲାଗି ବେଗରୁ ଦରମାରେ ଯତେଇ ହେବେ । ଏଠି ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧୀନରେ ଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଖରୀ, ନଈ, ଯୋର ନିଲମ ଧରି ମାଛ ଗୁଞ୍ଜ କରିବା, ସେଥିରୁ ପ୍ରଚୁର ଧନ ମିଳିବ । ତାପରେ ବସ, ଟ୍ରକ, ଟ୍ୟାକ୍ସି, ହୋକାନ ମାନଙ୍କରୁ ବର୍ଷ ଆଦାୟ କରିବା । ପ୍ରତି ପିଲାଠାରୁ କଲେଜ ଘର ଡିଆର ପାଇଁ ଚାହା ନେବା । ସରକାର ନ ଦିଅନ୍ତୁ ଟଙ୍କା, ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତା ଭାଗ୍ୟକୁ କେତେ ସୁବିଧା, ସୁଯୋଗ ଓ ଟଙ୍କା ଦେଉଛନ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ । ଆମ ପାସଙ୍ଗରେ କୃଷ୍ଣିଆ ପଡ଼ିବ ସାହିଁ । ଧୁ କର ତାକୁ ଉଡ଼େଇ ଦେବା ।

ସେନେଟେସ ଦମ୍ଭ ଧରିଲେ ଓ ଟାଣ୍ଡୁଆ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ବହୁତ ବହୁତ ଚାରିପ କଲେ ।

ଦୁଇ କଲେଜ ଆଗେଇଲେ । ପିଲା କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଲେଜରେ ଭିତ୍ତ ଜମେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କଲେଜରେ କିନ୍ତୁ ପିଲା ହେଉ ନ ଥାନ୍ତି । ସେହେତେଣୁ ଟାଣୁଆ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ଏହାର କାରଣ ଗୁପ୍ତରେ ବୁଝିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ରହସ୍ୟଟା ଜାଣିବାକୁ ଟାଣୁଆ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ବେଶିଦିନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଦିନେ ସେ ସେହେତେଣୁଙ୍କ ଘରକୁ ଧାଇଁଯାଇ କହିଲେ— ପାଇଛି ପାଇଛି । ରହସ୍ୟର ଅସଲ ମଞ୍ଜି ପାଇଛି । କୃଷ୍ଣ ଆ ଲାଗିପଡ଼ି ଘର ଘର ବୁଲି ଗୁସ୍ତ ଗୋଟାଉଛି । ସେମାନଙ୍କ ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କୁ ପିଲାଏ ଅଲବତ ପାଶ୍ କରିବେ ବୋଲି ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦେଉଛି । ଅଭିଭାବକମାନେ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ ଭଲ ପଡ଼ାପଡ଼ି ହେତୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ପାଶ୍ କରୁଛନ୍ତି । ପିଲାଏ କିନ୍ତୁ ଅସଲ ଗୁମର ଜାଣି ସେଇଠି ଭିତ୍ତଜମେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଅବାଧ କପି କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ ବୁଲି ଜଗୁଅ.କମାନେ କପି ଯୋଗେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଭୁଲ ବାଟରେ କପି କରୁଥିଲେ ଠିକ୍ ବାଟରେ କରିବାକୁ ବତେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏମିତିଆ ପାଠ ପଢ଼ାନ୍ତୁଏ ବୋଲି ସେଠି ଗୁସ୍ତ ହାଉଯାଉ । ଆମର ଏଠି ଶୂନ । ଏଇ ଆସନ୍ତା ପରୀକ୍ଷା ବେଳେ ଦେବ ପେଟମୋଡ଼ି ବୋପାକୁ ମଉସା ବୋଲି ଡାକୁଥିବେ ।

×

×

×

ପରୀକ୍ଷା ଦିନ ଲଙ୍କା କାଣ୍ଡ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବାଡ଼ି ଡେଇଁ ପଳାଉଥିଲେ, ପୁଲିଶ୍ ବାଲଏ ତାଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ବସି ବାନ୍ଧି ଫକେଇଲେ । ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଗାଡ଼ଏ କପି ଜବତ ହେଲା । ପରୀକ୍ଷା ରଦ୍ଦ ହେଲା । ସେଣ୍ଟର ଉଠିଗଲା । ପୁଷ୍ପମାସ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କଲେଜରେ ଧସେଇ ପଶିଲା । ସେହେତେଣୁ ଟାଣୁଆ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ଧରି ପରସ୍ତେ ନାହିଁଗଲେ । ଟାଣୁଆ ସଭ୍ୟଙ୍କର ବାନର ସେନା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଲେଜ ଆଗରେ ବଡ଼ ପାଟିଆ ସାହାଯ୍ୟରେ ପାଟିକଲେ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଲେଜ ଶିଖଣ୍ଡ ହେଲା, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କଲେଜ ଶିଖଣ୍ଡ ହେଲା ।

ପର୍ବେଣ୍ଡୁ ମୁଦର ବିଜୟୀ

କାଶୀନାଥେ ବିବ୍ରତ, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ଓ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ! ଆପଣ କାହିଁକି ମୋତେ ହଇରାଣ କରୁଛନ୍ତି । ଦୁଇ ମାସହେଲେ ମାଲ ଡେଲିଭରୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚଲି ଦେଲି । ମାସକ ପରେ ଚଲି ଟଙ୍କା ଦେବାବୋଲି କହିଲେ । ଆସି ଦି'ମାସ ହେଲଣି । ଆପଣଙ୍କର ମତଲବ୍ କ'ଣ କିଛି ବୁଝିପାରୁନି ।

କିରଣୀ ଜଣକ ଖାତା ଉପରେ ମୁହଁପୋତି ଧୀର ଚିତ୍ତ, ସ୍ଥିର ବୁଦ୍ଧି, ହୃଦୟ କମଳ ଦୋରସ୍ତରେ ଥାଇ ଅବଚଳିତ ଓ ନମ୍ର କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, ମାସକପରେ ଆସିଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଫାଇଲ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଅନ୍ୟ ଫାଇଲମାନଙ୍କୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତା ଉପରେ ଶହ ଶହ ଫାଇଲ ଲଦି ହୋଇଗଲେଣି ।

--କ'ଣ ହେଲା ! ମୁଁ ଆସିନି ? ସତର ପରସ୍ତ ଖୋସାମଦ କରି କହିଥିଲି ସତରେ ଭୁଲିଗଲା ? ଏମିତି ଭୁଲିଗଲେତ ଦୁନିଆ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯିବ ।--

—ମୋତେ ଏମିତି କଟାଳ କଲେ ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ? ବଡ଼ବାବୁ ଜନିଷ ପରୀକ୍ଷା କରି ନିଶ୍ଚିତ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଦେଲେ ସିନା କାମ ଆଗେଇବ । ମୁଁ ଏକା କ'ଣ କରିବି ?

—କ'ଣ କହିଲ ? ଖୋଦ ସାହାବ ପରା ଜନିଷ ଦେଖି ଠିକ୍ ଅଛି କହି ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କଲେ, ଆଉ ବଡ଼ବାବୁଙ୍କୁ ଚାଲି ଶୀଘ୍ର ପାସ କରିଦେବାକୁ କହିଲେ । ଆପଣ ନିଜ ପରା ଜନିଷସବୁ ସାହାବଙ୍କୁ ଦେଖାଉଥିଲେ । ବଡ଼ବାବୁ ପରା ସାହାବଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଚାଲିଟା

ଚଟାପଟ୍ ପାଣ୍ଟ୍ କରାଇ ଟଙ୍କା ଦେଇଦେବା ଲାଗି କହିଥିଲେ । ନ ଜାଣିଲୁ
ନ ଶୁଣିଲୁ ପରି କଅଣ କହୁଛ ?

ମୁହଁ ପୃଷ୍ଠପରି ତଳକୁ କରି କରାଣୀ କହିଲେ—ଅର୍ଥାତ୍ କାମ
ଜାଣିନ ସେଇଥିଲାଗି ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ଗପୁଛ । ଏଠି କଥା କହିଦେଲେ
କାମ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । ଫାଇଲ୍ ତଳ ପ୍ରଚଳନ ହେଲେ, କଥା
ଗୁଡ଼ାକ ଫାଇଲ୍ ଭିତରେ ନ ପଶିଲେ, ଫାଇଲ୍ ସବୁ ବେହୋସ୍ ହୋଇ
ପଡ଼ିଥିବେ ।

ସାହାବ ତ କଥାଗୁଡ଼ାକ କହିଲେ । ଆପଣ ତାକୁ ଫାଇଲ୍
ଭିତରେ ପୁରାଇଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ସାହାବ କଅଣ ପୁରାଇବାକୁ
ମନା କଲେ ? ସେମିତି ଯଦି କିଛି ହୋଇଥାଏ ତେବେ ମୁଁ ଯାଇ
ସାହାବଙ୍କୁ କହିବି ।

କଥାରେ ବାବୁ କିଛି ହେବନି । ସେଥିପାଇଁ କିଛି ଆନୁଷଙ୍ଗିକ
କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଦରକାର । ଆପଣ ବୁଝି ନ ବୁଝିଲାପରି କହିଲେ ଆମେ
ନାବୁର । ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ ଦି ରୁରି ଦିନ ପରେ ଆସନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ବଲ
କାମ ସରି ଯାଇଥିବ ।

କାଶୀନାଥେ ଘୃଣା ଓ ବରକ୍ତିର ସହ ସେ ଅର୍ଥସ୍ତ୍ରୋତରୁ ବାହାରି
ଗଲବେଳେ ଦେବଦୂତ ପରି ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ଗୋଟାଏ
କଡ଼ପଟିଆ ଥାନକୁ ନେଇଯାଇ କହିଲେ—ବାବୁ ! ଆପଣ ଏତେଥର
ଫେରିଲେଣି, କିଛି କଅଣ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ? ଆପଣଙ୍କ ସାତପ ଛରେ
ଥିବା ଲୋକେ ଚଟାପଟ୍ ବଲ ଟଙ୍କା ନେଇ ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି, ଅଥଚ ଆପଣ
ବାରମ୍ବାର ଫେରୁଛନ୍ତି, ଏହାର କାରଣ କଅଣ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ?

—ଅଳସୁଆ ଗୁଡ଼ାକ ସୁସ୍ଥିଆ ପାଲଟି ଗଲେଣି । କିଛି କାମ
କରୁନାହାନ୍ତି । ହେଲାରେ ହେଲାରେ ଫାଇଲ୍ ଗଡ଼ୁଛି । ଅଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ-
ଗୁଡ଼ାଙ୍କର କିଛି ହେଲେ ଦାୟିତ୍ଵଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଜନସାଧାରଣ ଦେଉଥିବା
ଟ୍ୟାକ୍ ସରୁ ସେମାନେ ଦରମା ପାଉଛନ୍ତି ଆଉ ନିଜ ନିଜର ଗୁଳୁଗୁଣି

ମେଣ୍ଡାଉଛନ୍ତି । ହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଯେ ଗୋଟାଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ତାହା ସେମାନେ ଏକାବେଳକେ ଭୁଲିଯାଇଛନ୍ତି । ଯାହା ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କର ଦାନାପାଣିଟାର ମଲିଧଳ ନାହିଁ, ତାକୁଇ ହନୁସନ୍ତ କରିବାର ବବରତା ବେଶ୍ ହାସଲ କରିଛନ୍ତି । ଅଯୋଗ୍ୟ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଅଫିସ୍ ଭିତରେ ଭିଡ଼ ଜମେଇଛନ୍ତି । କାମ ତ ମାଲୁମ୍ ନାହିଁ । ଅକାମତକ କରୁଛନ୍ତି ।

—କଥାଟା ଆପଣ ଠିକ୍ ଧରିପାରି ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ କାମ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ମାଲୁମ୍ ଅଛି । ପାଗଯୋଗ ଅଭାବରୁ କାମଟା ହୋଇପାରୁନି ।

—ପାଗଯୋଗ ଫେର୍ ଗୋଟାଏ କଅଣ ? ମୁଁ ତ ଅଫିସ୍‌ରୁ ଶୁଣିମତ ଅର୍ଡର ନେଲି । ଅର୍ଡର ମୁତାବକ ଠିକ୍ ଠିକ୍ କାମ କରି ମାଲ୍ ଆଣି ଅଫିସରେ ଦେଲି । ସାହାବ ବି ମାଲ୍ ଦେଖି ଠିକ୍ ଅଛି ବୋଲି କହିଲେ । ଏଇଠି ତ ପାଗଯୋଗ ସରିଲା । ବିଲ୍ ଦେଲ୍-ବେଳକୁ ଫେର୍ କି ପାଗଯୋଗ ଖୋଜାଯାଉଛି ?

—ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ନୂଆ ହୋଇ ଅଫିସ୍‌କାମ କଲେ । ସେଇଥିଲାଗି ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏଇ ଦେଖନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ମେସିନ୍ । ସବୁକିଛି ଠିକ୍ ଅଛି, କୌଣସି ପାର୍ଟିରେ ଟିକିଏ ହେଲେ ଗଲଜି ନାହିଁ । ମଲ୍‌ଭଳିଆ ପଡ଼ି ରହିଛି, ମେସିନ୍‌କୁ ଚାଲ୍ ଚାଲ୍ ବୋଲି ଯେତେ କହିଲେ ବି କିଛି ଫଳ ହେବନି । ସାମାନ୍ୟ ଗ୍ରେଟିଆ ସୁଇଚ୍‌ଟାଏ ଟିପିଦେଲେ ସମସ୍ତ ମେସିନ୍‌ଟି ଜାଣିଉଠୁଛି, ସବୁ ପାର୍ଟି ନିଜ ନିଜ କାମ ସୁଚ୍ଚରୁରୁପେ କରିଯାଉଛନ୍ତି । ଏ ଅଫିସ୍‌ଟା ସେମିତି ଏକ ଯନ୍ତ୍ର । ଆପଣଙ୍କ ବିଲର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ଦେବା ହେଲା ଇପସିତ କାମ । ଯନ୍ତ୍ରର ସୁଇଚ୍‌ଟା ମଗ ହୋଇନି । ତେଣୁ ସମସ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଟା ମଲପରି ପଡ଼ିରହିଛି । ସୁଇଚ୍‌ଟା ଟିପି ଦିଅନ୍ତୁ, ଦେଖିବେ ସମସ୍ତେ ସଚଳ ହୋଇ ଉଠିବେ, ସବୁକାମ ଗୁଏଁ ଗୁଏଁ ହୋଇଯିବ । ଆପଣ ସ୍ଥିରହୋଇ ଚୌକରେ ବସିଥିବେ । ବିଲ୍ ଟଙ୍କା ଗୁଏଁ ଗୁଏଁ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ପକେଟରେ ପଶିଯିବ ।

—କେଉଁଟା ଯୁଦ୍ଧର ମୋତେ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ମୁଁ ଟିପିଦେବ—

—ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ପରା ସୁଇଚ୍ଟା ଅଛି, ଟିପନ୍ତୁ—

--ଆଜ୍ଞା ! ଏ ଠାର କଥା ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନି । ସପା ସପା କଥା କୁହନ୍ତୁ, ପାରିଲେ କରିବି ନ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ବାଟ ଦେଖିବି ।

--ଏ ପରସେଷ୍ଟ ଯୁଗରେ ଆପଣ ଏତକ ନ ଜାଣିଲେ ଏ ଦୁନିଆରେ କି ପାହୁଣ୍ଡ ଆଗେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ, ଦୁନିଆର ଚଳଣି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖାପ୍ ଖୁଆଇ ନ ଚଳିଲେ ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ଆପଣ କାମପାଇଁ ପଦର ହଜାର ଟଙ୍କାର ବିଲ୍ ନେଇଛନ୍ତି । ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ଆପଣ ଏଥିରେ ପାଞ୍ଚହଜାର ଟଙ୍କା ଲାଭ ପାଇଥିବେ । ଧର୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣଙ୍କର ସବୁଯାକ ଖାଇବାର ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଆପଣ ଖାଇ ବସିଲବେଳେ ବସନ୍ତ କୁକୁର କୁଆଙ୍କ ଆଗରେ କିଛି କିଛି ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏଇଟା ହେଲା ଧର୍ମ । ସେମିତି ଏ ଟଙ୍କାରୁ ୫ ପରସେଷ୍ଟ ବା ୨୫୦ ଟଙ୍କା ଏ ଅର୍ପିସ ଭିତରେ ଥିବା ଚଣ୍ଡୀଗୁମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଗରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କର ବାଣ୍ଟିବାର ଦରକାର ନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବାଣ୍ଟି ନେବେ । ଆମ ଭାରତବର୍ଷଟା ହେଲା ଦାନ ଖଇରାତର ଦେଶ । ୧୫ ହଜାର ଟଙ୍କା ନିଜ ପେଟରେ ପୂରାଇ ଦେଲେ ଚଣ୍ଡୀ ଗୁମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଅସନ୍ତୋଷ ଓ ଅଭିଶାପରେ ପେଟରେ କ୍ୟାନସର ହେବ । ଦିଅନ୍ତୁ ପକାଇ ୨୫୦ ଟଙ୍କା । ଆପଣ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଟଙ୍କା ପାଇଯିବେ । ଚଣ୍ଡୀ ଗୁମୁଣ୍ଡାମାନେ ବି ଖସିହୋଇ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ ରହିବେ । ଆପଣ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେମିତି ବେଶି ବେଶି କାମ ପାଇବେ ବହୁ ବାଟରେ ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।

—ହଇହୋ ସେ ଚଣ୍ଡୀ ଗୁମୁଣ୍ଡାମାନେ ଯେଉଁ ଦରମା ପାଉଛନ୍ତି ସେ ଟଙ୍କା କିଏ ଦେଉଛି ? ଆମେ ମେହନତ କରି ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ରେଳ-ଗାର କରୁଛୁ ତାକୁ ନ ସବୁ ଖାଉନୁ, ତାର ଗୋଟାଏ ଅଂଶ ଟିକସ ଆକାରରେ ଦେଉଛୁ । ଆମ ଖାଦ୍ୟର ଗୋଟାଏ ଅଂଶ ପରା ସେଇ ବାଟେ

ଦେଉଛୁ । ଚଣ୍ଡୀ ଚୁମୁଣ୍ଡାମାନେ ତାକୁ ଖାଇ ପୁଣି ଏ ଟଙ୍କାରୁ ଖାଇବାକୁ ହମ ହମ ! ଆହେ ଆମ ପେଟରେ କ୍ୟାନ୍ସର ହେବନି, ହବ ସେଇ-ମାନଙ୍କ ପେଟରେ; ମୁଁ ଫଟା ପଇସାଟାଏ ବି ଦେବନି । ସେଉଁ ଦିନ ହେଲେ ଦେବେ, ଯିବେ କୁଆଡ଼େ ?

— ଦେଖନ୍ତୁ, ଆପଣ ଭୁଲ୍ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସେ ପରସ୍ପେଷ୍ଟ ଧନରୁ କିଛି ଅଂଶରେ ସାହାବଙ୍କୁ ବି ଭୋଗ ଲଗାଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ରଖିଅଛନ୍ତି । ସାହାବ ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବେ । ଆପଣଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବେ ନାହିଁ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଶୁଣିଲ ବେଳକୁ ଆପଣଙ୍କ ବାଳ ପାତ ଯାଇଥିବ । ସାହାବଙ୍କ କଥା ବି ସେଇଆ, ୧୯୩୭ର ରାଜ୍ୟ ୧୯୮୪ ରେ ପରା ପହଞ୍ଚିଲଣି, ଆପଣ କିନ୍ତୁ ସେଇ ୧୯୩୭ ରେ ରହିଛନ୍ତି ।

ଏତକ ରୋକ୍ ଠୋକ୍ କଥା କହି କନଳପାତିଆ ଭଲଲେକ ଜଣକ ଚାଲିଗଲେ ।

ପରଦିନ କାଶିନାଥେ ଚଣ୍ଡୀ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ବଲ୍ ବିଷୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ । ଆଗେ ଚଣ୍ଡୀ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ । ଏବେ ତାହା ବି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଫାଇଲ୍ ଭିତରେ ସେ ଏତେ ଗଣ୍ଡରକୁ ପଶି ଯାଇଥାନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ କାନ ଭିତରକୁ ଅନ୍ୟକଥା ପଶି ପାରୁ ନଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚଣ୍ଡୀ ଚୁମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ପାଖରେ ଫେରାଦ ହେବାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରୁ ଗେଟିଏ ଉତ୍ତର ମିଳୁଥାଏ—ଆମେ ତୁମ ଫାଇଲ୍ ଦେଖିନୁ, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ । ସାହାବଙ୍କ ଯାଏ କଥା ଗଲା । ସେ ଫାଇଲ୍ ମଗେଇଲେ । ଚଣ୍ଡୀକୁ କାଶିନାଥେ କହିଲେ—କହୋ ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଭୁନି କି ? ସାହାବ ପରା ଫାଇଲ୍ ମାରୁଛନ୍ତି, ଉତ୍ତର ଆସିଲା—ଆମେ ଏଠି ବାହାର ଲୋକଙ୍କ କଥାରେ କାମ କରିବାକୁ ବସିନୁ ।

—ମୋତେ ନ ହେଲେ ଫାଇଲ୍ ଟା ଦିଅ, ମୁଁ ସାହାବଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇଯିବି ।

--ଫାଇଲ୍ରେ ଏଠା କାମ ସରିନି । ସରିଲେ ସାହାବଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବ--

କାଶିନାଥେ ସାହାବଙ୍କ ପାଖରେ ପୁଣି ଫେରାଦ ହେବାରୁ ସେ ନିଜେ ଚାମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ପାଖକୁ ଉଠି ଆସି ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ । ଚାମୁଣ୍ଡା ବୁଝେଇଦେଲେ ଅମ୍ଭଙ୍କ ଚାମୁଣ୍ଡା ଛୁଟିରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଆସିଲେ ସମ୍ଭବତଃ ତହିଁରେ ଯୋଗା ହୋଇ ତମ୍ଭଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବ । ସେ ତହିଁରେ ନୋଟ୍ ଦେଇ ଅମ୍ଭଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇବେ । ସେଠୁ ଫାଇଲ୍ ସମ୍ଭବତଃ ବଢ଼ିଗଲା ଯିବ । ସେଠି ସମ୍ଭବତଃ ବାବୁ ତାକୁ ତନଖି କରି ନୋଟ୍ ଦେବେ । ସବୁ ଠିକ୍ ଥିବାର ଜଣାପଡ଼ିଲେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବ । ଏ ବାବୁ ଫାଇଲ୍ ପସ କଥା କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଖାଲି ହାତ ହାତ ହେଉଛନ୍ତି ଆମେ କଅଣ କରିବୁ !

କାଶିନାଥଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟବୃତ୍ତି ଘଟିଲା । ସେ ଶିଙ୍କାର ହୋଇଉଠି କହି ପକାଇଲେ--ମୋ ପଛରେ ଆସିଥିବା ବଲ୍ ଗୁଡ଼ାକ ପଟାପଟ୍ ହୋଇ ଯାଉଛି କିପରି ?

ସାହାବ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେଇ କହିଲେ--ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ, ମୁଁ ନିଜେ ଖୋଜିବାର ନେଇ ବଲ୍ ପାଉଣା ଶୀଘ୍ର ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବି, ଏ ସବୁ କାମରେ ଡେରି ହୁଏ, ଟିକିଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ ।

କାଶିନାଥେ ନିରୁତ୍ତର ହୋଇ ଭାବିଲେ--ସାହାବଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଟା ଟିକିଏ ସମୟ, ଆମକୁ ସେଇଟା ୩ ମାସ । ଏଇ ସହରରେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ କେଉଁଠି ଟିକିଏ ଥାନ ମିଳିଗଲେ ଏ ଚଣ୍ଡୀ ଚାମୁଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଚିତାକାଟି ଦିଅନ୍ତି ।

କାଶିନାଥେ ସହର ତମାମ୍ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାର ଜାଗାଟିଏ ଧୁଣ୍ଡିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ହୋଟେଲ, ଲଜରେ ରହିଲେ ଘୋଡ଼ା ଛ' ଟଙ୍କାକୁ ଦାନା ନ'ଟଙ୍କା ହୋଇଯିବ । ଚଣ୍ଡୀଚାମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଜିତାପାଟ ହୋଇଯିବ । ମନେ ମନେ ଏକ ଭାଷ୍ନ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲା । ମାସେ ଲାଗୁ ବିମାସ ଲାଗୁ ବଲ୍ ଟଙ୍କା ମିଳିବା ଯାଏ ସେ ଏହି ସହରରେ ରହିବ । ଚଣ୍ଡୀ ଚାମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ମୁହଁରେ ରୁନକଳା ବୋଲିବ । ତାଙ୍କର ଛୁତି ଉପରେ ଚଢ଼ି ଘରକୁ ବଲ୍ ଟଙ୍କା ଧରି ଫେରିବ ।

ଅଫିସରୁ ବାହାର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ସନ୍ଧାନରେ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ।
 ଭାଗ୍ୟ ତେଜ ଥିଲା । କିଛି ବାଟ ଯିବାପରେ ବାଲୁବନ୍ଧୁ ଅଗାଧ ସାଙ୍ଗରେ
 ଦେଖା ହୋଇଗଲା, ଗପ ଏତେ ଜମିଗଲା ଯେ ଅଗାଧ ବସାରେ
 ପହଞ୍ଚିବା ସମୟଟା ଜଣା ପଡ଼ିଲାନି । ଅଛୁଣ୍ଡା ଗପରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ-
 ଗଲା । ଅଗାଧ ବ୍ୟସ୍ତହୋଇ ପଡ଼ି ପରୁରଲ କୁଆଡ଼େ ଆସିବୁ, କୋଉଠି
 ଅଛୁ, କେତେ ଦିନ ରହିବୁ ?

ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଟିକିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ଦରକାର । ଗବେଷା ମାନେ ଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଗଲା ଖଜାରମାର
 ଯେପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତି, କାଶିନାଥେ ସେହିପରି ସଜବାଜ ହୋଇ ବସି
 ବସି ଏହେଁ ଉନ୍ମୁଁ କହି ତା କଥା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ଅଫିସରୁ ଅର୍ଡ଼ର
 ପ୍ରାପ୍ତି, ମାଲ ଡିଆର ଓ ସପଲେଇ ମାଲକୁ ସାହାବଙ୍କ ତାରାଏ ।
 କିରଣୀଙ୍କ ସହିତ * ପର୍ଯ୍ୟେଷିଆ ଯୁଦ୍ଧ, ଏଥିରେ ତାର ଅସମ୍ଭବ । “ଏକ
 ସଲମ ନେହଁ କରେଗା, ବିଶ୍ଵ ସଲମ୍ କରେଗା” ବୋଲି କିରଣୀମାନଙ୍କର
 ଆଶ୍ଵ । ଛଅ ମାସଯାଏ ଦଉଡ଼େଇ ଦେଲେ ବସ୍ତୁତା ହୋଟେଲ ଖର୍ଚ୍ଚ
 * ପର୍ଯ୍ୟେଷ୍ଟରୁ ଅଧିକ ହେବବୋଲି କିରଣୀମାନଙ୍କର ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।
 ସବୋପରି କାରଖାନାରେ ବହୁଦିନ ଧରି ଅନୁପସ୍ଥିତ ଜନତ ବିରାଟ
 ଶକ୍ତିର ନିଶ୍ଚିତ ସମ୍ଭାବନାର ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ ସଙ୍ଗେ ସେ କପରି
 ମୁକାବଲ କରିବ ତାର ଏକ ସାଣ୍ଟାପିକ ଯୋଜନା ଆଦର ଏକ ବିସ୍ମୃତ
 ବିବରଣୀ ଦେଇ ସାରିବାପରେ କାଶିନାଥେ ଦମ ନେଲେ । ଅଗାଧ ବି
 ଶୁଣିଶୁଣି ଥକିଗଲା । ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଘର ଯଦି ପାଇଯାଏ ଦିନେ ଦି
 ଦିନ ସେଇଠି ରହିଯିବ ବୋଲି କାଶିନାଥେ କହିବାରୁ ଅଗାଧ କିଛି
 ସମୟ ଗୁମ୍ ମାରି ବସିଯିବା ପରେ କୁହେଇ କୁହେଇ କହିଲା—ତୁ ତ
 ଦେଖୁଛୁ ଘର ବୋଲି ଏଇ ଗୋଟିଏ ବଖରା । ବୁରୁଆଡ଼େ ଜନିଷ ଭର୍ତ୍ତି,
 ବସିବାକୁ ଶୋଇବାକୁ ଏଇ ଫାଟୁଆ ତକ୍ରପୋଷ ଖଣ୍ଡିକ । ରହିପାବୁତ
 ରହ ।

କାଶିନାଥେ ଉତ୍ତାହତ ହୋଇ କହିଲେ--ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ
 ସୈନ୍ୟମାନେ କେମିତିଆ ଥାଏରେ ଶୁଅନ୍ତି ? ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଟପି

ଯାଇଛି । ମୁଁ ବି ଏକ ଯୌଦ୍ଧିକ । ଅର୍ଥାତ୍ ହେଲ ମୋ ଯୁଦ୍ଧଭୂଇଁ । ପର୍ବେଶ୍ଵରଙ୍କୁ କ୍ଷମାମାନେ ହେଲେ ମୋ ଶତ୍ରୁ । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଘମାଘୋଷ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି । ଖାଇବା ଖୋଇବାରେ ବାଧା ଦିଅର ଆଉ ଅଛିନା । ଚକ୍ରପୋଷ ତଳଟାତ ଏକ ଅତି ବଡ଼ିଆ ଥାନ, କିଛି ତଳିପଂ ମୋର ହବନି ।

ଦିନ ୧୦ଟାରୁ ୫ଟାଯାଏ ପର୍ବେଶ୍ଵର ଆଜ୍ଞା ସହ ଝଙ୍କାଝଙ୍କ କଲିରେ କାଶିନାଥେ ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ତାପରେ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣ, ଶେଷରେ ଅଗାଧ ପ୍ରାସାଦରେ ପ୍ରବେଶ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ଵର୍ଗରୁ ବର୍ଣ୍ଣନା ଓ କିଛି ସମୟ ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେବାପରେ ଫାଟୁଆ ଚକ୍ରପୋଷର ତଳ ମହଲରେ ନିଦ୍ରା ଦେଖାଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ଥରେ ଦି'ଥର ଉତ୍ତର ଦୁର୍ଗର ଯୋଗୁ କାଶିନାଥେ ଚକ୍ରପୋଷ ତଳୁ ବାହାରକୁ ପଳେଇ ଆସିଲେ । ଅଗାଧ ବି ଉଠି ପଡ଼ି ନିଦ ନ ହେଉଥିବାର କାରଣ ଖୋଜି ବସିଲା । ଶେଷରେ ଜାଣିପାରିଲା ଯେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଅଜଗଣ୍ଡିଆ ଗିଳିଥିବା ପିଆଜ ଓ ପକ୍କୁଡ଼ିଏଁ ଏହାର କାରଣ । କାଶିନାଥେ ମଧ୍ୟ ରୁଚୁଥିବା ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉତ୍ତୀଡ଼ିତ ହୋଇ ଶୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ । ଶେଷରେ ସେ ଘରେଥିବା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଆଲମାଗର ତଳଥାକ ସଫା କରାଇ ସେଇଠି କାଶିନାଥଙ୍କ ଶେଯ ପଡ଼ିଲା । କବାଟ ଦି ପଟ ଆଉଁଟେଇ ଦେଇ ସେ ଆଗମରେ ଶୋଇଲେ । କୁର୍ମ ଅବତାର ବନବାର ଅଭୂତ ଦକ୍ଷତା ଥିବାରୁ ଆଲମାଗର ଭିତରେ ରହିଯାପନ ତାଙ୍କୁ କଷ୍ଟପଦ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ଦିନେ ଅଗାଧ ସାନ୍ଧ୍ୟ ଭ୍ରମଣରେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଦେଖିଲା ଶିଷା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘର ସାମନାରେ ଗୋଟିଏ ତମ୍ବୁ ପଡ଼ିଛି । ସେଠି ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟ କରୁଛନ୍ତି । ଜଣେ ଚାଲିଗଲେ ଆଉ ଜଣେ ଅନଶନ କରୁଛନ୍ତି । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର କରି ବୁଝିଲା ଯେ ଏ ଧର୍ମଘଟ ଆଉ ୬ ମାସ ଯାଏ ଚାଲିପାରେ । ଶୀତ ପଡ଼ୁଥିବାରୁ ରାତିରେ ଶିକ୍ଷକ ମିଳିବା କଷ୍ଟକର ହେଉଛି । ଭିତରୁଆ ଖବର ନେଇ ବୁଝିଲା ଯେ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ରାତିରେ ଜନଶୂନ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ଅନଶନଟା ଅଶନରେ ପରିଣତ କରିଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ପେଡ଼ମର ଉଃପ୍ରା. ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କାଶିନାଥ ବାରିକ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଫୁଲମାଳଟିଏ ବେକରେ ପକାଇ ତମ୍ବୁ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଅଗାଧ ଥାଇ ଶିକ୍ଷକ ସଫର ଜୟଧ୍ବନି କରୁଥାଏ । ଉପସ୍ଥିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାଙ୍କୁ ପାଗ୍ରେଟି ନେଲେ । ଶିକ୍ଷକ କାଶିନାଥ ସେଠାରେ ଶ୍ଵାସ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ ଯେ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ ସେଠାରେ ଅନଶନ କରିବେ, ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବହୁ ଚିନ୍ତାରୁ "ରକ୍ଷାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ବଧେଇ ଦେଲେ ।

ତେଣେ ଅଫିସରେ ଖାଉମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭାଲେଣି ପଡ଼ିଗଲା । ଏ ଚେଷ୍ଟା ଲୋକଟା କି ଜିଦ୍‌ଖୋର । ୩ ମାସ ହେଲା ନିତି ବସ୍ତ୍ରରେ ଆସୁଛି । ବସଉଡ଼ା, ରୁହା ଜଳଖିଆରେ କେତେ ବିନବସ୍ତ୍ର କରିଯାଉଛି, ଅଥଚ ୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବାକୁ ତା ଜୀବନ ଛାଡ଼ିଯାଉଛି । ଏବେ ପୁଣି ସାହାବଙ୍କ ତାଗିଦ ଉପରେ ତାଗିଦ । ବିରକ୍ତ ଓ ରାଗିବାଯାଏ କଥା ଚଲଣି । ଆଉ ବିଲ୍ ଅଟକେଇ ହବନି । ମଧ୍ୟସ୍ଥି ହାତରେ ଖବର ଦେଇ ୪,୩,୨,୧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକୁ ଖସିଲେ । କାଶିନାଥଙ୍କ ଜିଦ୍‌ଫଟା ପଇସାଟାଏ ବି ଦେବେନି । ଖାଉମାନେ ବିକଳ ହୋଇ ଆଲୋଚନା କଲେ ଆମ ଖାଉକୁଳକୁ କି ନିନ୍ଦାଟାଏ ନ ହେବ । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନହେଲା ନାହିଁ । ଜଳଖିଆ ରୁହା ମାଗିନେବା, ଇଚ୍ଛତ ମହତ ବଞ୍ଚେଇ ଦେବା । କାଶିନାଥେ ଅଟଳ ଯେ ପାନଖଣ୍ଡିଏ ବି ହବନି । ଜଗର ଜାଗର ପାଇଁ ସେ ଏତେ ଟଙ୍କା କ'ଣ ମୋଫତରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଛି ?

ତେକ, ଦେଇଯାଇ ଖାଉମାନେ କାଶିନାଥଙ୍କୁ ବାହାରେ ବେଢ଼ି ଯାଇ ବହୁତ ଟେକାଟେକି କଲେ । ସେମାନେ ପରସ୍ପର ହେବା ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ଜଣେ ହସି ହସି ପାନଖିଲେ ମାଗିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପକେଟରେ ହାତ ପରେଇ ଦେଲା । ହାତରେ କିନ୍ତୁ ଆସିଲା ଖଣ୍ଡିଏ ଚକ୍ଚି । କାଶିନାଥେ କହିଲେ—ହଉ ହଉ ସେଇଟା ନାହିଁ । ମୁଁ ଜଣକ ଠାରୁ ମାଗି ଆଣିଥିଲି । ଦୁହେଁ ଖୁସ୍ ।

ଜ୍ଞାନଦାତା ଭାବ

ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ସଚିବଙ୍କ ଉପରେ ଖପାହୋଇ କହିଲେ ହଇହୋ। ସଙ୍ଗପତି କେଉଁଠୁ ଗୁଡ଼ାଏ ବାଜେ ଗମରା ଗଞ୍ଜେଇ ଆଣି ଦେଉଛ । ଦଶଟା କଲି ବାଟି ପିଉଛି, ଛୁ ଛୁ କିଛି ହଉନି । ଆଖିରେ ନାଲିର ଧାସ ଟିକିଏ ବି ଦେଖା ଦେଇନି । ମୁଁ ମାସକୁ ଗଞ୍ଜେଇ ବାବଦ ବଳେଟରେ ଦୁଇ ଶହ ଟଙ୍କା ରଖିଲି । ହେଲେ ଦୁଇପଇସାର ମଙ୍ଗୁଲି ପାଇଲିନାହିଁ ତୁମେ କ'ଣ ସେଥିରୁ ଟୁପାଇସ କରୁଛ କହୋ ?

ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇ କୁଣ୍ଡେଇ ସଚିବ କହିଲେ ମୁଁ ଗଞ୍ଜେଇ କଲିର ଧାର ଧାରେନାହିଁ ମୁଁ ତଳ ସଚିବ ନରାଧମକୁ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଭାବରେ ସତେଜ କଲି ଯୋଗେଇବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଛି । ସେ ଗଞ୍ଜେଇ କଲି ଚାହିଁଛି । ତା'ର ଖାଇବାର ଅଭ୍ୟାସ ଅଛି । କୋଉ କଲି ଭଲ କୋଉ କଲି ମନ୍ଦ ସେ ବାରିପାରେ । ସେ ଯଦି ଖରାପ ଗଞ୍ଜେଇ ଦେଇଥିବ, ମୁଁ କହିପାରୁନି । ତାକୁ ପରାରେ କ'ଣ ହୋଇଛି ଟିକକ ପରେ ଜଣେଇବ ।

ତଳ ସଚିବ ନରାଧମ ଦାସ ଚଉକରେ ବସି ଗୋଟାଏ କିରାମୀ ଉପରେ ଖପା ହେଉଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ପିଅନ ଆସି କହିଲା ସଚିବ ଡାକୁଛନ୍ତି । ନସର ପସର ହୋଇ ସେ ସଚିବଙ୍କ ପାଖକୁ ପଳେଇଲେ । କିରାମୀ ଜଣକ ନିଶ୍ୱାସ ମାରି କହିଲା ଯା ଶଗୁର ପୁଅ, ମୋତେ ଦଣ୍ଡୁଥିଲୁ ଏବେ ତଣ୍ଡେଇ ହୋଇଛ କାଣିବରାଡ଼ କୁଳି ଅସରପା ଉପରକୁ ଟାଣ ଦେଖଉଛି ।

ନରାଧମଙ୍କୁ ଆଗରେ ଦେଖି ସରିବେ କହିଲେ, କେମିତିଆ ଦଗଲବାଜଟା ତୁମେ ହୋ—

କଅଣ ହେଲୁକ ? ମୁଁ ତ କିଛି ଦଗଲବାଜି କରିନି ? ତେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ କାହିଁକି କହିଲେ ଯେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଭାଙ୍ଗରୁ ଟୁପାଇସ କରୁଛି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭାଙ୍ଗ ଭାର ମୁଁ ତ ତୁମ ଉପରେ ଦେଲି । ତାଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଭାଙ୍ଗ ନଦେଲି କାହିଁକି ? ତୁମେ ନିଶ୍ଚେ ତାଙ୍କ ଭାଙ୍ଗରୁ ଟେଲାଏ ଟେଲାଏ ଆମ୍ବସାତ କରୁଛ । ତା ନହେଲେ ଆମ ବିଭାଗରେ ଏପରି ବିଭ୍ରାଟ ହୁଅନ୍ତା କାହିଁକି ? ତିନି ବର୍ଷରୁ କମ୍ରେ କାହାକୁ ବଦଳି କରାଯିବନି ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଦେଶ ଥିବାବେଳେ ତୁମେ ଦିନକୁ ତିନିଥର ବଦଳି କରୁଛ । ଉପର ପାହ୍ୟା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷାକରି ତଳ ପାହ୍ୟା କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଉଛ । ଏ ବଦଳିଯିବତକାମ ତୁମେ ବାରମ୍ବାର ମୋତେ ନଜଣାଇ କରିଯାଉଛ । ଫାଇଲର ସବୁକିଛି ପଢ଼ିବାକୁ ମୋର ସମୟ କାହିଁ । ଏହାର ସୁବିଧା ନେଇ ତୁମେ ଯାବତ ଦଗଲ ବାଜି କାମକରି ମୋର ଦସ୍ତଖତ କରେଇ ନେଉଛ । ୪୭ଦିନ ହେଲା ବାହାର ଥିବା ପତ୍ରିକାର ସ୍ୱୀକୃତି କରେଇ ଦେଇଛ । ଅଥଚ ୪୭ବର୍ଷ ହେଲା ବାହାରୁ ଥିବା ପତ୍ରିକା ବେଳକୁ ତୁମ ଆଖି ଫୁଟିଯାଇଛି । ତୁମେ ଯବୁ କୁତୁରୁ ପେଶୁଆ କାମକରିବ ଅଥଚ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ହର୍ଦ୍ଦମ୍ ଗାଳି ଶୁଣୁଛି । ନାଲିଏକ ବଦତମିନ୍ କମିନା ନିକଲେ ଇହଁ।ସେ । ତୁମର ଏସବୁ କାଣ୍ଡ ଦେଖିଲେ କିଏ ତୁମକୁ ଭାଙ୍ଗୁଆ, ଗଞ୍ଜୋଡ଼ ନକହିବ । ମୁଁ ଏ ବିଭାଗରୁ ପଳେଇବି । ତୁମେ ହିଁ ଭାଙ୍ଗୁଆ ଏକାଠି ରହି ଭାଙ୍ଗ ଖାଉଥାଅ, ପଞ୍ଚାନନ ମେଲା କରୁଥାଅ ।

ଆଜ୍ଞା ମୋ କଥା ଟିକିଏ ଶୁଣନ୍ତୁ । ନ ଶୁଣି ମୋ ଉପରେ ଏପରି ଖପାହେଲେ ମୁଁ ନାଶୁର । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏତେ ଗଞ୍ଜେଇ କଲି ହଜମ କରିବାର ତାକତ ଅଛି ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିନି, ମୁଁ ନିଜେ ବଟାଳି ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ବଢ଼ଉଛି । ଟେନିସ ପେଣ୍ଡୁପରି ଭାଙ୍ଗ ଟେଲାଏ ମୁଁ ନିଜେ ନେଇ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଦେଉଛି । ନଉଁ ଖାଇଲା ଝେ ସେ ତିନି ଚାରି ପୁଲାରେ ଖାଇଦେଇ ଆଜୁଠି ଚାଟନ୍ତି । ଆଜ୍ଞା ଗୋଟାଏ ଭାଙ୍ଗ ନଖାଇବା ଲୋକ ସେଥିରୁ ଚଉଠେ ଖାଇବତ ଦଣ୍ଡାକ ଭିତରେ ମରିଯିବ । ଶୁଣିଛି ଥରେ କୁଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ ନାଗସାପ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଚୋଟି ମାରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜେ ମରିଗଲା । ମୁଁ ସରକାରୀ ଗଞ୍ଜେଇ କଲି ଆଶୁଥିଲି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଯଦି

କିନ୍ତୁ ନନ୍ଦଉଛୁ ତେବେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଏକନମ୍ବର କଲି ଆଣିବି । ଆଜି ଦିନଟା ଆପଣ ସବରାଟ୍ କରପାଆନ୍ତୁ କାଲି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାଲ ଦେଖିବେ । ଆଉ ଯେଉଁ ଟେକା-ପକା-ବଦଳ କଥା କହୁଛନ୍ତି ସେଥିରେ ମୋର ଦୋଷ ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ହେଁ ହେଁ ଫେଁ ଫେଁ ହେଉଥିବା ଲୋକେ ଏହା କରବାକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେଠି କ'ଣ କରନ୍ତି ? ସେତକ କାମ ନକରେଇ ମୋର ଉପାୟ ନଥାଏ ।

ଆଗୁହେଇ କାଲିଦିନଟା ତକଉଛି । ତମ କଲମଡ଼ ଦେଖିବି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଯଦି ଶୁଆଇ ପକାଇବ ତେବେ ତୁମ ଚରଣ ପାଞ୍ଜିରେ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ ମଲବ୍ୟ ଦେବ ।

ନରାଧମଙ୍କ ବୋଲକର କନିଷ୍ଠବଳ ଘରକୁ ଯାଇ ଏକ ନମ୍ବର ବ୍ରହ୍ମପୁର କଲି ୨୫° ଗ୍ରାମ ନେଇ ଆସିଲି । ଦଶଗୁଣ ଚଢ଼ାଦାମ ଗପୁର ଦାବ କରୁଥିଲି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଖାଇବେ ଶୁଣି ନଅଗୁଣ ନେଲି । ପାକଳ ଧାତୁର ମଞ୍ଜି କୋଡ଼ିଏଟା କଲି ଯଦି ଚୋପ୍ର ବଟାହେଲୁ । ନରାଧମ ଚାହିଁଥାଆନ୍ତି । କାଳେ କିନ୍ତୁ ଓଲମ ବିଲମ ହୋଇଯିବ । ସେ ବରଦ କଲେ ଦେଖ ଚିକ୍ କଣ ହେବାଯାଏ ଭଲକରି ବାଟ । ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବୁ ଚିକଣ ହୋଇ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଶିଳରୁ ଉଠିଆସୁଛି ସେତେବେଳେ ଜାଣିବୁ ବଟାର ପାଗଯୋଗ ଠିକ୍ ହୋଇଗଲା । ବାସ୍ ସେହି ଶିଳଉପରେ ମହାଦେବଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଦେଇ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିବୁ ଆଉ ମୋ ହାତକୁ ବଢ଼େଇଦେବୁ ।

ଦିପହରୁ ବଟାଳି ଝାଡ଼ାଝପଟ ସାରା ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତାପରେ ଗାମୁଛା ପିନ୍ଧି “ଓଁ ଶିଳାୟୁନମଃ, ଓଁ ପୁଆୟୁ ନମଃ” ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଶିଳ ଓ ପୁଆକୁ ବଢ଼ିଆମାଗେ ଧୋଇଦେଲା । କଲିକୁ ବରୁବରୁ କରଦେଇ ଶିଳ ଉପରେ ଥୋଇ ଟିକିଏ ପାଣି ଛୁଆଁଦେଲା । ଅଣ୍ଟାରୁ ଧାତୁର ମଞ୍ଜି ପାଞ୍ଚଟି କାଢ଼ି ତହିଁରେ ପକେଇଲା । ବମ୍ ବମ୍ ହରହର ବମ୍ ବମ୍ ହରହର କହି ତାଳେ ତାଳେ ଶିଳପୁଆରେ ବାଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପାଗଯୋଗ ହେବାକୁ ବଜରା ଘଣ୍ଟାଏ ଲାଗିଲା । ପେଣ୍ଡୁପରି କରି ଶିଳରେ ଥୋଇବା ପରେ ବଟାଳି ମହାଦେବଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଦେଇ ମନ୍ତ୍ର ବୋଲିଲା —

ହରହର ବମ୍ ବମ୍ ହରପ୍ରିୟ ଶ୍ରୀ
 ଦୁଃଖର ଦରିଆରେ ତୁ ଏକା ସାଙ୍ଗ
 ମହାଦେବ ପରସାଦ ଯେଉଁ ଭକ୍ତ ଖାଏ
 ଗୋଲକଥାମ ନିତ୍ୟସ୍ବସ ସୁଲିପାଏ
 ଯେ ପାପୀ ପୁଣି କରେ ମନେ ଉପହାସ
 ସେହି ଶଳା କରେ ସଦା ନରକରେ ବାସ
 ଏହାକୁ ଖାଇଣ ଶିବ ମାରିଲେ ଅସୁର
 ଜଳର ଓ ଯି ପୁର ଆଦି ମହାଶର
 ହେ ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଭକ୍ତ ଘରେ ବିଜେକର
 ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ତାଙ୍କୁ ଭୋଳାନାଥ କର
 ବମ୍ ବମ୍ ଭୋଳାନାଥ କି ଜୟ ।

ମନ୍ତ୍ର ବୋଲିସାରି ବଟାଳି ଟେଲାଟାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରି ସଚିବଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାଙ୍ଗବିନା ଛଟର ପଟର ହେଉଥିଲାବେଳେ ସଚିବ ଭାଙ୍ଗ
 ଟେଲାଟାକୁ ଧରାଇଦେଲେ । ଦରଦାମ ବୃଦ୍ଧିରେ ସନ୍ତୁଳି ହେଉଥିବା
 ନାଗରିକ, ଭୋଟ ଶ୍ରମିକ ପୂର୍ବରୁ ହଠାତ୍ ଦରସକୁ ଖସିପଡ଼ିଲେ ଯେପରି
 ଖୁସି ହୋଇଯାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଭାଙ୍ଗଟେଲଟା ପାଇ ଖୁବ୍ ଖୁସି
 ହୋଇଗଲେ । ଟେଲାରୁ ଟିକିଏ ଦିଟିପରେ ବଳି ଆନନ୍ଦରେ କହି
 ଉଠିଲେ ବାଃ ଏତେଦିନେ ଠିକ୍ ବଟା ଭାଙ୍ଗଦେଲା । ଗୁପ୍ତ ଚରିତ୍ର ପାଞ୍ଜି
 ଆଣ ।

ପାଞ୍ଜି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସିଲା, ମନ୍ତ୍ରୀ ଚହଁରେ ଲେଖିଲେ ଏପରି
 ସୁଦକ୍ଷ ସଚିବ ଚଉଦ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ନାହାନ୍ତି । ଗୁଣଗହେ ଗୁଣିଆ ।

ପ୍ରସାଦ ବାଣ୍ଟିଣ ଖାଇବ କହି ମନ୍ତ୍ରୀ ଟିକେ ସଚିବଙ୍କୁ ଦେଲେ ।
 ସଚିବ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ନେଇ ଘରେ ଖାଇବ ବୋଲି କହି ଚାଲିଗଲେ ।
 ଆଉ ତଳ ସଚିବ ନରାଧମଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲେ । ନରାଧମ ଆଗ୍ରହରେ ତାକୁ
 ଖାଇ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଭିତରେ ଅଚେତ୍ ହୋଇଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ୧୫

ମିନିଷ ଭିତରେ ନିଶା ଘାରିବା ଦେଖି ମନେ ମନେ ଶୁଭ ଖୁସିହେଲେ । ଆଉ ଟଳ ଟଳ ଯାଇ ଶେଷ ଉପରେ ଚାରିକାତ ମେଲାଇ ପଡ଼ିଗଲେ । ଘର ଲୋକେ ଆସି ହଲହଲ କରି କିଛି ସୁର ଶବ୍ଦ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ତହୁଁ ତାଙ୍କର ଲୁଗାପଟା ସଜାଡ଼ି ଭଲକରି ଶୁଆଇଦେଲେ । ହେଲେ ମନ୍ଦ୍ରୀ ସେ ଖୋଳ ଭିତରେ ନଥିଲେ । ସେ ନରାଧମକୁ ଧରି, ବିଦ୍ୟାପତି ଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣକ୍ରମେ ତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଯାଇଥିଲେ, ବ୍ୟୋମଯାନ ସ୍ଥେସନରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ସେଠା ଶିକ୍ଷାମନ୍ଦ୍ରୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ପାଗ୍ଲେଟି ଗଜଭବନକୁ ନେଇଗଲେ । ଅଳ୍ପ ବିଶ୍ରାମ ପରେ ସେମାନେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗକୁ ଗଲେ ଅତିଥି ମନ୍ଦ୍ରୀ (ରେଷ୍ଟ୍ର) ଚର୍ଚ୍ଚାକ (ହୋଷ୍ଟ) ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲେ, ଆମେ ଆମ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାକୁ ନଡ଼ିଆଗଛ ଉପରେ ବସେଇ ଦେଇଛୁ । ଆପଣମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାକୁ ଆଉ କେତେ ଉଚ୍ଚ ଉପରକୁ ଟେକିଲେଣି ଆଉ କେଉଁ ଡେଙ୍ଗାଗଛ ଉପରେ ଥୋଇଛନ୍ତି ତାହା ଦେଖିବାକୁ ଆସିଲୁ । ଚର୍ଚ୍ଚାକ ମନ୍ଦ୍ରୀ ତାଙ୍କ ସଚିବଙ୍କୁ ପୁଞ୍ଜାପୁଞ୍ଜା ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବିଷୟ ବୟାନ କରିବାକୁ କହିଲେ । ସେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗ୍ରାମ୍ ଚୁଟ, ଓ ମ୍ୟାପ ବିଛେଇଦେଇ କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ୧୯୪୭ ପୂର୍ବରୁ ଆମ ଦେଶ ବିଦେଶୀ ସରକାର ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ସେ ମାଇନର, ହାଇସ୍କୁଲ ଓ ଗ୍ରାଜୁଏସନ କଲେଜ ପାଠକୁ ତେରବର୍ଷ ଭିତରେ ସୀମିତ କରି ରଖିଥିଲେ । ପରେ ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଛୁଟିମାନେ ତାହା ଖୁସିରେ ୧୨ବର୍ଷରେ ଶେଷ କରିପାରିବେ । ତେଣୁ ୧୯୨୪ରେ ସେମାନେ ମାଇନର-ମାଟ୍ରିକ-୪ ଓ ଆଇ ଏ ବି ଏ କୁ ୪, ଏହିପରି ଶିକ୍ଷାସମୟକୁ ୧୨ ବର୍ଷରେ ସୀମିତ କରି ରଖିଲେ । ସେହି ପଦ୍ଧାତି ୧୯୪୭ ଯାଏ ଗଢ଼ି ଆସିଲା । ଶିକ୍ଷାଟି ବେଶ୍ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିଥିଲା । ଏହି ସମୟରେହିଁ ଆମ ଦେଶର ବଡ଼ ବଡ଼ ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ସାହିତ୍ୟିକ, ଦାର୍ଶନିକଗଣ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବାହାରି ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପରି ମନାସି ଆଜିକାଲିର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଶିକ୍ଷାମାନ ଯୋଗୁ ଦୁର୍ଲଭ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ୧୯୪୭ରେ ଆମ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଦଳ ସବୁ ସରକାର ଗଢ଼ିଲେ । ଭୋଟରେ ଜିତିବା ଲାଗି ହୁମ୍-ହୁମ୍ କରିପାରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦଳଭୁକ୍ତ କଲେ । ପାଠ ପଢ଼ି ଆଗ୍ରହୀ ଲୋକେ ଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଇ ପାଠରେ

ମନଦେଲେ, ଅଣପାଠୁଆ, ଅଧାପାଠୁଆମାନେ ରଜମାଡ଼କୁ ଜାବୁଡ଼ି
 ଧରିଲେ । ଏଇମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଶାସନ ଗାଦିରେ ବସିଲେ ।
 ସବୁ ଦଳ ବସି ଏକ ଗୁପ୍ତ ରଜନାମା କଲେ ଯେ ଯିଏ ସରକାର ଗଢ଼ିବ
 ସେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳମାନଙ୍କୁ ଗାଳିଗୁଲଜ କରିବ କିନ୍ତୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବ ନାହିଁ,
 ନିଜ ମନଇଚ୍ଛା ଦଳପାଇ ନିଜପାଇଁ ପାଣି ସଂଗ୍ରହ କରିବ । ଅନ୍ୟ ଦଳ
 କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ ସେହିପରି ପୂର୍ବଦଳକୁ ଗାଳି ଗୁଲଜ କରିବେ ।
 କମିଶନ ବସାଇବେ କିନ୍ତୁ କମିଶନର ତଥ୍ୟାବଳୀ ବା ରିପୋର୍ଟକୁ
 ଅଣ୍ଟେଇ ସିନ୍ଦୂକ (ରେଫ୍ରଜରେଟର) ଭିତରେ ଥୋଇଦେଇ ଜନ-
 ସାଧାରଣଙ୍କୁ ବୋକା ବନଉଥିବେ । ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ, ହରତାଳ, ଝୁଲ
 କଲେଜ ବର୍ଜନ, ତାତିଲ ଘଷଣକୁ ଏମାନେ ଖାଣ୍ଟି ରଜମାଡ଼ ବୋଲି
 ଭାବୁଥିଲେ । ଶାସନଟା ବେଙ୍ଗ କି ସାପ ନଜାଣି ଏମାନେ ହଠାତ ଶାସକ
 ହୋଇଗଲେ । ନିର୍ଧନ ଓ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବାବେଳେ
 ସେମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଧନ ଭଣ୍ଡାରର ରୁବିକାଠି ଆସିଗଲା । ମାଙ୍କଡ଼
 ହାତରେ ଶାଳଗ୍ରାମ ପରି ଅଯୋଗ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ହାତରେ ଦେଶଟା
 ପଡ଼ିଗଲା । ଗୋଟାଏ କିଛି ନୂଆ କାମ ନକଲେ କାଲେ ଲୋକେ ଭାବିବେ
 ସିଏ ଯାହା କରୁଥିଲେ ଇଏ ସେଇଆ କରୁଛନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଯହା
 ଥିଲେ ଇଏ ସେଇଆ । ଏହା ଭାବି ସେମାନେ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି ବଦଳେଇଲେ ।
 ଆଗେ ଝୁଲୁ ୮, କଲେଜ-୪ ଏମିତି $୮+୪=୧୨$ ଥିଲା । ଏମାନେ
 କହିଲେ ଉନ୍ନତ ଆମେ $୯+୩$ କରିବା । ସେଇଆଦି କଲେ, ଅନ୍ୟମାନେ
 ଆସିଲେ । କିଏ କଲା $୭+୫$, କିଏ କଲା $୬+୬$, କିଏକଲା $୧୧+୧$,
 ଆଉ କିଏକଲା $୧୦+୨$ । ଜଣେ ଅଧେ ମିଶାଣ କରିବାର ତାକତ
 ଦେଖାଇବାକୁ କହିଲେ $୧୨+୦$ କରିଦେଲେ ଭଲ ହେବ ।
 ଆଗେ ମାଟ୍ରିକ୍ ଆଇ: ଏ, ବି: ଏ ଥିଲା । ଦଳେତାକୁ ମାଟ୍ରିକ୍
 ପ୍ରିଫିଉରଭିଜିଟି, ପ୍ରି ପ୍ରଫେଜନାଲ ବି. ଏ କରିଦେଲେ ।
 ଶାଳିଦର ବଦଳେଇ ଦେଲେ କଅଣ ଶିକ୍ଷା ବଦଳିଯାଏ ? ଶିକ୍ଷାର
 ମାନ କିଛି ବଢ଼ିବା ନଦେଖି ଆଉଦଳେ କହିଲେ, ହେଃ ଏଗୁଡ଼ାକ କିଛି
 ଭଲ କରୁନି । ଆଗରୁ ଯାହାଥିଲା ସେଇଆ ରହୁ । ଦଳେ ଭୂଷ୍ପତି
 ଏମ୍. ଏ ପରୀକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିକୁ ବଦଳାଇ ସେମିଷ୍ଟର କଲେ । କେଇଟା
 ବର୍ଷ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ଆଉ ଦଳେ ଆସିଲେ କହିଲେ ନା-ଏସବୁ
 ଗୋଲି ମାର । ଆମର ଯେଉଁ ଟ୍ରାଡ଼ିସନାଲଥିଲା ସେଇ ରହିବ । ମାଙ୍କଡ଼

ହାତରେ ଶାଳଗ୍ରାମ ପରି ଶିକ୍ଷାର ଏପରି ହଲପଟା ଦେଖି ଛୁପିମାନେ କପିଶିକ୍ଷା, ଅଧ୍ୟାପକ ପିଟଣ ଶିକ୍ଷା, କିନ୍ତୁ ନ ଲେଖି କପରି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ନମ୍ବର ମିଳିବ ତାହାର ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଏକାବେଳେକେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ସମସ୍ତେ ମହାପଣ୍ଡିତ, ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ନଜର ଦେଉଛନ୍ତି କିଏ । ଶୈଶବାବସ୍ଥାହିଁ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟସମୟ । ଶିଶୁ ହେଲା ଗୋଟାଏ ଚକଟାମାଟି ପେଣ୍ଡୁଲା । ସେଥିରେ ଯେପରିମୂର୍ତ୍ତିଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁବ ସେମିତିଆ ମୂର୍ତ୍ତିଗଢ଼ି ଦେଇ ପାରିବ । ସେ ପଣ୍ଡିତମାନେ କିନ୍ତୁ ଶିଶୁଙ୍କ ଶିକ୍ଷାରମ୍ଭପ୍ରତି ବଲ୍‌କୁଲ୍ ନଜର ଦେଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଅଶିକ୍ଷିତ ମାଷ୍ଟର ମାଷ୍ଟରଶୀମାନେ ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ବା ଚୁଟଶାଳୀରେ ପଢ଼େଇବାକୁ ରହିଲେ ସେମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ଶିଲଟ, ବହି ଧରେଇଦେଇ ନିଜ ନିଜ ଧନ୍ଦାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବେତର ଅସଦବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଫଳରେ କୋମଳମତିଶିଶୁ ଚୁଡ଼ାଳି ନାଆଁ ଶୁଣିଲେ ଚିର୍ରଚିର୍ର ହୋଇ କାନ୍ଦନ୍ତି ଶିକ୍ଷାର ମୂଳ, ଗଣ୍ଡି ଓ ଅଗସବୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ।

ଏହିସବୁ ଶିକ୍ଷାବିଭ୍ରାଟ ଦେଖି ଅଭିଭାବକମାନେ ମନ୍ଦ୍ରଣା ଚଳେଇଲେ । ସମସ୍ତେ ଏକମତ ହେଲେ ଯେ ଭୃଷ୍ଟପଣ୍ଡିତମାନେ ଛୁପି ମାନଙ୍କୁ ଗବେଷଣାଗାରର ଗିନିପିଗ୍ ବଢ଼ୁଛନ୍ତି । ଯେତେଯେତେ ପରୀକ୍ଷା ଚଳେଇଛନ୍ତି କେଉଁଠିରେ ଆଗ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିଠାରୁ ଅଧିକ ସୁଫଳତ ମିଳୁନାହିଁ । ଆଗଭଳି ପାଠୁଆ ଗୋଟିଏ ହେଲେତ ନୂଆଶିକ୍ଷା କଳରୁ ବାହାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏ ଅନାୟିଗୁଡ଼ାକ ଦେଶର ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗି ସାରିଲେଣି । ଏମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାକଳରୁ ଯେଉଁମାନେ ବାହାରିଲେ ସେମାନେ କେବଳ ପଟିମାର ଘୋଟନେବା ଓ ପାଣ୍ଡି ସଂଗ୍ରହର ବିଶେଷଜ୍ଞ ବନି ଗଲେଣି । ଏ ଗୁଡ଼ାକୁ ମୂଳପୋଛ ନକଲେ ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ ।

ବିଦ୍ରୋହର ନିଆଁ ବୁରିଆଡ଼େ ଲାଗିଗଲା । ନୂଆଦଳଟିଏ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ସେମାନେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଦେଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଶିକ୍ଷାର ସଂସ୍କାରରେ ଲାଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏ ବିଭାଗରେ ଥିବା ବିଶାଳ ପାଠିଆ, କାନକୁଡ଼ା, ଦୁଷ୍ଟଖୋର, ପେଞ୍ଚୁଆ କର୍ମଗୁଣ୍ଠମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଜେଲ୍‌ରେ

ନେଇ ଭଞ୍ଜିକରି ସାରିଲୁଣି । ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଚାକିରୀରେ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇଛି, ଯେଉଁମାନେ ଅଧ୍ୟାପକ ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ଅଯଥା ହଇରାଣ କରି ଦୁର୍ ଆଦାୟ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରାଯାଇଛି ଓ କଠିନ ଜେଲଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଶିକ୍ଷାଟା ହେଲ ମୂଲ । ତାହା ସୁଧୁରି ଗଲେ ଅନ୍ୟ ସବୁ ବିଭାଗ ସୁଧୁରିଯିବ ।

ଅତିଥି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ନରାଧମଙ୍କୁ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ପଚାରିଲେ, ହଇହୋ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ତୁମେ ଏପରି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରିନତ? ନରାଧମଙ୍କ ପାଟି ଖନିବାଜିଗଲା । ଉଁ ଉଁ ନା ନା କହି ସେ ପଳେଇ ଯାଉଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଖପ୍ କରି ଧରି ପକେଇଲେ ଟିକିଏ ଟଣା ଟଣି ଲାଗିଗଲା । ଶିକ୍ଷା-ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘୋରନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ତାଙ୍କ ଛୁତି ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିବା ଡାକ୍ତରଙ୍କ ହାତ ଧରି ପକାଇ ଟଣାଟଣି କରୁଥିବାର ଜାଣିପାରିଲେ । ଜାଣିପାରିଲେ । ଡାକ୍ତର ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ସାର୍, ଆପଣ ଦୁଇ ଦିନ ହେଲ ଘୋର ନିଦରେ ଅଚେତ୍ ଥିଲେ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ହାତକୁ ଜରି ରହିଥିଲି । ଆପଣଙ୍କର କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇନାହିଁ ।

ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନରେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, ମୋର ବହୁତ ଲଭ ହୋଇଛି । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ ଯାବତ୍ତାୟ ବିଶୁଦ୍ଧିଲାଭର ସନ୍ତାନ ପାଇଛି । ମୋ ସଚିବ ମୋତେ ଯେଉଁ ବଡ଼ିଆ ଭାଙ୍ଗ ଦେଇଥିଲେ ସେଥିଲାଗି ମୁଁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଖୁସି । ସଚିବଙ୍କ ଗୁପ୍ତଚରଣ ପାଞ୍ଜି ମଗାଇ ସେ ଲେଖିଲେ, ଏହାକୁ ଶିଶୁ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ କରଦିଆଯାଉ ନରାଧମଙ୍କ ପାଞ୍ଜିରେ ଲେଖିଲେ, ଏଇଟାକୁ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ବିଭାଗର ପିଅନ କରି-ଦିଆଯାଉ ।

ବନସ୍ତର କାହାଣୀ

ବନାରସିଲଲ ନୂଆକରି ବନସ୍ତର କାରଖାନାଟାଏ ଖୋଲିଲେ । ନୂଆହୋଇ ଜନସଂଚାର ବାହାରଲେ ଲୋକେ ତା ପାଖରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଅଣ୍ଟାରେ ପଇସା ନଥିଲେ ଆଉ କାହାର ଅଣ୍ଟାରୁ ଧାରନେଇ କିଣି ନିଅନ୍ତି । ବଢ଼ିଆ ବଢ଼ିଆ କହି ବିହେର ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ବନାରସି ଲଲର ବନସ୍ତର ଏହି ନ୍ୟାୟରେ ଖୁବ୍ କଟିଲ ।

ପହିଲେ କଟକ ସେରେ ବନସ୍ତର ଦାମ ଗୁରୁଅଣା ଥିଲା । ବନସ୍ତର ନାଆଁଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଟିରେ ପଶିଲା ନାହିଁ । ତାକୁ କହିଲେ ଭେଳିଟେବୁଲ ଦିଅ । ଏତେ ଲମ୍ବା ନାଆଁଟାଏ କିଏ କହୁଛି । ସମସ୍ତେ ଡାକିଲେ ଦିଅ । ଦେଖିବାକୁ ଦେଖାଦିଅ ପରି । ବାସ୍ନା ନଥିଲେ କଅଣ ହେଲା ତେଲ ବାସ୍ନା ତ ନ ଥିଲା । ମଇଁଷି ଦିଅ କଟକ ସେରେ ବାରଣା, ଗୁଆଦିଅ ଫଙ୍କାଏ । ନୂଆଦିଅ ଭୁଲନାରେ ଦେଖାଦିଅ ଦାମ ବହୁତ ବେଶି । ବନାରସିର ଦିଅକୁ ଗୁଡ଼ିଆମାନେ ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ କଲେ । ମିଠେଇ ସବୁ ଢେଲରେ ଛଣାହେଇ ପାରୁନଥିଲା । ନୂଆ ଦିଅରେ କିଛିହେଲେ ତେଲ ବାସ୍ନା ବାହାରଲା ନାହିଁ । ଗୁଡ଼ିଆମାନେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ କିଣିଲେ । ବନାରସିର ଭାଗ୍ୟ ଡିବରରୁ ପଞ୍ଜିଲଇଟ୍ ହୋଇଗଲା । ତାର ସଫଳତା ଦେଖି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ଦିଅକଲ ବସାଇଲେ । ଗୋମାତାର ପରମ ପୂଜକ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଗୋମାତାଙ୍କୁ ଦୁଇଁ କଷ୍ଟ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ନୂଆ ଡାଇର ପାର୍ମିଟିଏ ଏକଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରେ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା । ଗୋମାତାଙ୍କ ପରମଭକ୍ତ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବିରୁଦ୍ଧକଲେ ଗାଈମାନଙ୍କର ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ବୁଲୁବୁଲି ଏହା ଦ୍ବାରା ନଷ୍ଟହେବ । ଗୋଟାଏ ସ୍ଥାନରେ ସେମାନେ ଆବରଣ ହୋଇ ରହିବେ । ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବାହୁସର ସ୍ବାର୍ଥରେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ନିଜେ

ଶୋଷଣ କରିବେ । ବରଂ ଗାନ୍ଧୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଵାଧୀନ ଭାବରେ ଚରିବୁଲିବାକୁ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଏପରି ଲୁହା ଗାନ୍ଧୀମାନଙ୍କୁ ବିଦେଶରୁ ଆଣି ପୋଷିବା ଭଲ । ଗୋଭକ୍ତ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଧରପଡ଼ା ହୋଇ ବିଦେଶୀ ଲୁହାଗାନ୍ଧୀ ସବୁ ଆମଦାନୀ କରିବାରେ ଲାଗିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭାଟମାନେ କହି ବୁଲିଲେ ଯେ ଖାଣ୍ଟି ଚିନାବାଦାମ ତେଲରୁ ଏହି ନୂଆ ଦିଅ ତିଆରି ହେଉଛି । ତେଲରେ ଛୁଣି ଖାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଏହି ଦିଅରେ ଛୁଣି ଖାଇବା ଅଧିକ ଭଲ । କି ସାଧାରଣ ଲୋକ କି ଗୁଡ଼ିଆ, ସମସ୍ତେ ନୂଆଦିଅ ବୋହିବାରେ ଲାଗିଲେ । ବହୁ ଗୋମାତା ଅଣହେପାଜତରେ ସଡ଼ି ସଡ଼ି କଣ୍ଟା ହୋଇଗଲେ । ଦାଣ୍ଡରେ ଘାଟରେ ପଡ଼ିରହି କଂସେଇର ଶୁଭ୍ରଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

ନୂଆ ଦିଅ କାରଖାନାର ମାଲିକମାନଙ୍କର ବିପୁଳ ଅର୍ଥାଗମରେ ଈର୍ଷାନିନ୍ଦୁ ହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗାଡ଼ ଖୋଳିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ନୂଆଦିଅର ଦୁର୍ଗୁଣ ଆଉ ସେଗୁଡ଼ାକ ଅଖାଦ୍ୟ ତେଲରୁ କିପରି ତିଆରି ହେଉଛି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ାକ କିପରି ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ହାନିକାରକ ତାହା ପ୍ରଚାରପତ୍ର ସବୁ ଛୁପି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରେ ବାଣ୍ଟିଲେ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହୋ ହା ଲାଗିଗଲା । ତାକୁ ଖାଇ ଲୋକେ କିପରି ଝାଡ଼ା ରୋଗରେ ଅନ୍ଧାନ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରତିଦିନ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା । ଶେଷରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯାଏ କଥାଗଲା । ସେ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ଉପରେ କଥାଟା ଲଦିଦେଲେ । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବହୁତ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ସେମାନଙ୍କର ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ । ସେଥିରେ ଥିଲା ଯେ ମୂଷାମାନଙ୍କ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖାଗଲା ଯେ ତୃଣାୟୁ ପୁରୁଷରେ ମୂଷାମାନେ ବାଞ୍ଛ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ମଣିଷ ମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଅଛି ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ବନସ୍ପତି କାରଖାନାର ମାଲିକମାନେ ଏ ବେଉସାରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଖଟେଇଛନ୍ତି । ପୁଲା ପୁଲା ଟଙ୍କା ଗୁଦାଦେଇ ତାଙ୍କ ଦଳକୁ ମଜବୁତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସ୍ଵାଡ଼େ ତୃଣାୟୁ ପୁରୁଷରେ ଲୋକେ ହେବେ ବାଞ୍ଛ । ପୁଅ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଶା, ତେଣେ ତେଲ ଘଡ଼କୁ ଆଶା । ପୁଣି ସେ ଭାବିଲେ ଦଳ ଗଡ଼ା ହୋଇଛି କାହା-

ପାଇଁ । ଲୋକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତ, ଲୋକେ ଯଦି ମୂଳପୋଛ ହୋଇଯିବେ ଦଳ ଥାଇ କେତେ ନ ଥାଇ କେତେ । ନାଃ—ବନସ୍ତର କାରଖାନା ସବୁ ବନ୍ଦକରି ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଏହାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଯାଇ ବନସ୍ତର କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ହାଉଲିଖାଇ ନିଜ ନିଜ ଲୁହା ସିନ୍ଦୂର ସବୁ ମେଲ କରିଦେଲେ । ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ, ସୁଗ୍ର ସଚିବ, ଅତିରିକ୍ତ ସଚିବ, ନିମ୍ନ ସଚିବ, କେବଳ ସଚିବ, ବିଭାଗ ହାକିମ, କରାନ, ପିଅନ ଓ ଝାଡୁଦାରମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଗଣଗଣିଆ ମାଛପରି ଭଣ ଭଣ ହେଲେ । ଶେଷରେ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ମନ୍ତ୍ରଣା ମୁଣି ଫିଟେଇ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ଏ ବନସ୍ତର ବାଞ୍ଛକାରୀ ଗୁଣଟା ଯେପରି ବନସ୍ତ ହେବ ତାହାର ଉପାୟ କାଢ଼ି ଦେଲେ ସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇଯିବ । ବନସ୍ତରେ ଖଟା ଯାଇଥିବା କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଖତ ହୋଇଯିବ ନାହିଁ । ଏତକ ହୋଇ ମାରିଲେ କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ବଞ୍ଚନ୍ତେ, ଲୋକେ ଜିଅନ୍ତେ ଆଉ ଦଳ ବି ଜିଅନ୍ତା—

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟସଚିବଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିକୁ ତାରିଫ କଲେ, କହିଲେ— ବାଃ ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି ଆପଣଙ୍କର । ଯଥାର୍ଥରେ ଆପଣ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ । ଆଜ୍ଞା ଆପଣ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ବନସ୍ତର ବାଞ୍ଛକାରୀ ଗୁଣଟାକୁ ନଷ୍ଟକରି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାନ୍ତୁ । ବନସ୍ତରେ କଅଣ ମିଶେଇଲେ ଏହା ହୋଇ ପାରିବ ତାହା ଶୀଘ୍ର ଗବେଷଣା କରି କାଢ଼ନ୍ତୁ । ସମସ୍ତେ ବଞ୍ଚିଯିବେ ଯେ ଆଜ୍ଞା—କହି ମୁଖ୍ୟସଚିବ ଦିନରୁ ମାଲିକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟଟା କେତେଦୂର ଆଗେଇଲା ସେ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ସେମାନେ କୁଲୁରି ଉଠି ଅଧା କାମ ହୋଇଗଲା ବୋଲି କହିଲେ । ବିଦାୟ ନେଲାବେଳେ କହିଗଲେ—ଆଜ୍ଞା ଆପଣ ଆମର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଚିନ୍ତା ଦୂର କରିଦେଲେ । ଆମେ ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ରଖେଇ ଦେବୁନି । ପୁଅ ବାହାଦର, ଝଅଯୋତୁକ, ବାପାଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧିହିସା, ନୂଆ କାର୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ଭଜିଲାନ୍ତ କଟାଳ ଆଦି ଚିନ୍ତା ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଆମେ କରିବୁ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଦେଶ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ପହଞ୍ଚିଯାଇଥିଲେ । ଫଳରେ ଆଦେଶ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଗବେଷଣାର ଫଳାଫଳ ବାହାରଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଥିଲା ଯେ ପୂର୍ବ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମୃଷା ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଯେଉଁ ତଥ୍ୟ କାଢ଼ିଲେ ତାହା ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ । ତଥାପି ପ୍ରତିଷେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ୱରୂପ ବନସ୍ପତିରେ ଭଟ୍ଟାମିନ୍ ଏଓଡ଼ି ମିଶେଇ ଦେଲେ ସବୁ କିଛି ସୁଧୁର ଯିବ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହା କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଜଟିଳ ପରିସ୍ଥିତି ଭିତରୁ ଡିଆଁଟାଏ ମାର୍ଚ୍ଚି ଦେଇ ଅଲଗା ହୋଇଗଲେ ।

ଅସନ୍ନସ୍ମରଣୀର ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ରକ୍ତଗୁଡ଼ିଲ ଶ୍ୱେଦେଇ ଚୁପ ରହିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମନ କିନ୍ତୁ ଛଟ ପଟ ହେଲା । କିଏ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଦିହ ଓ ମନକୁ ଛୁଞ୍ଚିରେ ଟପ୍‌ଟାପ୍ ଫୋଡ଼ି ପକାଉଛି ସେଇଆ ଅନୁଭବ କଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ଖୋଲିତାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ଆହୁର ଅବିରୁଣ କଥାକାଡ଼ିଲା । ସେ କହିଲା ଭଟ୍ଟାମିନ୍ ଏ ଓଡ଼ି କେବଳ ମଗର ମାଛ ଓ କଡ଼୍ ମାଛର ଲିଭରରୁ ବାହାରେ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ବନସ୍ପତିରେ ମିଶିଛି । ମାଛତେଲ ମିଶାଦିଅ ଦେଉଳ ଭିତରକୁ ଯାଉଛି କିପରି । ବିଧବା ଓ ନିରାମିଷ ଆହାରୀମାନଙ୍କୁ ମାଛତେଲମିଶାଦିଅ ତିଆରି ଜନସ ଖୁଆଯାଉଛି କିପରି ? ଏ ପାପ କାହା ମୁଣ୍ଡରେ ଜବ ? ଯେଉଁ ପାପୀମାନେ ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ସେମାନେ ଛତିଶ ନର୍କରେ ପଡ଼ିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନଙ୍କ ଦିହରୁ ପାପ ଛୁଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ବିଧାତା ସହିବ ନାହିଁ ।

ପୁଣି ଏକ ଝଡ଼ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ଭୋଗ ଡାଲା ଧରି ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କ ଦୁଆରକୁ ଧାଇଁଲେ । ପାଦ ତଳେ ଭୋଗ ଡାଲା ଥୋଇ, ବେକରେ ପାଳ ଦଉଡ଼ି ପକାଇ ରକ୍ଷା କର ରକ୍ଷା କର ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଲେ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅଭୟ ଦେଇ ମାଉଁଃ ମାଉଁଃ କହିଲେ । କାଟ ପାଣି ଲେଖି ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖା ଥିଲା--ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଶାସ୍ତ୍ରର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଉନ୍ନତ ଫଳରେ ବହୁ ପ୍ରାଣୀର

ପ୍ରସ୍ତୁତ କୁଟିମ ଉପାୟରେ ତିଆରି ହୋଇ ପାରୁଛି । ଭଟ୍ଟାମିନ୍ ଏ ଓ ଡି ପାଇଁ ଆଉ ମଗର ବା କଡ଼ ମାଛର ଲଭରୁ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଗସାପୁନକ ବସ୍ତ୍ରର ସଂଯୋଗରେ ଏହି ଭଟ୍ଟାମିନ୍ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବନସ୍ତବରେ ଯୋଗ କରା ଯାଇଛି । ମାଛ ତେଲ ସହିତ ଏହାର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । —

ଝଡ଼ ଧୀରେ ଧୀରେ କମିଗଲା । କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଠାବ କରି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ଥାପନ କରି ପକେଇଲେ । ସେମାନେ ସେପରି ନୂଆ ନୂଆ ବନସ୍ତବ କାରଖାନା ବସେଇବେ ସେଥିରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । କାରଖାନା ସବୁ ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ତେଲ ସେ ସବୁ କାରଖାନାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ନାହିଁ । ତେଲ ଦର ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ଅତି ଶଯ୍ୟାରେ ସ୍ନେହସାର କେଉଁଠୁ ମିଳି ପାରିବ ତାହା ଜାଣିବା ଲାଗି ଗୋମାତା ପୁନଃ ବ୍ୟବସାୟୀ ମାନେ ପୁଣି ଧାଇଁଲେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କ ପାଖକୁ । ସେମାନେ ବତେଇ ଦେଲେ-ଗୋରୁ, ମଇଁଷି ଓ ଦୁଷ୍ଟ ଚର୍ବି ଏଥିପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ଶସ୍ତା ପଦାର୍ଥ । ଏହାକୁ କାମରେ ଲାଗେଇଲେ ତେଲର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ । ବିଦେଶରେ ଏଥିରୁ ଲଢ଼ଣୀ, ଦିଅ ତିଆରି ହେଉଛି । ଆମ ଲୋକେ ଏହାକୁ ଖାଉଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଗୋରୁ ମଇଁଷି ଚର୍ବି କଥା କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ମିଳିତ କାରଖାନା ମାଲିକମାନେ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚାହିଁ ନେଲେ । ବାରଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ ଚାରିଆଡ଼ ଉଠି ପକାଇଲେ । କେହି କାନଉ ନ ଥିବାର ଜାଣି ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ-ଆଜ୍ଞା ତେଲ ବିଲ୍ କୁଲ ବ୍ୟବହାର ନକରି ଗୋ-ମଇଁଷି ଚର୍ବିରେ ବନସ୍ତବ ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବ ?

କାହିଁକି ନ ହେବ ? ଗୋ-ମଇଁଷି ଦୁଧ ଯାହା, ନୋ ମଇଁଷି ଚର୍ବି ସେଇଆ । ଦୁଇଟା ଯାକ ଏକ ସ୍ନେହସାର । ଗୋଟିଏ ଚମ ତଳେ ଦମ୍ଭଭୂତ ହୋଇ ଜମା ରହିଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ପତ୍ତାରେ ପାଣିରେ ମିଶି ରହିଛି ? —

—ଆମର ଏଠି ଗୋରୁ ମଇଁଷି ଖୁବ୍ କମ୍ ହଣା ହୁଅନ୍ତି ।
ତେଣୁ ଏତେ ଚର୍ବି ମିଳିବ କୁଆଡ଼ୁ ?—

—ଆମ ଦେଶର ଗୁରୁଆଡ଼େ କଂସେଇମାନେ ଚର୍ବି ଟିଣରେ
ସାଇତ ରଖୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବେପାରୀମାନେ ନେଇ ମୋଟା
ବେପାରୀ ଜୈନ, ଡାଲମିଆ, ବେଜାଜ୍ ଆଦିଙ୍କୁ ବିକି ଦେଉଛନ୍ତି । ସେଇଠୁ
ଗୁରୁ ଆଡ଼କୁ ପଠା ଯାଉଛି । ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟରୁ ଯେତେ ମିଳି ପାରିବ
ସେଥିରେ ହଜାରେଟା ବନସ୍ତ କାରଖାନା ପୂରା ଦମ୍ପରେ ଚଳି ପାରିବ ।

ଆଜ୍ଞା ଏଥିରେ ପାପ ହବନି ତ ?

ପାପ ପୁଣ୍ୟ କଥା ପୁରୋହିତ ମାନଙ୍କୁ ପଚାର । ଗୋରୁକ୍ଷଣି ପାଇଁ
ଯେଉଁମାନେ ଖାଉଟି ମାନଙ୍କଠାରୁ ବଟି ଆଦାୟ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ
ପଚାର ଆମେ କେବଳ ଜାଣୁ ଯାହା ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର କରେ ତାହା
ପୁଣ୍ୟ, ଯେଉଁଟା ଖରାପ କରେ ତାହା ପାପ ।—

ଆଜ୍ଞା ଆମେ ତ ଗାଈ ମଇଁଷୀ ମାରୁନୁ । ମଲ୍ଲ ଗୋରୁ ମଇଁଷିର
ଚର୍ବି ମାଟିରେ ପଡ଼ି ଖତ ହୁଅନ୍ତା, ଆମେ ସେତକ କିଣୁଛୁ । ଆମର
ପାପ ହବ କାହିଁକି ?

ହଅ ମ ମନକୁ ବୁଝେଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ପାପଟା ପୁଣ୍ୟ ଆଉ
ପୁଣ୍ୟଟା ପାପ ହୋଇଯିବ । ଗୋରୁ ଚମଡ଼ାରେ ଯୋତା, ଖୁବ୍‌ରୁ ଶିରଷ,
ଶିଂସୁ ପାନିଆ, ହାତରୁ ଖତ ପୁଣି ଆମେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ । ଚର୍ବିଟାକୁ
ଛୁଡ଼ିଦେବା କାହିଁକି ?

ଆଜ୍ଞା ଆପଣଙ୍କୁ ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଭେଟି ଲକ୍ଷେଟଙ୍କା ଦେଉଛୁ
ଆପଣ ଏ କଥାସବୁ ପ୍ରଘଟ କରିବେ ନାହିଁ । ସରକାର ପରାମର୍ଶ ମାଗିଲେ
ଅପଣ ଏଇଆ କହିବେ । ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଏ ଚର୍ବି କଥା ଶୁଣିଲେ ନାକ
ଟେକିବେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ନ ଶୁଣି ଚଢ଼ଉ ଅଗମ୍ଭ କରି ଦେବେ ।

ଜୈନ, ଡାଲମିଆଁ, ବେଜାଜ୍ ଆଦି ଶେଠମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟରୁ ଗୋରୁଚର୍ବି ପ୍ରଭୃତି ଆମଦାନୀ କରି ବେଶ ଲାଭବାନ ହେଲେ ।

ବନସ୍ତବ ଉଦ୍‌ବାସନଙ୍କରେ ଖାଣ୍ଟି ବାଦାମ ତେଲରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବୋଲି ଛୁପି ଦେଲେ । ଲୋକେ ମହାନଦରେ ବନସ୍ତବ ଡାପୁଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଚିନାବାଦାମର ଗ୍ରେସାଟାଏ କି ଭଟାମିନ୍ ଏ ଓ ଡିର ବଟିକାଟିଏ ବି ବନସ୍ତବ କାରଖାନାର ପାଇଦା ମାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସବୁ କିଛି ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିଲା । ଭଲ ସମୟ ବି ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ଗଡ଼ି ଯିବାରେ ଲାଗିଲା । ଖରାପ ସମୟର ଧୂଆଁ ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟ ସାଙ୍ଗରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖାଗଲା ।

ଶାସକ ଓ ବିରୋଧୀ ଦଳ ଭିତରେ ନୂଆ ବିଧାନ ସଭା ଆରମ୍ଭରୁ କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼ି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ବେଶି କାମୁଡ଼ା ଖାଇଲେ ଶାସକ ଦଳ । ବିରୋଧୀଦଳ ଗୋଇ ଖୋଳାରେ ବେଶ କୃତଜ୍ଞ ଦେଖାଇଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୁହଁରେ ଭୁଣି ଲାଗେଇ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଆଉ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ବଳି ହୋଇ ନ ପାରି ଦିନେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲେ ଆମେ ବି ଗୋଇ ଖୋଳିବା । ମୋତେ ବି ତାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଭଲ ଗୋଇ ମାଲୁମ ଅଛି । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରଶ୍ନରେ ସେ କହିଲେ ଏମାନେ ସବୁବେଳେ ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଛନ୍ତି ଖାଇଗଲେ, ମାରିନେଲେ, ଲୁଟି ନେଲେ, ସେଇମାନେ ତ ପୁଣି ରାତି ଅଧରେ ଆସି ଆପଣଙ୍କ ଠାରୁ ଧନ ନେଉଛନ୍ତି । ସେଇମାନେ ଗାଦିରେ ଥିଲା ବେଳେ ପର ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟରୁ ଗୋରୁ ଚର୍ବି ଆମଦାନୀ କରି ତାକୁ ବନସ୍ତବ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବନସ୍ତବ ନାଆଁରେ ଗୋରୁଚର୍ବି ଖୁଆଉଥିଲେ । ଦେଶୀ ଦିଅ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶେଇ ଇଏ ଗୋରୁ ଚର୍ବିକୁ ଦେଉଳରେ ପୁରାଉଥିଲେ ଟି ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ହେ ହେ ରୁପ୍ କର । ନିର୍ବାଚନ ଆଉ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ରହିଲା । ଏହି ବ୍ରହ୍ମାସ୍ପତି ଲୁଚେଇ ରଖ । ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଶେଷ ଦିନରେ ଛୁଡ଼ିଦେବ । ତାର ପ୍ରତିବାଦୀ ନ ଥିବ ।

ବଣିଆଙ୍କ ବଣିଆ

ସକାଳ ଧନ୍ଦା ସାରିଦେଇ ସାଧୁଆ ବଣିଆ ମାଲ ମୁଣିଟାରେ ହାତ ପୁରେଇ ଦେଇ ମାଲ ଗଡ଼େଇବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲା । ପହଲେ ରାମ ରାମ ରାମ ମନ୍ତ୍ରଟା ଆଠ ଦଶରଥ ଶୁଭିଲା । ତେଣିକି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଓଠ ଦିଟା କେବଳ ନାଚି ଲାଗିଲା, ନାଟୁଆ ଓଠ ଭିତରୁ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବ୍ୟବଧାନରେ ବାହାରି ଆସୁଥାଏ—ହେ ଭମରା, ଆରେ ହେ ଭମରା, ହରୁରା କାଲି ରାତିରେ ଦେଇଥିବା କୋଦିଆମାଲ (ଗ୍ରେସମାଲ) ସବୁ ଆଉଟା । ହୋଇ ଯାଇଛିତ ? ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ ଆରେ ହେ ଗୁରିଆଡ଼ ଭଲକରି ଓଳିଆ ଓଲେଇକରି ଦେଖିନେ ଟିକିଏ କେଉଁଠି ଯଦି ସେ ମାଲରୁ ରହିଯାଇଥିବ ଆଉ ପୁଲିସ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଯିବ ତେବେ କଥା ଶେଷ । ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ—ହରୁରା ଯଦି ଧରାପଡ଼ିଯିବ ତେବେ ପୁଲିସ ଠେଙ୍ଗୁଣୀରୁ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଜୀବନ ବିକଳରେ ଆମ ନାଆଁ କହିଦେବ । ତେଣିକି ଆମର ସବୁନାଶ ଅଉ ପୋଲିସର ପୁଷମାସ । ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ । ଆରେ ହେ ସବୁକାମ ସନ୍ଧ୍ୟାସୁଦ୍ଧା ସାରିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଜି ରାତିରେ ଗନ୍ଧିଆ ଗୁଡ଼ାଏ ହଲଦିଆ କୋଦିଆମାଲ ଆଣିବ ବୋଲି କହିଛି । ଟଙ୍କା କିଛି ସଜାଡ଼ିବାକୁ ହବ । ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ । ହେଇଟି ଶୁଭୁଛି, ବଡ଼ ଆଉଟା କୋଇ । ଭାଡ଼ି ଆଉ ଶାଳ ତଇନାଦ (ପ୍ରସ୍ତ) କରି ରଖିଥିବୁ । ଆସିଲମାସେ ଦୁହେଁ ମିଶି ଆଉଟି ପକେଇବା, ରାମ ରାମ ରାମ ରାମ । ଆରେ ହେ ଚୈତନ୍ୟ ବାବୁ ଆଜି ଦିନ ନଅଟାରେ ତାଙ୍କ ଘିଅର ହାର ନେବାକୁ ଆସିବେ । ତାଙ୍କର ସାତଭରି ସୁନା ଅମେତ ବିକି ଦେଇଛୁ । ଗନ୍ଧିଆର କୋଦିଆମାଲ ଆସିଲେ ଭରଣା କରିଦେବା । ଆଠ ଦଶଧର ତାଙ୍କୁ ତ ଫେରେଇ ସାରିଲୁଣି, ଆଜି ତ ଲୁଚି ଯିବୁ । ତୁ ସୁନା ତାର କରେଇବାକୁ ଯାଇଛୁ କହି ମୁଁ ତଲେଇନେବି । ହେଇ ଆସୁଛନ୍ତି ନା କଅଣ ଯା ହାଣ୍ଡି ଶାଳ ଘରେ ଲୁଚିଯା ।

ଚୈତନ ବାବୁ ସାଧୁଆ ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ସେ ଆଖିବୁଜି ଗଭୀର ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ । ପାଟିରୁ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଗମ ଗମ ମନ୍ତ୍ର ଅବଗମ ଗତିରେ ବାହାର ଲାଗିଛି, ମୁଣି ଭିତରେ ଟୁଙ୍ଗେଇ ମୂଷା ଫୁକୁରୁ ଫାକର ହୋଇ ଡେଇଁଲା ପରି ଆଙ୍ଗୁଳି ଗୁଡ଼ାକ ଫୁକୁରୁ ଫାକର ହେଉଛନ୍ତି । ତା ଧ୍ୟାନ ଭାଙ୍ଗି ଯିବା ଭୟରେ ଚୈତନବାବୁ ପନ୍ଦର ମିନଟ ଖଣ୍ଡେ ସେଠି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ । ସାଧୁଆ ଗମ ଗମ କହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାଏ—ଅଲକ୍ଷଣାଟା ଯାଉନି । ମୁଁ ଆଉ କେତେବେଳଯାଏ ଆଖି ବୁଜି ଗୁଣ୍ଠିଗୁଣ୍ଠି ହେଉଥିବ । ଶେଷରେ ଚୈତନ୍ୟ ବାବୁଙ୍କ ଧ୍ୟେୟ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଲା, ସାଧୁଆର କିନ୍ତୁ ଭାଙ୍ଗି ଗଲା—ହେ ଗମ ଦୟାକର । ରଡ଼ଟାଏ ଦେଇ ସେ ଆଖି ମେଲିଲା । ଗମଙ୍କ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରକୁ ଅତି ଭକ୍ତିରେ ମୁଣ୍ଡିଅ ମାରସାର କହିଲା—ଆଜ୍ଞା କାଲି ସକାଳେ ଆପଣଙ୍କ କାମ ସରିଯିବ ପୁଅ ଯାଇଛି କିଛି ସୁନାରେ ତାର କରି ଆଣିବ । ତାର ଆସିଗଲେ ଆପଣଙ୍କ କାମଟା ଶୁଦ୍ଧିହୁଏ । ସାରଦେବୁ । କାଲି ସକାଳେ ପୁଅ ନେଇ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଦେଇ ଆସିବ । ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରଆ ଡଜାଇନ୍‌ଟାଏ ହୋଇଛି । ସେଇଥିଲାଗି ଯାହା ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଛି । କାଲି ତ ଦେବାର କଥା । ଆପଣ ବହୁତ ଥର ଆସିଲେଣି । ଆମକୁ ମାଡ଼ ପଡ଼ିଲାଣି ।—ସେତିକି କାମ ହୋଇଛି ସେତିକି ମୋତେ ଦେଖାଅ ବୋଲି ଚୈତନ ବାବୁ କହିବାରୁ ସେ ପୁଣି କହିଲା—ଦାମିକା କାମଟାଏ, ସେ ସବୁବେଳେ ତାକୁ ଲୁହା ଯିନ୍ଦୁକରେ ରଖି ତାଲା ପକେଇଦିଏ । ଚାବଟା ତା ପାଖରେ ରହିଯାଇଛି ତାର କରିବାକୁ ଡେରି ହେବ । ଆଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । କାଲି ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଯିବେ ।

ଅନବରତ ଗମ୍ ଗମ୍ ଉତ୍ତାରଣ କରୁଥିବା ପାଟିରୁ ଯେ ମିଛ କଥା ବାହାରେ ନାହିଁ ତାହା ଭଲଭାବେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଚୈତନବାବୁ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ । ସେ ଫେରିଯିବା ପରେ ସାଧୁଆ ପୁଅକୁ ଡାକି କହିଲା—ଆରେ ସେ ଗଲେଣି ଚାଲିଆ, କାମରେ ଲାଗିଯା । ଭମରା ହାଣ୍ଡି ଶାଳ ଘରୁ ବାହାର ଆସି ଅଧା ହୋଇଥିବା ତମ୍ବାତାରରେ ତିଆରି ଖଡୁ ଉପରେ ସୁନା କଲେଇ କାମ ପୁଣି ସୁରୁକଲା । ସାଧୁଆ ବଢ଼େଇ ଲାଗିଲା । ଗୋଟାଏ ଖଡୁସାରି ଭମରା ପଶୁରିଲା—ବାପା ଏ ଖଡୁ କଣିବ

କିଏ ? କଷଟି ପଥରରେ ଘଷିଦେଲେତ ଧରାପଡ଼ିବା କଥା । ତେଣିକି ମାଡ଼ିଉରଣ ଦି ପଇସା ଆମେ ବକିବା କାହାକୁ ।

—ଆରେ ଏହାର ଗରାଣ ହେଉଛନ୍ତି ତନଜଣିଆ ଖଣ୍ଡଦଳ । ଟିକିଏ ନିଛୁଟିଆ ଥାନରେ ଗୋଟାଏ ବାଟୋଇ ସାଙ୍ଗରେ ଦିନଶ ଦୁଃଖ ସୁଖ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଆଉ ଜଣେ ଆଗରେ ଆଗରେ ଯାଇ ଏମିତିଆ ଅଳଙ୍କାରଟାଏ ଖସେଇ ପକାଏ । ଦୁଇଜଣଯାକ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ଏକସଙ୍ଗରେ ମାଡ଼ି ବସନ୍ତି ଓ ମୋର ମୋର କହି କଳି ଆରମ୍ଭ କରି ଦିଅନ୍ତି । ବାଟୋଇ ପାଖେଇ ଆସିଲେ ସେ ପୁଣି ପାରିବାଉଳି ଅଧା ଅଧା ବାଣ୍ଟି ନେବାକୁ ରଜହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଦୁହେଁ ବାଟୋଇକୁ କହନ୍ତି—ବାବୁ ଆମେ ଏ ସୁନା ଖଡ଼ୁଟି ପାଇଲୁ । ଆମେ ଅନୁମାନ କରୁଛୁ ଏହାର ଦାମ୍ ଦୁଇ ହଜାରରୁକମ୍ ହବନି । ଅଧା ଦାମ୍ରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇଦେବୁ । ଆପଣ ନିଅନ୍ତୁ । ଆମେ ଅଧା ଅଧା ବାଣ୍ଟିନେବୁ । ବାଟୋଇ ପାଖରେ ଏତେ ଟଙ୍କା ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ ସେମାନେ ଯାହାଅଛି ଦିଅନ୍ତୁ, ଆମେ କୋଉ କିଣୁଛୁ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଲୋଭ ଗୁଡ଼ିନପାରି ବାଟୋଇ ତାର ଧନ ସ୍ବେଦେ ବା ପରୁଣ ଟଙ୍କା ଦେଇ କିଣେ ଓ ବଣିଆକୁ ଦେଖାଇ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼ାଏ । ଟଉ ଉପରେ ସେମିତି ଗୁଦ କଲେଇ କରି ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡାର ଗରିବ ଗୁରୁବାକୁ ବେଶ୍ ପଟିମାରି ହୁଏ ।

ଏତିକିବେଳେ ଜଣେ ଠାଉଆ ଆସି ସାଧୁଆକୁ କହିଲା—ହେ ସାଧୁଆ ଭାଇ, ବରଜୁ ପଧାନର ଝିଅ ବାହାଘର । ବର ବାପ ପଧାନରୁ ତାଙ୍କୁ ଚିପି ୫୦ ଭରି ସୁନା ଗହଣାର ଜବାବ ତା ଠାରୁ ଆଦାୟ କରି ନେଇଛୁ । ଖାଲି ମୁହଁ କଥାରେ ନୁହେଁ, ମହାପ୍ରସାଦ ହାତରେ ଧରେଇ କଥାଟା ପ୍ରଘଟ ନ କରିବାକୁ ମହାପ୍ରସାଦ ଧରେଇ ନିୟମ କରେଇ ନେଇଛି । ପଧାନ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲା, ବଜାରରୁ ବଣିନେବ । ତୁ ଶୀଘ୍ର ଯା ତାକୁ ପଟକେଇ କରି ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ଆସିବୁ ।

୫୦ ଭରି ସୁନା କଥା ଶୁଣି ସାଧୁଆ ପହଲେ ଛେବ ଖାଇଗଲା । ପୁଣି ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ନମୂନା ବହିଟା ହାତରେ ଧରି ପଧାନ ଘରକୁ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଧାଇଁଲା । ଗଲାବେଳେ ଭାବୁଥାଏ—ପଧାନ ଘରଟା

ପୁରୁଣା ଖାନଦାନ ଘର ତା ଘରର ଅଳଙ୍କାର ଗୁଡ଼ାକ ଖାଣ୍ଟି ଜୟପୁରୀ ସୁନାରେ ତିଆରି । * ଉରି ସୁନାରୁ ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ଯଦି ଆଠଭରି ସୁନା ମାରି ନ ନିଏ ତେବେ ମୁଁ କି ବଣିଆରେ ଲେଖା । ଏମିତି ଭାବୁ ଭାବୁ ସେ ପଧାନଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଗୋଟାଏ ସମକୋଣିଆ ନମସ୍କାର ପକେଇ ପରିଚୟ ଦେଲା । ପଧାନ କହିଲେ—ମୁଁ ଭାବିଛି ଏତେ ହେଙ୍ଗାମରେ ନପଣି ଦୋନାନରୁ କଣି ଆଣିବି । ପୁରୁଣା ଜନସ ବଦଳେଇ ଦେଇ ନୂଆ ନେଇ ଆସିବ ।

ସାଧୁଆ କାନରେ ହାତଦେଇ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ଆପଣ କି ଭୁଲ୍‌କାମ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଯୌତୁକ ନେବା ଓ ଦେବା ଲୋକଙ୍କୁ ପୋଲିସ ଗିରଫ୍ କରୁଛି । ପୁଲିସ ସବୁ ଅଳଙ୍କାର ଦୋକାନରୁ ଖୋଜି ଖବର ନେଉଛି । ଖବର ପାଇ ଘାଉଁ କରି ଆପଣଙ୍କୁ ମାଡ଼ ବସିବ । ମୁଁ ଏଇଠି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ବସି ଏହି କାଟ୍‌ଲଗ ଅନୁଯାୟୀ ସବୁ କିଛି ତିଆରି କରିଦେବି । ଯେତେକ ବଡ଼ବଡ଼ିଆ ଦୋକାନ ଦେଖୁଛନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ କାମ ମୁଝି କରେ । ଦୋକାନରୁ କଣିଲେ ଏକେତ ଖାଣ୍ଟି ସୁନା ପାଇବେନି । ଯେଉଁ କାରେଟ୍ ବୋଲି କହିବେ ସେ କାରେଟ୍ ବି ଦେବେନି । ରେଟ୍ ବି ଚଢ଼ା ନେଇଥିବେ । ଘରଭଡ଼ା, ତିଆରି ମଜୁରୀ, ବିକାଳି ଦରମା, ସେଲଟିକସ ସବୁ କିଛି ସେଇ ରେଟ୍ ଭିତରେ ଉଠେଇ ନେବେ । ମୁଁ ଏଠି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ବସି ଗତିଦେବି । ମିଶାମିଶିର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବନି । ଆପଣଙ୍କ ମନମୁତାବକ ଗଢ଼ାହେବ । ଆପଣ କେବଳ ମୋ ମୂଲଟା ଦେବେ । ଯେତେ ହାକିମ ହୁକୁମା, ଜଜ୍-ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେର ସମସ୍ତେ ଏଇ ସାଧୁଆ ବଣିଆକୁ ଜାଣନ୍ତି । ଧେମାନଙ୍କ ଘରେ କାମକରି କରି ଉମର ବିତେଇଲିଣି, ମୋ ଗ୍ରେଟ୍‌କଥା ମାନନ୍ତୁ ।

ପଧାନେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ—କଥାରେ ମଲିଧୁଳିତ ନାହିଁ । କେତେ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ । ଭଗବାନ ଏହାକୁ ମୋ ପାଖକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି । କେତେ ଟଙ୍କା ମୋର ପାଣିରେ ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତା ସାଧୁଆ ମୋତେ ବଞ୍ଚେଇ ଦେଲା । ତାପରେ ସେ ସାଧୁଆକୁ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ତୁମର ଦ୍ଵାରା ଏଇଠି କରେଇବି, ଆଜ୍ଞା ଗଢ଼ାମଜୁରୀ କେତେ ନେବ ?

—ଆଜ୍ଞା ଆପଣ ଦଶଯାଗା ବୁଝି ନିଅନ୍ତୁ, ମୋତେ ଟଙ୍କାଏ କମରେ ଦେବେ । ଆପଣଙ୍କ ପରି ଲୋକ ଯଙ୍ଗେ ମୁଁ ଦରଦାମ୍ କଷିବି ?

ପାଞ୍ଜିରୁ ଶୁଭଦିନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଦେଖାଯାଇ ଆସନ୍ତା ଶୁଦ୍ଧବାରକୁ ଠିକ୍ କରାଗଲା । ସେଇଦିନ ସକାଳୁ ସାଧୁଆ ଓ ତା ପୁଅ ଭମବ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସହ ଆସି ପଧାନଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଶାଳ କରିବା ଆନଟାକୁ ଝାଡ଼ଝୁଡ଼, ମନ୍ତ୍ରପାଣି ଛୁଞ୍ଚି, ମା ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ସାଧୁଆ ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂର କଲି ଦାଉଦାଉ କରୁଥାଏ । ମୁହଁରେ ରାମ ରାମ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି, ଅଙ୍ଗାର କୁଣ୍ଡ, ଅଙ୍ଗାର, ଫୁଲନଳ, ଚମୁଟା, କୋଇ, ତଳେଇ ଛୁଞ୍ଚି, ହାତୁଡ଼ିର ପସର ମେଲାଇଦେଲା ଓ ପଧାନଙ୍କୁ ସୁନା ଆଣିବାକୁ କହିଲା । ପଧାନେ ଅଳଙ୍କାର ଥଳଟି ଧରି ସେଠି ବସିଲେ ଆଉ କହିଲେ—ବୁଝିଲ । ଏସବୁ ଅଳଙ୍କାର ମରହଟ୍ଟୀ ଡିଜାଇନରୁ ଏ ମଲକଡ଼ି, ନୋଥ, ଗୁଣା, ନସଣି, ମଥାମଣି, ଗୋଖରା, ଦଣ୍ଡୀ, ଆଉ କେହି କୁଞ୍ଜ ନାହାନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ାକ ଆଉଟିଦିଅ । ତମ ନମୁନା ବହିରୁ ଯେଉଁସବୁ ପସର ହେବ ସେହିସବୁ ତିଆରି କରାଯିବ ।

ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଖାଣ୍ଡିସୁନାର ଜନସ ଦେଖି ସାଧୁଆର ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇଦେଲା । ପଧାନଙ୍କ ଭଣଜା ଗେଣ୍ଡୁଆର ଉପସ୍ଥିତିରେ ଅଳଙ୍କାର ଗୁଡ଼ିକ ଓଜନ ହୋଇ ୪୨ଭର ୫ମସା, ୮ରତି ହେଲା । ବହୁଆଗରୁ ବଣିଆଙ୍କ କୁହୁକବଦ୍ୟା ସହିତ ସୁପରିଚିତ ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା—ଠିକ୍ ଅଛି, ଆମେ ତୁମର ଏଇ ବଟକରାରେ ଓଜନ କରି ଅଳଙ୍କାର ନେବୁ । ଏ ବଟକରା ଆମ ପାଖରେ ରହିଲା । ତମକପଡ଼ି ସାଧୁଆ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା—ଆରେ ଆରେ ଏ ଫଉଜବିଗାଡ଼ୁଟି କେଉଁଠୁ ଆସି ଯୁଟିଲା । ଦେଖୁଛି ଓଜନରେ ଆଉ ମାରିହେବନି, ନିଉନ ହୋଇ କହିଦେଲା—ମୁଁ ତ ବଟକରା ସାଙ୍ଗରେ ନେବି, ନହେଲେ ଅନ୍ୟ କାମ କରିବି କିପରି ? ଭୁଲଭଟକ ହେଇଯାଇଥିବ । ସେଥିରେ କଅଣ ଅଛି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ କାମ କରିବି । ନେଇଯିବି କୋଉବାଟେ । ଗେଣ୍ଡୁଆ

କିନ୍ତୁ କିଛି ନଶୁଣି ନିଜ ବଟକରରେ ଓଜନକଲରୁ ୫୦ ଭରୀ ୮ମସା
୫ରତ ହେଲା । ସାଧୁଆ କହିଲା ହଉ ବାବୁ ସେଇ ବଟକରରେ ଆପଣ
ଆଉଟା ସୁନା ମପେଇ ନେବେ ।

ଦୁଇଟା କଟାସିଆ ଆଖି ଆଗରେ ସାଧୁଆ ସୁନା ଆଉଟିବାକୁ
ଲାଗିଲା । କୋଇ ଭିତରେ ଛେବୁ ଅଳଙ୍କାରରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ପକେଇ
ଆଉ ଫୁଙ୍କନଳରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ରଡ଼ି ଅଳଙ୍କାରକୁ ଫୁ ଫୁ କରି ଫୁଙ୍କି
ଲାଗିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ମସଲା ମୁଣି ଭିତରେ ମୁହଁ ଗଲେଇ
କଅଣ ଖୋଜି ପକାଉଥାଏ ଓ ପୁଣି ଫୁଙ୍କନଳରେ ମୁହଁ ଟାକୁ ଲଗେଇ
ଦେଇ ଫୁ ଫୁ କରି ଫୁଙ୍କି ଯାଉଥାଏ ।

ଗେଣ୍ଡୁଆ ଠୋକର ଦେଇ କହି ଦେଉଥାଏ—ମୁଣି ଭିତରେ
ମୁହଁ ନ ପୁରେଇଲେ କଅଣ ମସଲା ମିଳେନାହିଁ । କି ଫୁଙ୍କନଳରେ
ମୁହଁ ନ ମାଡ଼ିଲେ କଅଣ ଫୁଙ୍କି ହୁଏନି ।

ସାଧୁଆ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ଭାବିଲା—ଆରେ ଆରେ ଏଇଟା
ବୋଧହୁଏ ପକ୍‌କା ବଣିଆ ଟୋକା ହବନା କଅଣ । ମୁଣି
ଭିତରେ ମୁହଁ ଭଞ୍ଜିକରି, ପାଟିରେ ପିତଳ ଗୋଲ ପୁରେଇ ଫୁଙ୍କ
ନଳବାଟେ ନିଆଁ ଭିତରେ ଥିବା କୋଇ ଭିତରକୁ ଗଲେଇ ଆଉଟା
ସୁନାରେ ମିଶେଇ ଦେବାକଥା ଜାଣିଯାଇଛି ନା କଅଣ ! ହେ ପ୍ରଭୁ
ସମ ରକ୍ଷାକର । ପୁରପୁରି ଜାଣିନି ବୋଧହୁଏ । ଜାଣିଥିଲେ ସେଇଠି
ତ ଧରି ପକେଇଥାନ୍ତା । ହେ ସମ ରକ୍ଷାକର ।

ସୁନା ପିଗିଲି ଆସିଲା । ପୁଅକୁ ସେ ଘର କାମରେ ପଠେଇ
ଦେବା ପରେ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା—ଆହା ସୋହାଗା ଆଣିବାକୁ
ଭୁଲିଗଲି । ହଉ ବାବୁ ଟିକିଏ ଦଉଡ଼ି ଯାଅ, ବାହାଁ ଦୋକାନରୁ ପଚାଶ-
ପଇସାର ସୋହାଗା ନେଇଆସ । —ଗେଣ୍ଡୁଆ ହସିଦେଇ କହିଲା—
ସେଇ ମୁଣିରୁ ସୋହାଗା କାଡ଼ି । ମୋ ପାଖରେ ପୁଡ଼ି ଜମାନା...

ସାଧୁଆ ଆହୁରି ଡରିଗଲା । ନିଆଁ ଭିତରେ ଥିବା କୋଇକୁ ଚମୁଟାରେ ଧରି ଟିକିଏ ଅଣେଇ ଦେଲା ଓ ଫୁ ଫୁ କରି ନଳରେ ଫୁଙ୍କି ଲାଗିଲା । ତାପରେ ଛୁଞ୍ଚ ସଜାଡ଼ି ଟିକିଏ ତେଲ ମାରିଦେଇ କହିଲା— ଏଥରକ ମାଆ ବାବୁକୁ ଡାକିଆଣ...ଗେଣ୍ଡୁଆ କଟାସ ପରି ନିଆଁ କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଆଖି ରଖି ପଧାନକୁ ଡାକ ପକେଇଲେ । ପଧାନ ଆସିଲେ । ଇସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ସାଧୁଆ ଚମୁଟାରେ ନିଆଁ କୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ କୋଇଟା କାଢ଼ି ଆଖି ଛୁଞ୍ଚରେ ଢାଳିଦେଲା । ଥର ଥର କରି ଏମିତି ୫ଟା ସୁନା କାଢ଼ି ଢାଳିଲା । ଗେଣ୍ଡୁଆ ବଟକରରେ କାଡ଼ିତକ ଓଜନ କରିବାରୁ ୪ ମସା କମିଗଲା । ସାଧୁଆ କୈଫିୟତ ଦେବାପୂର୍ବରୁ ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା...ହଁ ହଁ ପୁରୁଣା ଅଳଙ୍କାର ଆଉଟା ଆଉଟି ହେଲେ ମଲ ପୋଡ଼ିଯାଏ ଓ ଓଜନ ଟିକିଏ କମିଯାଏ ।

ସାଧୁଆ ମନେ ମନେ ନିଃସନ୍ଦେହ ହୋଇଗଲା ଯେ ଗେଣ୍ଡୁଆ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟାଏ ବଣିଆ ଟୋକା । ବଣିଆ ବିଦ୍ୟା ସବୁ କିଛି ତାକୁ ମାଲୁମ ।

ନିଆଁ କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପାଣିଛୁଞ୍ଚ ନିଆଁ ଲିଭେଇ ଦେଲା ଓ ପୁଅକୁ ଡାକ କହିଲା...ଅଙ୍ଗାରତକ ବସ୍ତା ଭିତରକୁ ଢାଳିଦେ । ଭମର କୁଣ୍ଡକୁ ଧରିବା ମାତେ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଅଟକେଇ ଦେଇ କହିଲା...ଉଁ ହଁ ଆମ କାମ ନସରିଲା ଯାଏ ଆମେ ତୁମ ଶାଳ ଛୁଡ଼ିବୁ ନାହିଁ । ପୁଣି ତୁମ ପଛରେ କିଏ ଗୋଡ଼େଉବ । ସାଧୁଆ ବହୁତ ନେହେରୁ ହୋଇ କହିଲା ଶାଳ ନ ହେଲେ ଆମେ ଘରେ ଅନ୍ୟ କାମ କେମିତି କରିବୁ । ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା ଆଜି ମୋଟେ ଦେବନି । କାଲି ଆସିଲେ ଦେବି । ବାଧା ହୋଇ ସାଧୁଆ ଅଙ୍ଗାର କୁଣ୍ଡ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଯିବାପରେ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଅଙ୍ଗାର ପାଉଁଶ ଧୋଇ କୁଣ୍ଡ ଭିତରୁ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଖଣ୍ଡ ସୁନା ପାଇଲା । ଓଜନ କରି ଦେଖିଲାରୁ ମୂଳ ଓଜନରୁ ବେଶି ହେବାର ଦେଖି ପଧାନେ ପଚାରିଲେ ଏ କପରି ହେଲା ? ଗେଣ୍ଡୁଆ କହିଲା ପାଟି ଭିତରେ ରଖି ଆଉଟା ବେଳେ ବଣିଆମାନେ ଫୁଙ୍କନଳୀ ବାଟେ କିଛି ପିତଳ ବା ତମ୍ବା ଗୋଲ ସୁନା ସାଙ୍ଗରେ ମିଶେଇ ଦିଅନ୍ତି ଆଉଟା ସୁନାରୁ କିଛି ନିଆଁ ଭିତରକୁ ଢାଳି

ଦିଅନ୍ତି ଆଉ ଅଙ୍ଗାର ସହ ସେତକ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ଏଇବାଟେ ସେମାନେ ପଟି ମାରନ୍ତି । ଟିଲ୍ଲଦିନୁ ମୋ ବାପା ମୋତେ ଜଣେ ତା ସାଙ୍ଗ ଘରେ ବଣିଆ କାମ ଶିଖିବାକୁ ଛୁଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ଏ ସବୁ କାମ ଦେଖି ଦେଖି ମୋ ମନ ଚଟା ହୋଇଗଲା । ଛୁଡ଼ି ପକେଇ ଆସିଲି, ଏବେ ସକାଳୁ ତେଜାପ୍- (ଏସିଡ଼) ରେ ଛଡ଼େଇଲେ ଯାଇ ସଇସୁନା (ଶୁଦ୍ଧସୁନା) ହେବ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ସାଧୁଆ ଘୁଅକୁ ତିଆରି କହିଲା...ତୁ ଯା କହିବୁ ବାପାକୁ ଜର । ତ' ଦିନ ଛୁଡ଼ି ଆସିବ, ଘରେ କାମ କରିବୁ ବୋଲି କହି ଅଙ୍ଗାର କୁଣ୍ଡ ନେଇ ଆସିବୁ । ମୋତେ କିଛି ଭଲ ଦିଶୁନି । ସେ ଗେଣ୍ଡୁଆ ଟୋକାଟା ବଣିଆଙ୍କ ବଣିଆ ପରି ଜଣା ଯାଉଛି । କୁଣ୍ଡ ଧୋଇ ମାରି ନେଇଥିବ ବୋଧେ । ତୁ ଯା ମୁଁ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଏଇଠି ଡାକୁଛି ସମ, ସମ, ସମ, ସମ ।

ଛପନ ପ୍ରହରୀ

ଅଷ୍ଟ ପ୍ରହରୀଆ ଦଳ ଠାକୁର ଘରେ ବସି ଗଞ୍ଜେଇ ମୁଣି ଝାଡ଼ିଲେ । ମୁଣି ଭିତରୁ ଦେଉଟି ବ୍ରହ୍ମପୁରୀ କଲି ଖସି ତଳେ ପଡ଼ିଲ । ଘନିଆ ତାକୁ ପାପୁଲିରେ ଥୋଇ ନବସ୍ତ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଚାହିଁ କହିଲ—ହେଃ ! ଦେଉଟା କଲିକୁ ଆମେ ହେଲୁଣି ଆଠ ଜଣ ଏକା ସୋଡ଼କାରେ ଖତମ । କରବା କଅଣ ? ଆଉ ଜଣେ କହିଲ—ଘନିଆ ଭାଇ ମୋର ମନେ ପଡ଼ୁଛି ବ୍ରହ୍ମପୁରୀ କଲିରୁ ପୁରାଦୁଇଟା ବଳି ଥିଲା । ଇଏତ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାର କଥା । ଏହା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଭାଙ୍ଗି କିଏ ଅଧେ ନେଇଗଲା । ଆମ ଭିତରେ ଏ ଗୋଷ୍ଠିମାରୁ କାଣ୍ଡ କିଏ କଲା ? ଯିଏ କରିଥାଉନା କାହିଁକି ସେ ଭଲ କାମ କଲା ନାହିଁ । କୋଠ ମାଲକୁ ଜଣେ ପଟି ମାରି ଖାଇଦେବା ଗୋଟାଏ ଅତି ନିଉଛୁଣା କାମ । କେବେ ତାର ମଙ୍ଗଳ ହେବନି । କୋଉ ଶଲା ଏ ଗୁହଣିଆ କାମ କରିଦେଲା ? ଶଳାକୁଳମୂଲୁଞ୍ଜିଆ ଡଂଶୁ ।

ଘନିଆ ବିବ୍ରତ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା—ଥାଉ ଥାଉ ଥାଉ ଗାଲ ଦେ'ନା । ମୁଁ ଜାଣି ସାରିଲଣି କିଏ ପଟି ମାରିଛି, ସେ ଶଲା ବେଧୁଆ ମୋର ପୁଅର କାଣ୍ଡ । ଶଳାକୁ ଦି ତିନିଥର ତାଗିଦ୍ କରି କହିଲଣି—ଆବେ ତୋର ଟାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ତ ମୋ'ଠୁଁ ପଛସା ନେଇ କଣି ଟାଣି ଦେବୁ । ଏ କୋଠ ଚିତ୍ତରେ ହାତ ଲାଗେଇବୁ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ନିଶ୍ୱାସ ତୋ ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ଶଳାଟା ହଁ ହଁ କହିଲା ହେଲେ ପୁଣି ହାତ ଲାଗେଇ ଦେଇଛି । ହଉ ଆଜି ଘରକୁ ଯାଇ ଶଳାକୁ ଦାଣ୍ଡିବ । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନଟି କିନ୍ତୁ ମୋର ନରମି ଯାଉଛି । ମନେ ମନେ ଭାବେ ସେଇ ଏକା ମୋ ନାଆଁ ରଖିବ । ମେଥିଡ଼ ଟୋକାଟାଏ ପାକିସ୍ତାନୀ କଲିରୁ ଚଉଠେ ଏକା ଏକା ଟାଣି ଦେଉଛି । ପାକିସ୍ତାନୀ କଲି

ବ୍ରହ୍ମପୁର କଲିଠାରୁ ଆହୁର ଟାଣ । ବ୍ରହ୍ମପୁର କଲି ଖୁବ୍ ଟାଣ ସତ
ହେଲେ ମିଠାକଥା । ନିଶା ଖୁବ୍ ଜବ୍‌ବର ହୁଏ । ଆଉ ପାକସ୍ଥାନ କଲି
ବୁଝି କରି ମୁଣ୍ଡକୁ ଧରି ପକାଇ ତଳେ ଗଡ଼େଇ ଦିଏ । ମୋତେ ସେ
ଗୁଡ଼ାକ ଟାଣିବାକୁ ଡର ଲାଗେ । ଟୋକାଟା ହଜମ କରି ଦେଉଛି । ମୁଁ
ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର କଲିକୁ ଅଧିକ ଟାଣି ଦେବ, କିନ୍ତୁ ପୁଅଟା
ମୋ ବୟସର ହେଲ ବେଳକୁ ପରା ଗୋଟାଏ କଲି ତଳେଇ ଦେବ ।

ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ତରରେ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ—ଆଃ ପିଲା
ଖଣ୍ଡେତ ଉତ୍ତରୁଛି, ସତେ ତୋ ନାଆଁ ରଖିବ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତମକେଇ
ଦେବ ।

ଦିନିଆର ମନ କୁଣ୍ଡେ ମୋଟ ହୋଇଗଲା । ସେ ଥିଲା ଗଞ୍ଜୋଡ଼ଙ୍କ
ମଉଡ଼ମଣି । ତା ପୁଅ ତାକୁ ଟପିଯିବ । କିଛି କମବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ । ସବୁ
ଗଞ୍ଜୋଇ ଧୂପ ଥାନରେ ତାକୁ କେଡ଼େ ଖାତର ନ ମିଳେ ! ସବୁଠି ସେ
ଗୁରୁପରି ଆଦର ପାଏ । ତା ପୁଅ ତାଠାରୁ ଆହୁର ବେଶି ଆଦର ପାଇବ ।
ଏଇଟା ବସୁବାହନ ହାତରେ ତା ବାପ ଅର୍ଜୁନ ହାରିଲା ପରି ହେବ ।
ଭଗବାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ, ଯୋଡ଼ ହସ୍ତରେ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲା—
ପ୍ରଭୁ ତାକୁ ବହୁତ ଆୟୁଷ ଦେଇଥା ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ଦିନିଆ ଭାଇ ! ଗୋଟାଏ ଅଷ୍ଟ-
ହସ୍ତରେ ଯେତେ କଲି ଆଦାୟ ହୁଏ ସେଥିରେ ଅଷ୍ଟପ୍ରହରୀ କାମ ତଳି
ଆମ କାମ ୩/୪ ମାସ ଟାଣି ନେଇଯାଏ । ଏଥରକ କାହିଁକି ଯୋଡ଼ାଏ
ମାସ ବି ଗଲା ନାହିଁ ? ବାହାର କଲି ନ ମିଳିଲା ନାହିଁ, ଅବକାଶ ଗଞ୍ଜୋଇ
କିଛି କଣି ଦେଇଥିଲେ ଭଲ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା । ଦିନିଆ ନାକ ଟେକି
କହିଲା—ହେଃ, ଦୂର୍ ଦୂର୍ ! ଅବକାଶ କଲିର ନାଆଁ ଧରିବାର ନୁହେଁ ।
ଅବକାଶ ବାଲା ଯେମିତି ମାଢ଼ା ତାଙ୍କ ଗଞ୍ଜୋଇ ବି ସେମିତି ମାଢ଼ା ।
ପଙ୍ଗତରେ ତାକୁ ଲାଗେଇଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ମହତ ଆଉ ରହିବ ? ଛଅଟା
ଅବକାଶ କଲିକୁ ଗୋଟାଏ ବ୍ରହ୍ମପୁର କଲି ସତର ପଟା ଚିତା କାଟି-
ଦେବ । କଥାଟା ସେଠି ନାହିଁ । ଅଷ୍ଟପ୍ରହରୀକୁ ଯେଉଁ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଆ ଦଳ
ସବୁ ଆସିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବହୁ ପୋଲିଶିଆ ଥିଲେ ।

ନୟମ ହେଉଛି ଯେଉଁ ଦିନ ଯେଉଁ ଦଳ ଆସିବେ ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ସହିତ ସମସ୍ତ ଗଞ୍ଜେଇ ଆଣିବେ, ମୋଟ ଉପରେ ସେହିଦିନର ସମସ୍ତ ଗଞ୍ଜେଇ ଡେଇଁ ସେଇମାନେ ଭୁଲେଇବେ । ଗଲୁଥିବ ଦି କି ତିନି ଆସିଥିଲେ, ହେଲେ ପୋଲିଶିଆ ସାଙ୍ଗରେ ପଦର ଜଣ । ଭାଗ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ାକ ଖଡ଼କୁଆଁ ପିଲ ଥିଲେ । ବଳକୁଳ କିଛି ବସ୍ତୁ ନ ଥାନ୍ତା । ମୁଁ ଆଗରୁ ହସିଆର ହୋଇ କିଛି କଲି ରଖି ନେଲି । ପତି ଦଳ ଚଳମରେ ଦେଇ ଦେଲି । ପିଲଗୁଡ଼ା ସେଇଥିରେ ମଜ୍ଜି ଗଲେ । ପୋଖର ଜଣେ ଦି ଜଣକୁ ଦେଇ ବାକି ତକ ରଖି ନେଲି । ଟାଣଟୁଣ ହୋଇ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାରୁ ଆଜି ଯାଏ ଚଳିଗଲା । ଏଥରକ ଆଉ ଗୋଟାକର ଯୋଗାଡ଼ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବା ।

ଜଣେ କହିଲା—ମୋଟେ ୩ ମାସ ତଳେ ଗୋଟାଏ ଯାଇଛି । ପୁଣି ଏବେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଲୋକେ କିଏରେ କିଏରେ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ଦିନିଆ କଥାଟାକୁ ଉଡ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା—ଆରେ ତୁ କହୁଛୁ କଅଣ, ଲୋକଙ୍କୁ ମେଣ୍ଟା ଅଡ଼େଇଲା ପରି ଅଡ଼େଇ ନେଇଗଲେ ସେମାନଙ୍କର କିଏରେ କିଏରେ ହେବାକୁ ଯୁ ନଥିବ କି ଭାବିବାକୁ ସମୟ ନଥିବ । ଆଉ ଜଣେ କହିଲା—ଆଉ ଅଷ୍ଟପ୍ରହର କି ଚବିଶପ୍ରହର ଭଲ ଲାଗୁନି । ଛପନପ୍ରହରଟାଏ ଆରମ୍ଭ କଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ?

ଦିନିଆ କିଛି ସମୟ ଭାବି କହିଲା—ହଁ ଭଲ କଥାଟାଏ କହିଛୁ । ହେଲେ ସେଥି ପାଇଁ ଇଆଡ଼ୁ ଯୋଗାଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ନ କଲେ ଚଳିବନି । ବହୁତ ଖାଟିଣୀ ପଡ଼ିବ । ହଉ ଆଜି ରାତିରେ ଭାବିବି ମୁଁ ବାଟ ଠିକ୍ କରିବି । ଠାକୁର ଘର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଉ ଆର ଗାଆଁର ଜଉତିସଙ୍କୁ ହାତ କରିବାକୁ ହେବ । ସେତକ ହୋଇଗଲେ କାମ ଫତେ । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଧୁଆଁ ବାଣ ମାରିବାକୁ ହେବ । ତା'ପରେ ଆମେ ଆମ କାମ କରିଯିବା ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଠାକୁର ଘର ବ୍ରାହ୍ମଣ ସକାଳୁ ଆସି ଠାକୁର ଘର ପିଣ୍ଡାରେ ଲଥ୍ କରି ବସିପଡ଼ି ବଳ୍ବିଲେଇଲା—ସରିଗଲା ସରିଗଲା, ଏ ଗାଆଁ ଶିଶୁ ସରିଗଲା । ଗାଆଁର ଦେବତା ଯଦି କୋପ କଲେ ତେବେ ଆଉ ଗାଆଁ ବାଲାଙ୍କୁ ରଖିବ କିଏ ? ହେ ପ୍ରଭୁ କେଦାରେଶ୍ବର

ଏ ଗାଆଁରୁ ସତେ ମାୟା ଛଡ଼େଇ ଦେଲ—ଫଟା ମାଠିଆରୁ ପାଣି ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ପରି ତା ଦି ଆଖିରୁ ଦି ଧାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ଆସୁଥାଏ । ଘନ ଘନ ଘର୍ଷଣାସ ଘୁଡ଼ି ଓ କପାଳରେ କର ତାଡ଼ି ସେ ‘ହେ ପ୍ରଭୁ ହେ ପ୍ରଭୁ’ ବୋଲି ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଥାଏ । ସମସ୍ତେ ପଚାର ପଚାରି ହେଲେ—କଥା କଅଣ ! ରୁହଁ ରୁହଁ କଥାଟା ଗାଆଁ ସାରା ‘ଠ’ ବୁଲିଗଲା । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ କଥା କଅଣ ? ଘନିଆ ଚରବରରେ ବୃତ୍ତ ପାଞ୍ଚ ଜଣ ମୁରବାକୁ ଧରି ଠାକୁର ଘରକୁ ଧାଇଁଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେଠି ଲୋକ ବେଶ୍ ଜମି ଯାଇଥିଲେ । ଘନିଆ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ମୁରବାମାନଙ୍କ ସହ ଗ୍ରାହଣ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଗ୍ରାହଣକୁ ସାଷ୍ଟମ କରି କଅଁଳ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲା—ଗୋସେଇଁଏ କଅଣ ହୋଇଛି ? ହାମ୍ପେଇ ହାମ୍ପେଇ ଗ୍ରାହଣ କହିଲା—ଏ ଗାଆଁ ଅଳ୍ପ ଦିନ ଭିତରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ । ସମସ୍ତେ ଗୁନିଆ ହୋଇ ପଚାରି ଲାଗିଲେ—କାହିଁକି ? କଅଣ ହେଲା ? ଗାଆଁ-ବାଲାଙ୍କ ଦୋଷ କଅଣ ? କିଏ ଗାଆଁ ଉପରେ କୋପ କଲା ?

ଗ୍ରାହଣ ଲୁହ ପୋଛି ପକାଇ ଆରମ୍ଭ କଲା --କାଲି ରାତି ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଭାରି ଜୋର୍ରେ ନିଦ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲି ସ୍ୱପ୍ନ କେଦାରେଶ୍ୱର ଆସି ମୋ ଆଗରେ ଉଭା ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ତେଜରେ ମୋ ଆଖି ଝଲସି ଗଲା । ଓଃ ନାଗସାପଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ବେକ ଅଣ୍ଟା ଓ ହାତରେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଫୁ ଫୁ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡ଼ ତଳେ ମଡ଼ିଗଲି । ସେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି କହିଲେ—ବନ୍ଧୁ ! ମୁଁ ଆଉ ଏ ଗାଆଁରେ ରହିବି ନାହିଁ । ନିକଟରେ ଶନିର ଦୃଷ୍ଟି ଏ ଗାଆଁ ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ସେ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ମାନେ ନାହିଁ । ମୋତେ ଥରେ ମୋ ସାତତାଳ ପଙ୍କ ତଳକୁ ପୁରେଇ ଦେଇଥିଲା । ମୁଁ ଭୁଲ୍‌ମାନଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖିପାରୁନି ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାଲିଲି...କହି ସେ ଉଭାନ ହୋଇଗଲେ । ଚାହିଁ କରି ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୋ ହୃଦୟ ଶୀତେଇ ଉଠିଲା । ଏତିକି ବେଳେ ଆଉ ସାହିର ଜଉତିଷ ଆସି ସେଠି ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ଘନିଆ ହାଉ ହାଉ ହୋଇ ଉଠିଲା—ହେଇ ଠିକଣା ବେଳକୁ ଜଉତିଷେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱପ୍ନଟା ଠିକ୍ କି ନାହିଁ ବଳେ ଜଣା ପଡ଼ିଯିବ । ଆଜ୍ଞା ! ଜଉତିଷେ, ଏ ଗାଆଁକୁ ନିକଟରେ କିଛି ବସନ୍ଦ ଆପଦ ପଡ଼ିବାର ଅଛିକି ନା ?

ଜଉତିଷେ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଗୋଟାଳରେ ଗ୍ରହ ଚନ୍ଦ୍ର କାଟି ଗ୍ରହମାନଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ ଘରେ ଥୋଇ ଦେଇ ଅନେକ ବେଳ ଯାଏ ଫଳାଫଳ ମନେ ମନେ ବେଉନ୍ତିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଥୋଡ଼ିଟା ପଟପଟ ହୋଇ ଏହା ସୂତେଇ ଦେଉଥିଲା । ଶେଷରେ ଆଖି ଦୁଇଟା ଡମା ଡମା କରି କହିଲେ—ଓଃ ! ଘୋର ବିପଦ । ଗାଆଁ ଉପରେ ଶନି ମହାଗ୍ରହଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଆଉ ୩ ମାସ ପରେ ପଡ଼ିବ । ଏ ଦୃଷ୍ଟି ରବିବାରଠାରୁ ଶନିବାର ମାସ ସାତ ଦିନ ରହିବ । ହେଲେ ସେତିକି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଳୟ କାଣ୍ଡ ଘଟାଇ ଦେବ । ପ୍ରଳୟ, ବାତ୍ୟା, ଭୂମିକମ୍ପ ସୁନଶ୍ଚିତ ।

ଏତିକି ବେଳେ ପାଖରେ କୌତୁକ ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟାଏ ଖେରଡ଼ା କଲେଜ ଟୋକା କହିଦେଲା—ହୁଁ ଶୁଣିବି ସାକ୍ଷୀ ମାତାଲ ଅସିଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଭେଟିଲ ଆଉ ଜଉତିଷ ଭେଟିଲ ଶନି । ଏ ଦୁହେଁ ଗାଆଁରେ ପ୍ରଳୟ ଘଟେଇବେ ।

ଆଉ କି ସମ୍ଭଳା ପଡ଼େ ! ବାହାପିଆ ଟୋକାର ଏଡ଼େ ସାହସ ! ମୂରଖମାନଙ୍କୁ ଥଟ୍ଟା କରିବ । ସମସ୍ତେ ବେଢ଼ିଗଲେ । ଟୋକାଟି ବିଚରା ଦରମା ହୋଇ ସେଠାରୁ ପଳେଇଗଲା ।

ଅବସ୍ଥା ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଲା । ଜଉତିଷକୁ ବହୁତ ଖୋସାମଦ କରି ସମସ୍ତେ ଶାନ୍ତ କରାଇଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିକାରର ଉପାୟ ପଚାରିଲେ । ଜଉତିଷ କହିଲେ—ଶାସ୍ତ୍ର କହୁଛି ସବୁନାଶ ସମୁଦ୍ରେନ ହରିନାମୈବ କେବଳମ । ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ ଶନିକୋପାତ୍ ରକ୍ଷତଃ । ସାତଦିନ ବ୍ୟାପୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ ଯଦି ଗାଆଁରେ ଅହୋରାତ୍ର ବୋଲିଯିବ, ତେବେ ଶନି ଗାଆଁ ଉପର ଦେଇ ଚାଲିଯିବେ । ତଳକୁ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ । ଶନିଙ୍କର କେବଳ ମହାମନ୍ତକୁ ଭୟ । ଗାଆଁରେ ଏକ ଛପନପ୍ରହର ତିନି ମାସ ପରେ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ । କିଛି କ୍ଷତି ହେବ ନାହିଁ । ଇଏ ଶନି ଶାନ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଏଇ ତିନି ମାସ ଭିତରେ ଯୋଗାଡ଼ିଯନ୍ତ୍ର କରିପକାଅ । ଏଇଟା ଏକ ବଡ଼ କାମ । ସାତଟା ବାହାଘର ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ଅଶ୍ଳୁପ୍ରହର ତ କରିଛ, ସବୁ ଜାଣିଛ । ଖାଲି ଦିନକ ଜାଗାରେ ସାତଦିନ ଯାଏ ଚାଲିବ । ଆଜିଠୁ କାମରେ ଲାଗିଯାଅ ।

ସାଗ ଗାଆଁକୁ ବିପଦ । ଦୁନାର ଦିହନାର ଲୋକ ଖାଇବେ ।
କିଛି ସହଜ କଥା ନୁହେଁ, ଆଜିଠି ରସଦ ସଂଗ୍ରହରେ ଲାଗିପଡ଼ି ।

ସମସ୍ତେ ଏକ ମନ ଏକ ପ୍ରାଣ ହୋଇ ରସଦ ଆଦାୟରେ
ଲାଗିଗଲେ । ଗାଆଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା, ଏଥିରେ କିଏ
ରସଦ ନଦେବ ! ଗୁଡ଼ଳ, ଜାଇ, ତେଲ ସବୁ ଆସି ଭଣ୍ଡାର ଘରେ ଜମା
ହେଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଗୁଡ଼ରେ ଛନକା ପଶିଗଲା । ଅଧିକ
ନିରାପଣ ପାଇଁ ଓ ଶନିଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଉପରମୁହଁ । କରିଦେବାକୁ ବେଶି
ବେଶି ରସଦ ଓ ମୋଟା ପଇସାରୁ କିଛି କିଛି ଦେଲେ । ବିରାଟ ଛମୁଣିଆ
ତଳେ ଅଧିବାସସ୍ଥଳୀଟି ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ତିଆରି ହେଲା । ଅଧିବାସ
ଆରମ୍ଭର ପାଞ୍ଚଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପଡ଼ିପରିବା ସଂଗ୍ରହ ଚାଲିଲା । କିଏ ବଲ ବା
ବାଡ଼ି ପରିବା ଆଣି ପଇଠ କଲା । ଆଉ ଯାହାର ଚାଷ ନାହିଁ ସେ ପଇସା
ଧରେଇ ଦେଲା । ତଥାପି ଚାଷୀମାନଙ୍କ ବଲରୁ କଖାରୁ, ବାଇଜଣ,
କାକୁଡ଼ି ଜହ୍ନି ଇତ୍ୟାଦି ପରିବାସବୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକ ଭାବେ ଭଣ୍ଡାର ଘରେ
ପଶିଲେ । ଅଧିକାଂଶ କିନ୍ତୁ ବାଟ ଭୁଲିଯାଇ ଘନିଆ ଓ ତା ସାଥୀମାନଙ୍କ
ଘରେ ପଶିଗଲେ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ବାଡ଼ିରେ ଥିବା କଦଳୀ ଗଛରୁ
ପାକଳ କଦଳିମାନେ ଗଛକୁ ଶ୍ରୀମୁଖ କରି ପଲେଇଲେ । ତାଙ୍କ ଖାମିଦ-
ମାନେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ ଭାବିଲେ—ହଉ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଗଲା, ଯାଉ ।
ଶନିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର ଯେ । ଘନିଆ ଖୋଦ
ବ୍ରହ୍ମପୁର ଓ ପାକସ୍ଥାନୀ ଗଞ୍ଜେଇ କଲର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କଲା । କାର୍ତ୍ତନ
ଓ ପୂଜାରେ ସେ ଏତେ ବିଭୋର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ ଭଲ ଭାବରେ
କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ପାରୁ ନଥିଲା । ଗୋଡ଼ ଏଠି ସେଠି ପଡ଼ୁଥିଲା । ତାର
ହରିନାମରେ ମଜ୍ଜି ଯାଇଥିବା କଥା ଯେଉଁମାନେ ଜାଣି ନଥିଲେ ସେମାନେ
ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ହୋଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲେ—ଓଃ !
ଲୋକଟା କେତେ ଗଞ୍ଜେଇ କଲି ଟାଣି ଦେଇଛି । ଗୋଡ଼ ଏଠି ନାହିଁ
ସେଠି ପଡ଼ୁଛି । ଗଞ୍ଜୋଡ଼ଟା କେଉଁଠି କରୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ି ମରିବ । କିନ୍ତୁ
ହରିନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ଯିଏ ଭୋଳ ଯିଏ ସସବୁ ଭୁଲ କଥାରେ କାନ
ଦେବନା ! ବାହାରୁ ଯେଉଁସବୁ ସଂକୀର୍ତ୍ତନିଆ ଦଳ ଆସୁଥିଲେ ସେମାନେ
ଦିନରୁ ଦିନରୁ କାମ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ନିଜ ନିଜ ଗାଆଁକୁ ପଳଉଥିଲେ ।

ରାତିକୁ ଗାଆଁବାଲୁକ ପାଳି ପଡ଼ୁଥିଲା । ପହଲି ଦୁଇ ତିନିଦିନ ଗଞ୍ଜେଇ ଚଳେଇ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ରାତି ପୁଡ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ । କଅଣ ଦିନେ ଦି ଦିନ ହୋଇଛି ! ଲମ୍ବା ସାତ ଦିନ । ସେମାନେ ଏକା ବେଳେକେ ଥକି ପଡ଼ିଲେ । ଦୁଇ ଜଣ ବିଦେଶୀ ଲୋକ ସେ ଗାଆଁରେ ଘର କରି ବାସିନ୍ଦା ବନି ଯାଇଥିଲେ । ଦିନଟିକି ଘର ଲାଗି ଲାଗି ରହିଥାଏ । ବିଦେଶୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ପଇସାପତ୍ର ଚାନ୍ଦା ସ୍ୱରୂପ ଦେଇ ସଂକୀର୍ତ୍ତନକୁ ଆସୁ ନଥିଲେ । ଦିନଟି ପାଖାପାଖି ଥିବାରୁ ସବଦା କଳହ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ମାଡ଼ିଥିଲେ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗାଆଁବାଲୁକୁ ନିଜ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ନେବା ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ ବି ଚଳେଇ ଥିଲେ । ଘନିଆ ଦଳର ନଜର ସେ ଦୁହଁଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଦୁଇଜଣ ସଂକୀର୍ତ୍ତନକୁ ଆସିଗଲେ ଆଉ କିଛି ଅସୁବିଧା ରହିବ ନାହିଁ । ଘନିଆ ଜଣକୁ ଯାଇ କହିଲା—ହଇହୋ ଏତିକି ବେଳେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ଯୋଗ ଦେଇଦିଅ । ଅସଲ ମଉକା ଆସିଛି । ଗାଆଁବାଲୁ ସମସ୍ତେ ତୁମ ତରଫ ହୋଇଯିବେ । ବିଦେଶୀ ଜଣକ କି ଏ ସୁବିଧା ଛାଡ଼େ ! ପର ଦିନଠାରୁ ସେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ମଜ୍ଜି ଯାଇ ହନୁମାନ ପରି କୁଦିଲା । ଗାଆଁବାଲୁ ତାର ପାରିଲା ପଣ ଦେଖି ଖୁସ୍ ହୋଇଗଲେ । ତାର ଏପରି କାମରେ ଆଉ ବିଦେଶୀଟି ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲା । ଘନିଆର ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ତା ଭୟକୁ ଆହୁରି ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲା—ହଇହୋ ଆଉ ବୁଝିଛ କଅଣ ? ସେ ବାଜି ମାରିନେଲା ଯେ । ତୁମେ ତାଠୁଁ ବେଶି ପାରିଲା ପଣ ନ ଦେଖେଇଲେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତା ତରଫ କରିନେବ । ତମେ ଉପରକୁ ବୁଝିଥିବ ।

ଶ୍ରୀମ ବିନୟରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ଲମ୍ପି ଦେଲା । ଦୁହେଁ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ପରସ୍ପରକୁ ଟପିବାକୁ ପ୍ରାଣପଣେ ଚେଷ୍ଟା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଦିନ ଚାରିଟାରେ ଦୁହଁଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଭଲ ହୋଇଗଲା । “ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ହରେ ହରେ, ହରେ ହରେ ହରେ ହରେ ହରେ” ରଡ଼ିରେ ଦୁହଁଙ୍କର କଣ୍ଠ ଘାଗଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ଭଲକରି କଥାବାତ୍ସା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଉଦଣ୍ଡ ନୃତ୍ୟ କରି କରି ଦୁହଁଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଫୁଲିଗଲା । ଛପନ ପ୍ରହରା ଶେଷ ହେବା ପରେ ଦୁହେଁ ଘରେ ମଜୁ ପରି କତରା ଧରିଲେ । ଘନିଆକୁ ତା ଦଳ ଏକ ମହାନ

ପେଷ୍ଟିଆର ସମ୍ମାନ ଦେଲେ । ସେମାନେ ଗୁପ୍ତରେ ରସଦ ଓ ପନପରିବା
ବନ୍ଧି ବାବଦରେ ବେଶ୍ ପକେଟ ଗରମ କରି ନେଇଥିଲେ । ଗଞ୍ଜେଇ
ମୁଣି ତନଖି କରି ଦନିଆ କହିଲା—ପକ୍କା ବର୍ଷେ ଚାଲିଯିବ । ଅନ୍ୟ-
ମାନେ ଧୂନି ଦେଲେ—ଛପନ ପ୍ରହରୀ ଜିନ୍ଦାବାଦ ।

ବଦଳି ଚାପୁଆଣି

ବେଳଝାଞ୍ଜି ଦଳର ଚୁହାକୁ ଚୁହା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆଫମଣରେ ଶାସକ
ଚୁହାକୁ ଆ ଦଳ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ ନାହିଁ ।
ଚୁହାକୁ ଆଙ୍କ ଦଳପତି ଦିନେ ଏକ ଦରୋଇ ସଭାରେ ସାପ୍ ସାପ୍
ଖୋଲି କର କହିଦେଲେ—କିଛି ପରବାୟୁ ନାହିଁ । ଆମେ ଏଥରକ
ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ କରିଯିବା । ପବନ ଯେଉଁ ଭାବରେ ବୋହୁଛି ସେଥିରେ
ଆସନ୍ତା ନିବାଚନରେ ବୋଧହୁଏ ଫଣ୍ୟାଗରଷ୍ଟ ଦଳ ହୋଇ ପାରିବା
ନାହିଁ । ବରଂ ବୋଲଝାଞ୍ଜି ଦଳ ମଝିରେ ମଝିରେ ଗାଦିକୁ ଆସି ବୋଝେ
ବୋଝେ ବଦନାମ ସଞ୍ଚୟ କରନ୍ତୁ । ସୁଲଭ ଦରରେ ବଦନାମ କଣିବା
ପାଇଁ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଓ ସୁଯୋଗ
ଦେବା । ଆମେତ ଭଲତକ ମାରି ନେଇ ମନ୍ଦତକ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ରଖି
ଦେଇଥିବା । ସେମାନେ ସେଇ ଭାଲୁକୁ ଧରି ଗୁଣ ଗାଉଥିବେ । ପୁରୁଣା
ବଦନାମ ବୋଝ ଉପରେ ସାନ ବଦନାମ ବୋଝ ଲଦି ବୋପାକୁ ମଉସା
ବୋଲି ଡାକୁଥିବେ । ବିଶ୍ରାମ ପରେ ଆମେ ସେ ଭଙ୍ଗାଅଣ୍ଟା ଦଳକୁ
ତଣ୍ଡିଆ ଦେଇ ନିକାଲି ଦେବା ଆଉ ପୁରା ଦମ୍ରେ ଶାସନକଳ
ମୋଡ଼ିବା । ଆମେ ଯଦି ଆସନ୍ତା ନିବାଚନରେ ପୁଣି ଚାଲିଆସୁ ତେବେ
ନିଜେ ଯେଉଁ ବିଚକଟିଆ ତରକାରି ତିଆରି କରିଛୁ ତାକୁଇ ମୁହଁ
ବିକାଟିଆ କରି ହାପୁଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଣୁ ଏ ନିବାଚନ ପାଇଁ ଆମର
ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଜିତାପଟ ହେଲେ ଆମେ
ସେମାନଙ୍କପାଇଁ ଯୋଉଠି ଯୋଉଠି ଗାତ ଖୋଲିଛୁ ସେ ସବୁ ଆଗ ପୋତି
ପକାଇ ଶାସନ କଳ ଚଳେଇବା । ଯଦି ହାରିଯାଉ ତେବେ ଆମେ
ବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ହଲପଟା ଦେଖି ମଉଜ କରିବା
କେତେ ବୋଝ ବଦନାମ କଣିଲେ ତାକୁ ଗଣିବା । ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମାରି

କେମିତି ଆଜ୍ଞା, ବିଧିମିତ୍ରା ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ୁଛନ୍ତି ତାକୁ ଦେଖି ହସିବା ଓ ଆହ୍ନା ପଡ଼ିଗଲ କହି ସେମାନଙ୍କ କଟା । ଘାଆରେ କଳିବୁନ ବୋଲିବା । ଆମ ନାମା ଯେଉଁ ପଟକଣା ମାରି ସେମାନଙ୍କୁ ମାଟିରେ ମିଶେଇ ଦେଲେ ଆଉ ହାତଗୋଡ଼ି ରୁନା କରି ଦେଇଛନ୍ତି ସେଇଥିରୁ ତ ସେମାନେ ସଳଖ ହୋଇ ବସି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଉଜ୍ଜା ହାତ ଯୋଗି ହୋଇନାହିଁ । ସେମାନେ ଆଉ କି ଲଢ଼େଇଟା କରିବେ ! ସେମାନଙ୍କର ଆସିବା ନ ଆସିବା ସମାନ । ଆସିଲେ ବରଂ ଆମର ଭଲ । ନିଜ ହାତରେ ସେମାନେ ନିଜ କବର ଖୋଳିବେ, ତହିଁର ପଶିବେ ଆଉ ନିଜ ହାତରେ ମାଟିପକେଇ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିବେ । ତାପରେ ଆମେ ଆଉ ମାଟି ପକେଇ ଗୋଡ଼ରେ କୁଦି ଦେବା । ସବୁଦିନ ପାଇଁ ସେମାନେ ଅଲବିଦା ହୋଇ, ବାଟ ପରୁର ବାପ ଘର ଯିବେ ଆଉ ଗାଘାକୁ ମନ ନକରିବେ ।

ଦଳପତିଙ୍କ କଥାଟା ଦଳିଆମାନଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଗଲା । ଦଳପତିଙ୍କ ବୋଲକବା ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ବିଳିବିଲେଇଲେ—ହଉଁ ବା ପ୍ରାପ୍ୟସେ ସ୍ବର୍ଗଂ, ଜିଭା ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠସେ ମହଂ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପଦେଶ ପରେ ଅର୍ଜୁନ ଚେଙ୍ଗା ହୋଇଗଲା ପରି ସମସ୍ତେ ଗାର ଦର୍ପରେ ସେ ଘରୁ ବାହାରି ଗଲେ । ବେଶାନ୍ତର ଭାବ ସମସ୍ତଙ୍କ ହୃଦ ତମାମ ଚହଟି ଗଲା । ସମସ୍ତେ କଷି ନିଷ୍କାମ କର୍ମଯୋଗୀ ପାଲଟି ଗଲେ ଅର୍ଥତଃ ନିର୍ବାଚନରେ ଲଢ଼ିବା କଥା, ଲଢ଼ିଲେ । ଜିତିବେ କି ହାରିବେ ସେଥିପ୍ରତି ଭ୍ରୁଷେପ କଲେ-ନାହିଁ । ଘୋଟ ଗଣାହେଲା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଗୁଡ଼ି ଧୁଡ଼ି ଧୁଡ଼ି ହେଲାଣାହିଁ । ଶେଷରେ ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମାରିବାର ଖବରକୁ ବି ଫୁ କରୁ ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ । ନିଷ୍କାମ କର୍ମଯୋଗୀ ଆଉ କାହାକୁ କୁହାଯିବ ।

ମାଟି କାମୁଡ଼ା ଯୁଦ୍ଧରେ ବିଜୟୀ ବୋଲିହାଜି ଦଳ ହସ୍ତରେ ଅଫିମ ସୋରିଷତେଲ ଫୁଟେଇ ମାଲିସ କରିବାରେ କେତେ ମାନ୍ଦ୍ର କଟେଇ-ଦେଲେ । ହସ୍ତରୁ ମଜରା ମରିବା ପରେ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଲେଇଲେ । ନିର୍ବାଚନରେ ପକେଟ ଝାଡ଼ୁଡ଼ୁ । ପକେଟରେ ହାତ ପୁରେଇଲା ବେଳକୁ ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଯାଉଛି । ଆଖିରୁ ଜୁଜୁକିଆ ପୋକ ବାହାରି ଯାଉଛି । ହାତରୁ କଲମ ଖସି ପଡ଼ୁଛି । ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଲେ—ଡାକ ଡାକ ଭଣ୍ଡାରିଆକୁ । ଭଣ୍ଡାର ଘର ହସାବ ଦେଖି କହୁ ମାଲପାଣି କେତେ ଅଛି ।

ଭଣ୍ଡାରଆ ଆସିଲା । ଖାତାପତ୍ର ଦେଖି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା ଭଣ୍ଡାରଘର ଖାଙ୍କ । ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ସରକାର ଭଣ୍ଡାର ଘରକୁ ଓଲଟେ ସଫା କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ପଟା ପଇସାଟାଏ ବି ନାହିଁ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠେଙ୍ଗୁଣି ହାତ ପାଖରୁ କଅଣ ଗୋଟାଏ ସିରୁ ସିରୁ ହୋଇ ତାକୁ ଉପରକୁ ଉଠି ଲେ । ସେ ସେହି ଚଉକି ଉପରେ ବେହୋସ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲେ । ସଚିବମାନେ ଧାଇଁ ଆସି ମୁହଁରେ ପାଣିଛୁଟ ମାରିବାରୁ ଚେତା ଆସିଲା । ସେ ହାତଲି ଖାଇ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—କିହୋ ଭଣ୍ଡାର ଘର ସଫା ହେଲା କିପରି ?

ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ଯେଉଁ ସଫାକାରୀ ବଢ଼ି ଆସିଥିଲା ତାହା ଭଣ୍ଡାର ଘରକୁ ଚାଟିଚୁଟି ସଫା କରିଦେଲା । ତେବେ ବି ତାକୁ ଅଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ ଯେ ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ସରକାରଙ୍କୁ ବି ଚାଟିଦେଲା ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମନେ ମନେ ବଡ଼ିକୁ ନମସ୍କାର କରି କହିଲେ—ମାଆ ଗୋ ଭଣ୍ଡାର ଘରକୁ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ସରକାରକୁ ହେଲେ ଖାଇ ଥାଆନ୍ତୁ ! ଏବେ ଆମେ କରୁ କଅଣ ! ମୌନତା ଭାଙ୍ଗି ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କୁ ପୁଣି କହିଲେ—ହଉ ଯାହା ହବାର ହେଲାଣି । ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଆମର ଜମାକୁ ଟଙ୍କା ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ କହିଲେ ଆଜ୍ଞା, ବଢ଼ି ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଥିବା ଆମ ଜମାକୁ ଗିଳି ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଅଧିକା ଉଠାଣ (ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ) ବାବଦ ବାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଚାଟି ଦେଇଛି । ଅଧିକା ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ ଦେବାକୁ ମନାକରି ଦେଇଛି । ପୂର୍ବ ବ ରକୋଟି ଟଙ୍କା ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ ଦାଖଲ କରିଦେଲେ ସାଧି ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ ଦେବ ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗୋଡ଼ଆଡ଼ୁ ପ୍ରାଣ ଗୁଡ଼ି ଆସିଲା । ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ସେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲେ ଓ ପୂର୍ବ ସରକାର ସଙ୍ଗକୁ କିପରି ଦେବାଲିଆ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ପରିଷ୍କାର ଭାବେ ବୁଝାଇଦେଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୁଖ୍ୟସଚିବଙ୍କଠାରୁ ସବୁ ବୁଝି ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ପୂର୍ବ ସରକାର ଯେ ଭଟ୍ଟାର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖି ବିରୋଧୀ

ଦଳକୁ ଚେକେ ଦେବା ଲାଗି ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ଚୁପୁବାକୁ ତାଙ୍କର ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ । ବିଶେଷୀ ଦଳଙ୍କ ଦୁର୍ନୀମ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଓଭରଡ୍ରାଫ୍ଟ ଦେବାର ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ସଚିବ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଫେରିଲେ ।

ବୋଲଝାଞ୍ଜିଆ ସରକାରୀ ଦଳ ଦେଖିଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୟାରୁ ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଚଳି ଘୁରିଲା । ଦିଅନ୍ତୁ ବନ୍ଦ ସେମାନେ କଅଣ ଆସିଥିଲେ ଶାସନ କଳର ଚଳି ଚାଲିବାକୁ । ଚୁପୁଆମାନେ ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ପ୍ରାସାଦ ଟଙ୍କ ଉପରେ ଟଙ୍କ, ବସ ଉପରେ ବସ, ଫଳ ବଗିଚା ଉପରେ ଫଳ ବଗିଚା ବ୍ୟାଙ୍କ ମାନଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ରେ ଟୁମାଟୁମ ହୋଇ ଲକର ଉପରେ ଲକର ରଖିଦେଇ ଆଗିଲା ଭିନ୍ନ ପୁରୁଷପାଇଁ ଆର୍ଥିକ-ନିରାପଣ କରି ଦେଇଗଲେ । ଆମ ବେଳକୁ ସବୁ ଫୁସ, ଆମେ ଏବେ କରୁ କଅଣ ! ଯାହା ଟଙ୍କା ଆସିଲା ସେଥିରେ ଟାଣଟୁଣ ହୋଇ ଶାସନ କଳଟା ସିନା ଚଳିବ, ଆମେ ସେଥିରେ ହାତ ମାରିବୁ କେମିତି ? ଚୁପୁଆମାନେ ଶହେ ଖାଇଗଲେ ଆମେ ଖୁବ କମରେ ପରୁଣ ନଖାଇଲେ ବଞ୍ଚିବୁ କେମିତି, ଆମ ପିଲାକବଳକୁ ବଞ୍ଚେଇବୁ କେମିତି ? ଆଗ ପେଟ ସେବା ତାପରେ ରାଜ୍ୟସେବା । ଆମେ କଅଣ ଭୁକ୍ତାଟାରେ ସବୁସ୍ଥାନ୍ତ ହୋଇ ଶାସନକଳକୁ ଆଦରିଲୁ ! ନା, ଏ ଅବସ୍ଥାର ଗୋଟାଏ ସାରାଞ୍ଜୀ ଅବଶ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

ବୋଲଝାଞ୍ଜିଆଙ୍କ ଜରୁରୀ ବୈଠକ ବସିଲା । ଝଙ୍କାଝଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଣା ଚାଲିଲା । ଚୁପୁବା ବିଧି ପଦ୍ଧାଟା କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ଦେଖାଗଲା । ଅନ୍ୟମାନେ ତାକୁ ପସନ୍ଦ ନକରି କହିଲେ—କେଇଟା ନୂଆ ଚୁପୁବା ଆମେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବୁ ଯେ ତାକୁ ବିଧି କରି ପେଟ ପୋଷିବୁ । ସେ କଥାକୁ ଗୋଲିମାର ।

ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ ନୂଆ ନୂଆ ମଦସ୍ତ ଆଉ ବିଲଭିତ ମଦ ଦୋକାନର ପର୍ମିଟ ବିକା ଟଙ୍କା ଅଦାୟ କରିବା । ପ୍ରତିବାଦ କରି ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ—ସେମାନେ ତ ପ୍ରତି ସହରର ପ୍ରତି ଗଳିକନ୍ଦ, ହୋଟେଲ ଚାହା ଓ ପାନ ଦୋକାନକୁ ଅସଲି ଓ ନକଲି ପର୍ମିଟ ଦେଇ ଦେଖି

ମଦଭାଟି, ବଲ୍ଲଭ ମଦ ଦୋକାନ ଖୋଲେଇ ଦେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ବାକି ରହିବା ଜାଗା ହେଲ, ସ୍କୁଲ, କଲେଜ, ମନ୍ଦିର, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ମିଉଜିୟମ ଓ ସରକାରୀ । ଏସବୁ ଥାନରେ ବଲ୍ଲଭ ଓ ଦେଶୀ ମଦ ଖଟି ଖୋଲିଲେ ଆମର ଇଚ୍ଛତ ମହତ ଆଉ ରହିବନା ! ମଦୁଆମାନେ ଆମକୁ ବେଡ଼ି ଯାଇ କାଲୁବାଲୁକରି ପକେଇବେ । ଉଦ୍‌ଘ୍ର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଲୋକେ ଆମକୁ ଶୁଣି ବୋଲି କହି ଦୃଶା କରିବେ । ଲୁଜରେ ଆମ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇଯିବ । ମୋଟ ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ର ହେଲ ଆମ ବିପକ୍ଷ ଦଳ । ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଏଡ଼ାଇ ଆମେ ଯାହା କିଛି କରିବୁ ଆମ ଗୋଇ ସେ ଜାଣିଲେ ଆମ ଚାରି ମୋଡ଼ ଦେବେ । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗରେ ଆମକୁ ନିନ୍ଦିତ କରିଦେବେ । ରୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଆଏ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁଥିଲେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କ ଯାବତ୍ ନାସନା କାମ ପ୍ରତି ସେ ଆଖିବୁଜି ଦେଇଥିଲେ । ଆମ ବେଳକୁ ସେ ନିଜଠେଇଁ ଶହେ ମେଲ ଆଖି ଖଞ୍ଜି ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମକୁ ଦୃସିଆର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଜଣେ କହିଲେ—ଗୋଟି ବାଟ ମୋତେ ଦିଶୁଛି । ସେଇଟା ହେଲ ବଦଳାବଦଳି । ରୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଆଏ ସେଇ ବାଟରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ପାଇଥିଲେ । ଆମେ ବି ସେଇ ବାଟରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ପାଇଯିବା । କେନ୍ଦ୍ର ହଜାରେଟା ଆଖିରେ ଗାରଡ଼େଇ ଚାହିଁଲେ ବି କିଛି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ, କି କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

କଥାଟା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଲାଗିଗଲା । କୁଁ କାଁ କାହାର ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା କେଉଁମାନଙ୍କୁ ବଦଳି କରିବାକୁ ହେବ । ଉତ୍ତରକ ମିଳିଲା—ଯେଉଁମାନେ ବଦଳିକୁ ଡରନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ଭଲ ଉପୁର ମିଳେ ସେଠି ଉପୁରବାଜମାନେ ଜୋକଙ୍କ ପରି ଲାଗି ରହନ୍ତି । ତାକୁ ସେଠି ବଦଳିର ଲୁଣ ଦେଖେଇଦେଲେ ସେ ଛୁନିଆରେ ଗୋଟିଥିବା ଉପୁରରୁ ପୁଲୀଏ ଦେଇ ସେଇଠି ରହିଯିବ ଓ ପୂର୍ବପରି ଉପୁର ଆଦାୟରେ । ଲାଗିଯିବ ସୁତରାଂ ଦେଶ କାଳ ପାସକୁ ଚାହିଁ ବଦଳି ଚାପୁଆଖିକୁ ଲଗେଇ ବାକୁ ହେବ । କଥା ହେଲା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ନିଜ ନିଜ ବିଭାଗର ଉପୁରଆମାନଙ୍କୁ ବଦଳି ଚାପୁଆଖିରେ ଚିପି ପ୍ରାପ୍ତ ରସକୁ

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଦାଖଲ କରିବେ ଏବଂ ଦରକାର ବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ନେବେ । ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ ।

କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଉପରୂପିଂହଙ୍କଠାରେ ପ୍ରଧାନ ବଦଳି ଚୁପୁଆଣି ଲାଗିଲା । ଅତର୍କ୍ଷ ହୋଇ ସେ ବଦଳି ନ କର କରାଯିବାକୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଟରଣିକ୍ ହାତରେ ଦଶ ହଜାର ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ । ଟରଣି ଦୁଇ ହଜାର ନିଜ ପକେଟରେ ଗୁଞ୍ଜି ବାକିତକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ପକେଟରେ ଚାରି ହଜାର ଗୁଞ୍ଜି ବାକି ଚାରି ହଜାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ପଇଠ କଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଦଳି ନାକର ହୋଇଗଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ରାଜ୍ୟସାରା ଯନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କଠାରେ ବଦଳି ଚୁପୁଆଣି ଲାଗିଲା ଓ କିଛି ରସ ନିଗାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିଲା । କେତେ ଜଣ ଶୁଣି ଆ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରେ ଚୁପୁଆଣି କିଛି କାମ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅଦା ଚିପିଲେ ସିନା ରସ ବାହାରିବ, ଶୁଣି ଚିପିଲେ ବାହାରିବ କୁଆଡ଼ୁ । ସେମାନେ ବଦଳି ଚୁପୁଆଣିକୁ ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇ କହିଲେ ଆମଠେଇଁ ଉପର ରସ ନାହିଁ ଯେ ଆମକୁ ଚିପି ରସ କାଢ଼ିବ । ଆମ ରସ ହେଲା ଦରମା । ତାକୁ ଚିପି କାଢ଼ିବାର ତାକତ କାହାର ନାହିଁ ।

ଚପୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କାନ୍ଦୁଗଟମାନଙ୍କଠାରେ ଟିକ୍ ପରି ଲାଗିଗଲେ । କାନ୍ଦୁଗଟମାନେ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୂଲିଆଙ୍କୁ କଅଣ ଶୋଷିବେ ? ସେମାନେ ମୁହଁ ଲାଗେଇଲେ କୋଠାବାଡ଼ି ଆଉ ରସ୍ତା-ଦାଟରେ ।

ଯୋଗାଣ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କଠାରେ ଚୁପୁଆଣି ଲାଗି ରସ ନିଗାଡ଼ିଲା । ଚପୁଡ଼ା କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦୋକାନି, ମାଲଗୋଦାମବାଲାଙ୍କ ବନ୍ଧୁରେ ଟିକ୍ ପରି ଲାଗିଗଲେ । ସେମାନେ ଖାଉଟିମାନଙ୍କ ଖଟରେ ଖଟମଲ ବନି ସେମାନଙ୍କୁ ଛଟପଟ କଲେ । ସେହିପରି ବଦଳି ଚୁପୁଆଣିରେ ରସ ନିଗାଡ଼ା ବିଟି ଆୟୁକର କର୍ମଚାରୀମାନେ ମିଲ ଓ ଖଣି ମାଲିକଙ୍କୁ ଶୋଷି

ଲଗିଲେ । ସେମାନେ ଶୋଷା ରସର ଦୁଇଗୁଣ ଦରଦାମ ବଢେଇ ଆଦାୟ
 କରିନେଲେ । ଏହିବାଟେ ବୋଲଝାଞ୍ଜିଆଏ ପାଣ୍ଡି ତଥା ନିଜ ପକେଟ
 ଟୁମାଟୁମ କରିବାରେ ଲଗିଲେ । ବଦଳ ଗୁପୁଆଣି ହଇଜା ରୋଗ ପରି
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗକୁ ମାଡ଼ଗଲା । ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭେଗିଲେ କିନ୍ତୁ ଜନସାଧାରଣ ।
 ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ୁଆଏ ଓର ଉଣି ଖାଇଗଲା, ମାରିନେଲା ବୋଲି ଚିଲଡ଼ି ଥାନ୍ତି ।
 ଅତି ଛଟପଟ ଓ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଜନସାଧାରଣ ଆସନ୍ତା ନିବାଚନ
 ବେଳେ ଏହି ବଦଳ ଗୁପୁଆଣିକୁ ବୋଲଝାଞ୍ଜିଆଙ୍କଠାରେ ଲଗେଇବେ
 ବୋଲି ମହାପ୍ରସାଦ ଛୁଇଁ ନିୟମ କଲେ ।

ପୁଲିସ ରାଜ

ତେମତ ସିଂହ କହିଲେ—ଆହେ ଶକୁନି ଦାସେ, ବିଧାନିଆ ଓ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ଦର୍ଶନ ପାଇଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ଥରେ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ ପଶି ନ ବାହାରଲେ ବିଧାନିଆ ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ କେମିତି ? ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଷ୍ଟେଟରମାନେ ଦେହ ଶୁଦ୍ଧି ପକାଇବେ, ଦେଖିବେ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ଗନ୍ଧ ଅଛି କି ନା । ଗନ୍ଧ ନ ପାଇଲେ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଦେଇ କହିବେ—ହେଃ ଯୁ । ଦେହରେ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । ଏଇଟା ଦେଶସେବା କରିନି । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ନ ହେଲେ ନ ହେଉ ଆଉ ରାଜ୍ୟ ବନ୍ଦ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହରତାଳ, କୋର୍ଟ, କଚେରୀ, ବିଧାନସଭା ଆଗରେ ପ୍ରବଣ ବିପ୍ଳବ କରି କିମ୍ବା ଆଉ କିଛି ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରି ପୁଲିସ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ କିଛିଦିନ ଆଶ୍ରୟ ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କିଛି ହେଲେ କରେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ । ଏବେ ଆଉ କ'ଣ କରିବା ।

ଶକୁନି ଦାସ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—ଏ ହେଃ, ଅସନା ବ୍ରୁଟିଶ ସରକାରଟା ଆପଣ ସାବାଳକ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କଲାନି, ତରବରରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେଇଦେଲା । ଆଉ ଦି ତିନିବର୍ଷ ଅଟକେଇ ଦେଇଥିଲେ ସେହି ସମୟ ଭିତରେ ଆପଣ ବ୍ରୁଟିଶରାଜ ଧ୍ୟସ ହେଉ, ମହାନ୍ଦାଗାନ୍ଧି କି ଜୟ, ବ୍ରୁଟିଶରାଜ ମୁର୍ଦ୍ଦାବାଦ ରଖିଦେଇ ନାଲିପଗଡ଼ିଆ ପୁଲିସ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ ପଶିଯାଇ ଥାଆନ୍ତେ ଆଉ ଫୁଲମାଳ ଟିକି ବାହାର ଥାଆନ୍ତେ । ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସେଇ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ଗନ୍ଧ ବାରି ଲୋକେ କାନ୍ଦରେ ବସେଇ ବିଧାନସଭାରେ ନେଇ ଥୋଇ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତେ । କୁତୁହୁପେଷିଆ ବ୍ରୁଟିଶ ସରକାରଟା ଆଗରୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେଇ ସବୁ ଫସର ଫଟେଇଦେଲା । ଆଜିକାଲି ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ନାଆଁ ଧରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ମୁହଁ ଶୁଖେଇଦେଇ ତେମଡ଼ ସ୍ତବ୍ଧ କହିଲେ—ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳରେ ପଶିବାକୁ କଅଣ ଆଉ କିଛି ବାଟ ନାହିଁ ? ନିତି ଚୋର, ଡକେଇତ, ପକେଟମାରୁମାନେ ଗୁହାଳ ଭିତରେ ଗୋରୁ ପଶିଲା ପରି ଜେଲରେ ପଶୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବଡ଼ିତ ନାହିଁ ବୋଲି ତାକୁ ଏନ୍ତୁଡ଼ି ନ କହି ଜେଲ କହୁଛନ୍ତି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସେଠାରୁ ବାହାରିଲେ ବଡ଼ିତ ହୁଏ ବୋଲି ସେଇଟା ଏନ୍ତୁଡ଼ି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ସେଇଟା ଜେଲ । ଏକା ଯାଗା । ଦେଶସେବା, ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ନ ହେଲା ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ପୁରେଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

ଅନ୍ୟବାଟ କଥା ବିଲୁଲୁ ଖରାପ । ଚୋର, ଡକାଏତି, ଜନାକାଶ ଦଫା ଦିହରେ ଲାଗିଗଲେ ନିର୍ବାଚନରେ ଆଉ ଠିଆହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏବେ ପରା ବିପକ୍ଷ ଦଳ ପଛେ ପଛେ ଜର୍ଜରି ରହିଛନ୍ତି, କୋଉଠି କାହାର ଟିକିଏ ଭ୍ରାନ୍ତ ଦେଖାଗଲାତ ଶହ ଶହ ଆଖି ସେଇଠି ଲାଗିଯାଉଛି । କାଳେ ଭୁଲିଯିବେ ସେଥିପାଇଁ ଟିପାଖାତା ବା ଡାଇଗରେ ଟିପି ଦେଉଛନ୍ତି । ଖବରକାଗଜବାଲା ବୁଝି ବସିଛନ୍ତି ତଳକୁ ତଳ କରି କାଡ଼ିଦେବେ । ହୋ'ହାରେ ଚଉଦିଗ କର୍ମି ଯିବ । ମନ୍ତ୍ରୀର ପଥରେ ଆଗେଇବା ଆଉ ନୋହିବ । ବେଳେବେଳେ ଫାଲତୁ ଲୋକ ଭାବି କେହି ନଜର ଦେଇ ନଥାନ୍ତି । ଅଛାରୁଆ ଅଛାରୁଆ ବାଟରେ ଯାଇ ଯଦି ଦୈବାତ କିଏ ମନ୍ତ୍ରୀପଦରେ ବସିଯାଏ, ତେବେ ଏ ଗଣଗଣିଆ ମାଛୁଦଳ ଟିପାଖାତା ଖୋଲିପକାଇ ଏମିତି ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିବେ ଯେ କୋର୍ଟ କତେଶ୍ଵରୀଏ କଥା ଯିବ । ହୁଏତ ଗଦିନଝିନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇଚ୍ଛତ ମହତ ଜଗି ଗାଦି ଗୁଡ଼ି ପଳେଇବେ ନଚେତ୍ ତର୍ଜିଆ ଖାଇବେ । ଆପଣ ତ ଜାଣିଥିବେ ଢାଳିକା କଥା । ଜଣେ ନାମଜାଦା ଚୋର ଓ ପକେଟମାରୁ ଯାହାର ଫଟୋ ରେଲ ସ୍ଟେସନ ମାନଙ୍କରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିଲା, ସେ ଅଜାଣତରେ ଯାଇ ଗୋଟାଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅସନରେ କିଛିଦିନ ଆରାମରେ ବସି ଧୁଲିସବାଲାଙ୍କ ଠାରୁ ସଲ୍ଲମ ଆଦାୟ କରିଥିଲା ।

ହଜି ଗୁଡ଼ି, ଏ ବାଟ ନ ହେଲା ନାହିଁ । ଆଉ କିଛି ଉପାୟ କାଡ଼ି । ଭୁମ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୁଦ୍ଧିର ସନ୍ତକ ରୂପେ ଗୋଟିଏ

ଗୋଟିଏ ବାଳ ଉପରକୁ ଉଠିଛି । ମୁଣ୍ଡ ଟିକିଏ ଖେଳାଅ । ଦହ ମନ୍ଦ୍ର ପକାଅ । ଲହୁଣୀ ନିଶ୍ଚେ ବାହାରିବ ।

ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳ ବାଟରେ କାମଟା ହେବନାହିଁ । ଏବେ ଯାହା ଦେଖୁଛି ପରିଷ୍କାର ଜଣା ପଡ଼ିଗଲାଣି ଗୋଟାଏ କିଏ ଭେଦୁଆ ଆମ ଇଚ୍ଛା କଥା ପୁଲିସକୁ କହିଦେଇଛି । ଆପଣ, ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳ ବାଟଦେଇ ମନ୍ଦ୍ରୀ ହେଇଗଲେ ଶେଷରେ ତାଙ୍କର ଉପରେ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବେ, ଏହି ଭୟରେ ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳକୁ ନେଉ ନାହାନ୍ତି । ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳର ବାଟ ନ ହେଲା ନାହିଁ, ଆମେ ଦୁସର ବାଟ ଧରିବା । ସଲଖ ରସ୍ତା ନ ହେଉ, ଟିକିଏ ବଙ୍କା ବାଟରେ ଚାଲିଯିବା । ମୁଁ ଠିକ୍ କରି ସରିଲଣି ଖବରକାଗଜ ବାଟରେ ଏଣିକି ଯିବାକୁ ହେବ । ଆଜକୁ ଆପଣଙ୍କର ଯେତେ ଭୋଜିଭାତ ହେବ ତହିଁକୁ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନଙ୍କୁ ନ ଡାକି ଖବର କାଗଜର ସମ୍ପାଦକ, ସମ୍ବାଦ-ଦାତାମାନଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ହେବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଚୋଷ୍ଟ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ତେଲରେ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ୁ କରି ଦେବାକୁ ହେବ । ଅଧିକାଂଶ ସମ୍ବାଦଦାତା ତେଲରେ ପତ୍-ପତ୍ ଓ ଖାନାପିନାରେ ମଜଗୁଲ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କ କଥା ବନେଇରୁନେଇ ଖବରକାଗଜରେ କାଢ଼ିବେ । ଲୋକେ ଅନ୍ତଃ ଜାଣିଯିବେ ଯେ, ତେମଡ଼ ସିଂହ ବୋଲି ଜଣେ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ଆଉ କେତେକ ସାମ୍ବାଦିକ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କଠି ପିମ୍ପା ପିମ୍ପା ତେଲ ମାଲିସ କଲେବ ସେମାନଙ୍କ ହୃଦରେ ଭେଦେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ହଜାରେ ରଜାଘର ଖାନା ଖୁଆଅ ପଛକେ ସେମାନେ ଟିକିଏ ହେଲେ ମଜଗୁଲ ହେବେ ନାହିଁ । କୁକୁରକୁ କୁକୁର କହିବେ, ବାଘ କହିବେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ମଦ ପିଉନଥିବେ, ଭର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉ ନଥିବେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଖ ମାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ପିଛା ଯାହା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବ, ତାହା ପଣିରେ ପଡ଼ିବ । ମଦ, ମାଛି, ମାଲପାଣି ହେଲା ଥୋପ । ଏ ଥୋପ ଦେଖିଲେ ସେ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଦେଇ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ପିଛା ସମୟ ଓ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚକରି ଲାଭ ନାହିଁ । ଆମ କପାଳ ଭଲ ସେମାନେ ହେଲେ ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ଗୋଷ୍ଠୀ । ଆମର ଅତ୍ୟା-ଧୁନିକ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଆସନ ମିଳିଛି, କିନ୍ତୁ ହାତ,

ଗୋଡ଼, ମୁହଁ ବନ୍ଧା । ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭୟ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ହଁ, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା । ସବୁ ନେତା ନିଜ ପାଖରେ ଦଳେ ଗୁଣ୍ଡା-ବାହିନୀ ରଖିଛନ୍ତି । ସୈନ୍ୟ, ପୁଲିସ୍‌ଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ି ସରକାର ଭର୍ଷିବା ଅସମ୍ଭବ । ସେହିପରି ଗୁଣ୍ଡାବାହିନୀଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ି ନେତା ହେବା ଅସମ୍ଭବ । ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତାମାନେ ମାଲ୍‌ପାଣି ପାଇଲେ ବି ବେଇମାନ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ବେଇମାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ପାଉଣାଟା ଠିକ୍ ଠିକ୍ ପାଇ-ଯାଉଥିଲେ ସେମାନେ କୁକୁରକୁ ଟପିଯିବେ । ଆଉ ଦେଖନ୍ତୁ, ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଗାଳିଗୁଲ୍‌ଜ କରିବେ ନାହିଁ । ଏବେ ଆଗେଇ ଚାଲନ୍ତୁ । ନିବାରନ ଭିନ୍ନବର୍ଷ ଅଛି । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ବାଟ ବତେଇ ଦେବି ।

ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରୀମ ଦେବାପାଇଁ କିଛି ଟଙ୍କା ନେଇ ଶକୁନି ଦାସ ଚାଲିଗଲେ ।

ନରମା ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ହଠାତ୍ ଜଣେ ପରମ ବନ୍ଧୁ ଚେମଡ଼ି ସିଂହଙ୍କୁ ପାଇ ଉଲ୍‌ସି ଉଠିଲେ । ଚେମଡ଼ି ସିଂହଙ୍କ ଘରେ ନିତି ବସି ପକ୍ଷୀ ଚାହାର ଧୂମ୍ ଉଠିଲା । କାଳେ ଧୂମ୍‌ଟା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ ସେଥିଲାଗି ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଚେମଡ଼ି ସିଂହ କରିଥିବା ଲୋକହିତକର କାମ ସବୁ ଯଥା—ବୃକ୍ଷରୋପଣ, ଗୁମ୍ଫା ମରାମତି ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କୁ ଆବେଦନ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବାରେ ଗଣ୍ଡାର ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରକାଶ, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୋଷା ବିରୁଦ୍ଧ ମଟରଗାଡ଼ି ଗୁମ୍ଫାରେ ମରାଯିବାରୁ ଗଣ୍ଡାର ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମବେଦନା ଜାପନ ଆଦି ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଖବରସବୁ ଖବରକାଗଜରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଚେମଡ଼ି ସିଂହଙ୍କର ଓଜନ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଯେଉଁଦିନ ପୁଲିସବାହିନୀ ଦଳେ ଦୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଧସା-ଧସି ଓ ଖଣ୍ଡିଆଖାବର ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଜେଲ ହାଜତରେ ପରେଇ ଦେଲେ ସେହିଦିନ ଶକୁନି ଦାସ ଧାଇଁଆସି କହିଲା, ଏ ମଉକା ଗୁଡ଼ିବାର ନୁହେଁ, ଏତିକିବେଳେ ପୁଲିସ୍‌ଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୋଟାଏ ବିପ୍ଳବ ଛପାଇଦିଅ । କିଛି ଗୁଣ୍ଡାଗୁଡ଼ିକ ଭୁମଆଡ଼କୁ ଆଉଜି ଯିବେ—

ନଗ୍ନ ପୁଲିସଗଳ୍ପକୁ ନିନ୍ଦାକର ଓ ଭୁରନ୍ତ ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି, ଚେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କର ଏକ ବହୁତ ଡେରରେ ଖବରକାଗଜରେ ବାହାରିଗଲା । ସମ୍ପାଦକ ବହୁତଟିକୁ ଗୁପ୍ତିଦେବାକୁ କୁହୁ, କୁହୁ ହେଉଥିଲେ, ନକାତିଲେ ଲୁଚିଥିବା ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅହନ୍ତା ରଖିବେ ଜାଣି ଗୁପ୍ତିଦେଲେ । ଚେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କର କିଛି ମାତ୍ର ହୋଇଗଲା । କିଛି ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ଚେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଶାଢ଼ୀ ବନ୍ଧିଦେଲେ । ଗୁଣ୍ଡା ଜଳଖିଆରେ ପରିତ୍ରପ୍ତ କିଛି ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଧୂନ ବାହାରିଲା—ଆମର ନେତା ଚେମଡ଼ ସିଂହ । କେତେଜଣ ଆଧା ପାକଳ ଓ ଜଣେଅଧେ ପାକଳ ଗୁଣ୍ଡା ବି ଏହି ଧୂନ ସହ ସାମିଲ ହୋଇଗଲେ । ସିଂହଙ୍କ ଘରେ ଗୋଟିଏ ଘରୋଇ ସେନାଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲା । ଗୁଣ୍ଡାହାଣ୍ଡି ବୁଲୁ ଉପରୁ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଜଳଖିଆ ଠୁଣ୍ଡା ଓ ଠୋଲରେ ପଦାରେ ଥିବା ଅଳିଆ ଟୋକେଇ ଭରପୁର ହୋଇଗଲା ସିଂହେ ନାକ ଟେକିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦାସେ ଠିକଣା ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେଇ କହିଲେ—ଦେଖ, ସେମାନଙ୍କୁ ହାତ-ଛଡ଼ା କରନାହିଁ, ଆଗରେ ମୁନସିପାଲିଟି ନିବାଚନ ଅଛି । ସେଇଠି ରାଜନୀତିର ଖଡ଼ମଡ଼ାଟା ହେବ । ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ବହୁତ କାମରେ ଲାଗିବେ ।

ନାଗ ବୃନ୍ଦା ଗିଳିଲା ପରି ସିଂହେ ନା ଆଗକୁ ନା ପଛକୁ ଯାଇପାରିଲେ, ମର୍ଦ୍ଦିରେ ଥାଇ ଛଟପଟ ହେବାହିଁ ସାର ହେଲା । ଗୁଣ୍ଡା-ଦଳଙ୍କ ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ ନିମେ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୁଣ୍ଡା ଜଳଖିଆରେ କାମ ଚଳିଲା ନାହିଁ । ମହଲର ଶୁଭଗମନ ହେଲା । ଘର ଭିତରେ ମାତାଲ-ମାନଙ୍କର ମୁହଁରୁ ଅନଗଳ କଟକାହସ୍ୟ ବାହାରିଲା । ସିଂହେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମହାମନ୍ତ୍ର ଜପିବାରେ ଲାଗି ଥାଆନ୍ତି—‘କଷ୍ଟ ବିନା କୃଷ୍ଣ ନାହିଁ ।’ ଏଣେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଟାଣିଟୁଣ୍ଡ । ବେଳେ ବେଳେ ହାତ ଶୂନ୍ୟ । ପାନଖିଆ ଖର୍ଚ୍ଚ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୁଅ ବାହାଘର ଖର୍ଚ୍ଚ ଆଦାୟକାରୀ ସରକାରୀ ଚାକିରୀଆଙ୍କ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ବେନାମୀ କରିଦେଇ ଲୁଗୁରେ ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ପାଉଥିଲେ ସେଇଥିରେ କାମ ଚଳିଯାଉଥିଲା । ବ୍ୟାଙ୍କ ଜମାରେ ଟିପ ଛୁଆଁଉ ନ ଥିଲେ, ଏବେ

ଟାଣିଟୁଣି ସମୟ ଆସିଗଲା । ଯୁବକଙ୍କ ଗର୍ଭ ସେହି ଗୁଣ୍ଡା ଯୁବକମାନଙ୍କ
 ସାହାଯ୍ୟରେ ଜନହତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଚାଲି ଆସିବା କରେଇଲେ ।
 ଜନହତକର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା କରାଗଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ
 ହେଲା—ଦଶହରାରେ ମହାଦେବ ମେଡ଼, କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ବର
 ମେଡ଼, ଗଣେଶ ମେଡ଼, ସରସ୍ବତୀ ମେଡ଼, ଭଲକୁଣୀ ମେଡ଼, ଲକ୍ଷ୍ମୀ
 ମେଡ଼, ବିଶ୍ବକର୍ମା ମେଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହାପରେ ଥିଲା ଅଗି ଚାଲି, ଗୁଡ଼ଖାଇ
 ଚାଲି, ମେଣ୍ଡା ଲଢ଼େଇ ଚାଲି, ଦି ସାହି ଭିତରେ ଦକ୍ଷା ହୋଇଗଲେ
 ମକଦମାଖଇଁ ଚାଲି, ଗହ୍ମାଝୁଲି ଚାଲି, ହଠାତ ତାଲିକା ବନ୍ଦିବୁଦ ଚାଲି
 ଯଥା-ସାହିର ମୁରଗ ବା ସାହି ଶେଷ୍ବର ଅନ୍ତେଷ୍ଟି ଫିରା ଚାଲି, ବାହାଘର,
 ବ୍ରତଘର, ପୁଆଣିଘର ଚାଲି । ଏସବୁ ଆଇନ ମାନି ଚଳୁଥିବା ନାଗରିକ-
 ମାନଙ୍କୁ କାଲୁଙ୍ଗାଲୁ କରା ପକେଇଲା । ଆଦାୟକାଗମାନେ ଦଶ ଆଦାୟ
 କରି ନେତାଙ୍କ ଗାଁରେ ପାଞ୍ଚ ପଇଠ କଲେ । ନେତା ବି ତିନି ନିଜ
 ପକେରେ ରଖି ଦୁଇ ହସାବରେ ଲେଖିଲେ । ହୋ ହା ବଢ଼ିଗଲା ।
 ଗୋରୁ ଗୋରୁ ବେନାମୀ ଦରଖାସ୍ତ କଲେକ୍ଟର ଓ ମଂସୀଙ୍କ ଟେବୁଲ
 ଉପରେ ଗଦାହେଲା । ନାଆଁଟା ଜଣାପଡ଼ିଗଲା କୁଣ୍ଡଳସାର ଭୟ ଥିବାରୁ
 ଜଣେ ହେଲେ ବି କେହି ନାଆଁ ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ଅଭିଯୋଗପତ୍ରର
 ବନ୍ୟା ଦେଖା ଦେବାରୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କିଛି ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ
 ସଜବାଜ ହେଲେ । ପୁଲିସ ସାହେବ ଏକ କଡ଼ା ହୁକୁମନାମା ଜାରି
 କରିଦେଲେ । ଏଥିରେ ଥିଲା ବେଆଇନ ଚାଲି ଜୋର ଜୁଲମ କରି ଯିଏ
 ଆଦାୟ କରିବ ତାକୁ ଗିରଫ କରାଯିବ ଓ ତା ପ୍ରତି କଠୋର ଶାସ୍ତି
 ଦିଆଯିବ । କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ ପୁଲିସ ଚାଲି ପାଞ୍ଚଟା ଚାଲି
 ଆଦାୟକାଗକୁ ପକଡ଼ି ଦିହରେ ବିଶଲ୍ଲକରଣୀ ଲଗେଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା
 କରିଦେଲେ । ତେମଡ଼ ସିଂହ ବଡ଼ ହଇରାଣରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ସଙ୍ଗେ
 ସଙ୍ଗେ କେତେଜଣ କର୍ମୀ ସାମ୍ବାଦକଙ୍କୁ ନେଇ ନିଜ ଘରେ ଏକ ଜରୁରୀ
 ବୈଠକ ବସାଇଲେ । ମହଲି-ମାଉଁସରେ ବୈଠକ ସରଗରମ ହୋଇ
 ଉଠିଲା । ‘ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ପୁଲିସର ପ୍ରତ୍ୟେକ
 ହସ୍ତକ୍ଷେପ’ ଶିରୋନାମାରେ ତେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କର ଏକ ଲେଖା ଖବର
 କାଗଜରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—ଚାଲି ଆସିବା
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର ଏକ ମୌଳିକ ଅଧିକାର । ସାମନ୍ତବାଦୀ, ନୌକର-

ଯାହା, ପୁଞ୍ଜିପତି ଦଲଲ ପୁଲିସର ଏ ଅଧିକାର ଉପରେ ନଗ୍ନ ଆକ୍ରମଣ ଏକ ଭୋର ସମ୍ବିଧାନବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ । ସରକାର ନାଗରିକଙ୍କ ଠାରୁ କର ନାମରେ ଯେଉଁ ଟଙ୍କା ନେଉଛନ୍ତି ତାହା ଗୁମାର ଅନ୍ୟ ନାମ । ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଗୁପ୍ତଗୁପ୍ତୀଙ୍କ ଠାରୁ ଯେଉଁ ଦରମା ନେଉଛନ୍ତି ତାହା ଗୁମାର ଅନ୍ୟନାମ । ସରକାର ଓ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଏହି ଗୁମା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏପରି ସ୍ଥିତିରେ ପୁଲିସ ଗୁମା ଆଦାୟ ବନ୍ଦ କରି ସେକ୍ସାଗୁରତାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ ଦେଖାଇଥିଲେ । ଏ ଆଦେଶ ଧୃତ୍ୟାହତ ନ ହେଲେ ଦେଶ ସାରା ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବିଦ୍ରୋହାଗି ପ୍ରକୃଳିତ ହୋଇ ଉଠିବ । ନୌକରସାହୁ ଶାସନ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଆଶୁ ଦୃଷ୍ଟି ଏଥିପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ।—

ଏ ବିବୃତ୍ତି ପୁଲିସ ବା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ କି ପ୍ରତିଫଳ ପୃଷ୍ଠିକଲ କେଜାଣି, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ଶକ୍ତି ପ୍ରତିଫଳ ପୃଷ୍ଠିକଲ । କିଏ କହିଲା ଶଶୁର ପୁଅ ଗୁମାବାଜ ଗୋଟାଏ କେଉଁଠି କୁଳ ନେତା ବନିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଏ ପୁଅର ମାମୁ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡଝାଳ ଭୂଷ୍ଟରେ ମାରିବାର ଜୁ ନାହିଁ । ପର ଝାଳରେ ଏ ପେଟୁ ସଇତାନଗୁଡ଼ାଙ୍କ ଗଣ୍ଡି ଫୁଲେଇ ବସିଛନ୍ତି । ଏ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭାଇଗୁଡ଼ାଙ୍କ ନିବିଶରେ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଡିଆଁ ଶେଷ ଧରୁ । ଏତେଦିନେ ପୁଲିସର ନଜର ପଡ଼ିଥିଲା । ଏତିକି ବେଳକୁ ଏ ଶଳା କୁଳ ନେତାଟା କୋଉଁଠି ଶୋଇଥିଲା କେଜାଣି ହଠାତ୍ ଉଠି ପଡ଼ି ଗୋଟାଏ ପାଲ ଲାଗେଇଛି ।

ଦଶ ବାରଟା ଅଧା ପାଳ ନେତା ପୁଲିସ ଠେଙ୍ଗୁଣିରେ ଛେତଣ ଖାଇବା ପରେ ଗୁମା ଜୁଲମ କମିଗଲା । ବସି ଖାଇଲେ ନଇ ବାଲି ସରେ । କେଇଟା ଦିନରେ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ପକେଟରୁ ଧନ ସରିଗଲା । ସେମାନଙ୍କର ହାତ ଚେମଡ଼ି ସିଂହଙ୍କ ପକେଟରେ ପଶିବା ମାତ୍ରେ ସେ ଚିତ୍କାରି ଉଠିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ବଦଳେଇବା ନିହାତି ଦରକାର ଭାବି ସେ ଘରୁ କିଛିଦିନ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଲେ । ସେ ଭାବିଥିଲେ ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ତାଙ୍କ ପକେଟରେ ହାତ ପୁରେଇବାକୁ ସୁବିଧା ନ ପାଇଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପକେଟ ଯୋଗାଡ଼ କରିନେବେ । କଲିକତାର ପୁଲିସ

ସାହାବ ତାଙ୍କୁ ତାର କରି ଡକେଇଛନ୍ତି କହି ସେ ତାଳଚେର ଗାଡ଼ରେ ଲୁଚି କରି ପଳେଇଲେ । ଛଅ ସାତ ଦିନ ପରେ ଫେରିବା ମନ୍ତ୍ର ସମସ୍ତେ ବେଢ଼ିଗଲେ । ହେଲେ ମୁହଁ ଥିବା ଫରୁସ୍ତ କାହିଁ ? ପୁଣି ଦିଲ୍ଲୀ ପୁଲିସ୍ ସାହାବ ତାର କରି ଡାକିଛନ୍ତି କହି ପାଗୁଡ଼ୀପ ବସ୍ରେ ପଳେଇଲେ । ଏହିପରି ବାରମ୍ବାର ବମ୍ବେ, ଗୁଲ୍ଲୁବଟ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ଆନ୍ଧ୍ର, ତାମିଲନାଡୁ ଆଦି ସ୍ଥାନରୁ ପୁଲିସ୍ ସାହାବମାନେ ତାଙ୍କୁ ତାରବାର୍ତ୍ତାରେ ଡକେଇ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରି ପଳେଇଲେ ।

ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଜରୁରୀ ମନ୍ତ୍ରଣା ବସିଗଲା । ସମସ୍ତେ ବିଚାର କଲେ ଆମର ନେତା ତ ପୁଲିସ୍‌ବାଲାଙ୍କ ପାଖରେ ହରଦମ୍ ରହିଲେ । ଆମେ ଚଳିବୁ କିପରି ?

ଚେମଡ଼ ସିଂହ ନ ଥିବା ବେଳେ ଦିନେ ତାଙ୍କ ଘରେ କଳାକନା ବୁଲିଗଲା । ଚେମଡ଼ ସିଂହ ହାତଲି ଖାଇ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ ପ୍ରବୋଧ ପାଇଲେ, କିନ୍ତୁ କିଛି ସନ୍ଧାନ ନ ପାଇ ପୁଲିସ୍ ସାହାବଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଲେ । ସେ କିନ୍ତୁ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇ କହିଲେ—ମୁଁ ନାହିଁ । କିଛି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କଲେ ତାହା ପୁଲିସ୍‌ର ହୋଇଯିବ । ଗୁରୁମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ଅଧିକାର ବାଧା ପାଇବ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିପନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ତଥାପି ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଦେଖିବି ପୁଲିସ୍‌ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନ କରି ଗୁରୁର ମାଧ୍ୟମରେ କିଛି କରି ହେବ କି ନାହିଁ ।

ଦ୍ଵିକେଟ ପୂରଣ

ବହୁଦିନ ଆଗେ ଯେତେବେଳେ ଦଶରଥ ରାଜା ଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଦ୍ଵିକେଟ ଖେଳ କଥା ଦୂରେ ଥାଉ ତା ନାଆଁ କେହି ଶୁଣି ନଥିଲେ । ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ସେତେବେଳେ ଗୁରୁତାଣ୍ଡ ବା ଡାବଲପ ଆ ଖେଳ ଭାରି ଟୋକାପ୍ରିୟ ଥିଲା । ଯୋଉ ସାହିରେ ଖୁବ୍ କମ୍ରେ ସାତଟା ଗୁରୁତାଣ୍ଡ ଖେଳାଳି ଦଳ ନଥିଲେ ସେ ସାହିକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ନାମଦା ବା ଅଣପୁରୁଷା ସାହି କହୁଥିଲେ । କେହି କେହି ମାଛଟିଆ ବା ନପୁଂଷକ ସାହି କହୁଥିଲେ । ସେ ସାହି ଟୋକାମାନଙ୍କ ମୁହଁ ତଳକୁ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ସେମାନେ କେବଳ ରାତିବେଳା ଛୁଟି ଫୁଲେଇ ବାହାରକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଏମିତି କିଛି ଦିନ ଲଜରେ ସତ୍ତା ଗୁରୁତାଣ୍ଡ ଖେଳ ନିଜ ସାହିରେ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଉଥିଲେ । ଅଣପୁରୁଷା ଦୋଷଟା ହିନ୍ଦୁରୁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ସାହି ସାହି ଭିତରେ ଗୁରୁତାଣ୍ଡ ଖେଳର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଉଥିଲା । ଦେଶଶାହାର ଏ ବେଶ୍ ଜମି ଖୁବ୍ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରୁଥିଲେ । ‘ବୁବେଁରେ’ ଧନି ବ କିଛି କମ୍ ହେଉ ନଥିଲା । ଜଣେ ଜଣେ ଗୁଡ଼ାକୁ ମେଣ୍ଟା କରାଯାଉଥିଲା । ଖେଳରେ କିଛି ହସ୍ତ ଉପକ୍ରମେ ତାର ସାରସଙ୍ଗ ଏଇ ମେଣ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ତାର ଫଇସଲଟାକୁ ଦୁଇଦଳ ମାନି ଯାଉଥିଲେ । ହ ରବା ଖେଳାଳି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ରହୁଥିଲା ସତ କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ମେଣ୍ଟାକୁ ଶଶୁରପୁଅ ବା ବହୁ ସ୍ଵାମୀୟୁକ୍ତ ଧୀର ପୁଅ ବୋଲି କହୁଥିଲେ, ବା ତା’ର ଜନ୍ମର ବୈଧତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲେ । ନିଜ ସାହିକୁ ଫେରିଯାଇ ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ କହି ଦେଉଥିଲେ । ବିଜେତା ଦଳ ଖେଳ ସ୍ଥାନରୁ ସିଧାସଳଖ ଶୁଣି ଖଟିକୁ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ପକ୍କୁଡ଼ି, ପିଆଜ, କଲିଜାଉଜା ଓ ମଜଗୁଲିଆ ଆଖିରଙ୍ଗେଇପାଣିର ଧୂମ ଉଡ଼ୁଉଥିଲେ । ବିଜିତ ଖେଳାଳିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେଅଧେଙ୍କୁ ସାଥରେ ନେଇ ଆଖି ରଙ୍ଗେଇ ପାଣିରୁ ପେଟେ ପେଟେ ପିଆଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ଏବେ ଏଡ଼ିଶାରୁ ଗୁଡ଼ିଚାଣ୍ଡ ଖୋଳଲେପ ପାଇଗଲାଣି । ଏଣୁ ଏ ଖେଳର ସ୍ବରୂପ ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ ଏଠାରେ ଦିଆଗଲା । ଖେଳରେ ଦୁଇଦଳ ରହନ୍ତି । ପ୍ରତି ଦଳରେ ୫ ବା ତତୋଽଧିକ ଖେଳାଳି ରହନ୍ତି । ଦଳେ ଗୁଡ଼ିଚାଣ୍ଡ ଆଦର ଯାଆନ୍ତିତ ଆରଦଳ ଖେଳପଡ଼ିଆରେ ବଢ଼େଇ ହୋଇ ଗୁଡ଼ିକୁ ଛକନ୍ତି । ପହଲେ ଧର୍ମଗୁଳା ପଡ଼େ । ଗୋଟିଏ ଦଳର ବଡ଼ୁଆ (କ୍ୟାପ୍ଟେନ୍) ପଇସାଟାଏ ଧରେ ଆର ଦଳର ବଡ଼ୁଆ ପଟ୍ଟ୍ ନେବକି ଭୁଟ୍, (ହେଡ୍ କି ଟେଲ) ନେବ କହେ । ବଡ଼ୁଆ ପଇସାଟାକୁ ଗୁଡ଼ି ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଠନ୍କରି ଆଦାତ କରି ଉପରକୁ ପିଙ୍ଗିଦିଏ । ଆର ଦଳ ବଡ଼ୁଆ ଯଦି କହିଥିବ ଚତୁ ଆଉ ଯଦି ପଇସାଟା ଚତୁବାଗିଆ ହୋଇ-ପଡ଼େ ତେବେ ସେ ଦଳ ଜିତେ । ଚାନ୍ଦାର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ହେବ ସେ ତାହା ଆଦରିଯାଏ ସେ ଗୁଡ଼ିଚାଣ୍ଡ ନେବ ବୋଲି କହିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ିଚାଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିଦିଆଯାଏ । ଅନ୍ୟ ଦଳ ପଡ଼ିଆ ଛେକା କାମ କରନ୍ତି । ଯଦି ପଇସାଟା ଚତୁ ନ ପଡ଼ି ଭୁଟ୍ ପଡ଼ିଲା ତେବେ ଆର ଦଳ ଜିତେ ଏବଂ ସେମାନେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କରିବେ ତାହାହିଁ ହୁଏ । ଗୁରୁକ୍ଷି ଗୋଲେଇ ଓ ଅଠର ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବର ଗୋଟିଏ ଶୁଣିଲା ଗୋଲ ବାଡ଼ିକୁ ତାଣ୍ଡୁକହନ୍ତି । ତାଣ୍ଡୁଧରିବା ପାଖ ଅଳ୍ପ ଗୋଟିଆ ହୋଇଥାଏ । ଗୁଡ଼ିର ଗୋଲେଇ ତାଣ୍ଡୁପରି ଓ ଛଅଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବ ଓ ଦୁଇପାଖ ଗୋଟିଆ ହୋଇଥାଏ । ଭୂଇଁରେ ୪ ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବ, ଦେଢ଼ ଇଞ୍ଚ ଚଉଡ଼ା ଓ ଇଞ୍ଚେ ଗହ୍ଵିତାରେ ଖଲପରି ଗୋଟିଏ ଗାତ କରାଯାଏ । ଏହାକୁ ଗୁଡ଼ିଗାତ କହନ୍ତି । ଗୁଡ଼ିଗାତଠାରୁ ଦଶବାର ହାତ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଆଛକା ଦଳ ବଢ଼େଇ ହୋଇ ଗୁଡ଼ିକୁ ଜଗନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଦଳରୁ ଜଣେ ଗୁଡ଼ିଗାତ ଉପରେ ଗୁଡ଼ିଟାକୁ ଗାତ ଉପରେ ଥୋଇ ତା ପଛରେ ଲଗେଇ ତାଣ୍ଡୁକୁ ସିଧା କରି ଥୁଏ । ବାଁ ହାତରେ ତାଣ୍ଡୁଅଗକୁ ଧରେ । ଡାହାଣ ହାତରେ ତାଣ୍ଡୁର ତଳ ଅଂଶକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଆଦାତ କରେ, ଗୁଡ଼ିଟା ଦୂରକୁ ଛୁଟିକି ଯାଏ । ଉପରେ ଉପରେ ଯାଉଥିଲା-ବେଳେ ଯଦି ଅନ୍ୟ ଦଳର କୌଣସି ଖେଳାଳି ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ତାକୁ ଧରିନିଏ ତେବେ ସେ ତାଣ୍ଡୁଆ ମରେ (ଆଉଟ୍ ହୁଏ) । ଆଉ ଜଣେ ତାଣ୍ଡୁଆ ଆସେ । ଯଦି ଗୁଡ଼ିକୁ କେହି ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଧରି ନ ପାରନ୍ତି ତେବେ ଗୁଡ଼ି ଯେଉଁଠି ତଳେ ପଡ଼ିବ ସେଇଠୁ ପଡ଼ିଆଛକା ଦଳରୁ ଜଣେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ଗୁଡ଼ିଗାତ ପାଖକୁ ପକାଏ । ତାଣ୍ଡୁଆ ତାକୁ

ତାଣ୍ଡରେ ପିଟି ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦିଏ । ଗୁଡ଼ା ଯେଉଁଠି ପଡ଼ି ସେଠାକୁ
ଯାଇ ତାଣ୍ଡୁଆ ଗୁଡ଼ା ଅଗରେ ତାଣ୍ଡୁ ପିଟିଦିଏ । ଗୁଡ଼ାଟା ଉଠାରକୁ ଡିଏ ।
ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ତାଣ୍ଡୁରେ ପିଟି ଆନ୍ତର ଦୂରରେ ପକାଏ ।
ତାଣ୍ଡୁରେ ଏହିପରି ପିଟିଲା ବେଳେ ସେ ଏକୁଲୁଏକ୍, ବୋକୁଲବୋ,
ଡକ୍ଲୁ ଡନ କହେ । ଏହିପରି ଡନଥର ଗୁଡ଼ିକୁ ପିଟି ଦୂରକୁ ଦୂର
ନେଇଯାଏ । ଶେଷରେ ଗୁଡ଼ା ଯେଉଁଠି ପଡ଼ିଥାଏ ସେଇଠି ସେ ଠିଆ
ହୋଇ ଗୁଡ଼ା ଗାତର ଦୂରଭକୁ ଅନ୍ଧାଜକରି କୋଡ଼ିଏ କମ୍ପା ପଡ଼ିଶ୍
ନାଲ୍ ଡାକେ । ଦୂରଭଟା ସେହି ତାଣ୍ଡୁରେ ମପାହୁଏ । ତାଣ୍ଡୁର ଲମ୍ବ
ଏକନାଲ୍ । ମନେକର ତାଣ୍ଡୁଆ ପନ୍ଦରନାଲ୍ ଡାକିଛି ।
ମାପରେ ଯଦି ଚଉଦନାଲ୍ ଅଧେହୁଏ ତେବେ ସେ ତାଣ୍ଡୁଆ
ମରେ, ଆଉ ଜଣେ ତାଣ୍ଡୁଆ ଆସେ । ଯଦି ପନ୍ଦର ନାଲ୍‌ରୁ ବେଶିହୁଏ
ତେବେ ସେ ଖେଳି ଲାଗେ । କିନ୍ତୁ ପନ୍ଦର ନାଲ୍‌ ପାଏ । ତାଣ୍ଡୁଆର
ଦାଟି ବହୁତ ଥାଏ ଏକଲୁ ଏକ, ବୋକୁଲୁ ଦୁଇ କହି ସେ ଗୁଡ଼ା ଦୂରକୁ
ଦୂରକୁ ନେଲବେଳେ ଅନ୍ୟ ଦଳର କେହି ଛକି ରହି ଯଦି ଗୁଡ଼ିକୁ ଉପରୁ
ଧରିନିଏ ତେବେ ତାଣ୍ଡୁଆ ମଲା । ଏଥିଲାଗି ଗୁଡ଼ା ଯେପରି ବେଶି ଉପରକୁ
ନଉଠେ ସେଥିଲାଗି ସେ ଖୁବ୍ ସତର୍କ ରହେ । ଶେଷ ତାଣ୍ଡୁଆ ମଲାପରେ
ସେମାନଙ୍କର ମୋଟ ନାଲ୍‌ଗଣତି ହୋଇ ରହେ । ତା ପରେ ଏମାନେ
ପଡ଼ିଆ ଛକନ୍ତି । ଆଉ ଆରଦଳ ତାଣ୍ଡୁ ଧରନ୍ତି । ସେମାନେ ଗୋଟି
ଗୋଟି ହୋଇ ମରନ୍ତି । ଶେଷ ତାଣ୍ଡୁଆ ମରିଗଲେ ତାଙ୍କର ମୋଟ ନାଲ୍
ଗଣାହୁଏ । ଯେଉଁ ଦଳର ବେଶି ନାଲ୍‌ହୁଏ ସେ ଜିତେ । ଖେଳରେ କିଛି
ବିବାଦ ଉପ୍ପଜିଲେ ଖେଳକୁ ନଜର ଦେଇଥିବା ବୁଢ଼ା ମେଣ୍ଟାର ବସ୍ତୁକୁ
ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଏ । ତାଣ୍ଡୁଆ ଦଳର ସମସ୍ତେ ମରିବା (ଆଉଟ୍
ହେବା) ଯାଏ ଖେଳ ଲାଗିଥାଏ । ଖେଳଟା ବେଳେ ବେଳେ ଦୁଇ ଡନ
ଦିନଯାଏ ଲାଗିରହେ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହିପରି ଖେଳ ଲାଗି ରହିଥିବା ବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ୍
ଲୋକେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିବାର । କଲେ ସାହାବମାନେ ଖାଲି ଦଖଲ କରି
ବସିଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ କିଛି ଜାଣି ଲାଗିବନି କରିବାକୁ
ଚାଲି କନ୍ଦକୁ ଖେଦିଗଲେ । ଗୋଟାଏ ଥାନରେ ଏ ଖେଳ ହେଉଥିବାର

ଦେଖି ସେଠି ପାଞ୍ଚଜଣ ଯାହାବ ଅଟକଗଲେ । ଧନ୍ୟ ସେମାନ-
ଙ୍କର ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଦୁଇ ଦିନଯାଏ ଖେଳର ମୂଳରୁ ଶେଷଯାଏ ଦେଖିଲେ ଓ
ନୋଟ ଖାତାରେ ଟିପି ପକେଇଲେ । ଜଣେ ସାହାବ ଗୋଟିଏ ଖେଳାଳିକୁ
ପଚାରିଲା ଛାଟ୍ ଇଜ୍ ଦି ନେମ୍ ଅଫ୍ ଦିସ୍ ଗେମ୍ ? ଖେଳାଳି ଜଣଙ୍କ
କିଛି ବୁଝିନପାରି ତା ସାଥୀମାନଙ୍କୁ କହିଲା—କି ବର୍କାଟିଆ କଥା କହୁଛି ।
ସାହାବ ଜଣକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ତା ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ କହିଲା—ଓଃ, ଦିସ୍
ଗେମ୍ ଇଜ୍ କଲ୍ଡ୍ କିକ୍‌କେଟିଆ ନୋଟ୍ ଇଟ୍ ।

ଯେଉଁ ମେଣ୍ଟାବୁଡ଼ା ବିଚାରକ ଭାବେ ବସିଥିଲା ତା କୋ'ଡ଼ଗାତରେ
ତୁଳାଭଣା ମଚଳା ହୋଇଥିଲା । ସେ ଖେଳ ଦେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ତୁଳାଭଣିଲା ପରି ରମ୍ପେଇ ଚାଲୁ ରଖିଥାଏ । ଖେଳରେ ଗୋଟାଏ
ଥାନରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପତ୍ତିଲେ ବେଳେ ଜଣେ ଖେଳ ଲି ବୁଡ଼ାକୁ କହିଲା—
ହୋ ରମ୍ପେଇ ରଖ, କାହାର ଭୁଲ କହିବଟି ଆଗେ । ସାହାବମାନେ ଭାରି
ଚାଲି ଗୁଡ଼ା ଯେ ବିଚାରକ ତାହା ସେମାନେ ଠଉରେଇ ନେଇଥିଲେ ।
ଖାଲି ତାକୁ କଅଣ କହୁନ୍ତି ଜାଣିନଥିଲେ । ଜଣେ ପଟ୍‌କରି ଖେଳାଳିର
ସମ୍ବୋଧନଟାକୁ ଧରିନେଲା । ସାଥୀଙ୍କୁ କହିଲା—ହିଜ୍ ନେମ୍ ଇଜ୍
ଅମ୍ପେଇୟାର, ନୋଟ୍ ଇଟ୍ ।

କିକ୍‌କେଟିଆ ଖେଳ ଓ ଅମ୍ପେଇର ବିଷୟରେ ନୋଟ୍ ସବୁ
ବିଲ୍‌ତରେ ଯାଇ ପଢ଼ୁଥିଲା । ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ିଆ ଖେଳର
ସମ୍ବନ୍ଧ ପାଇଗଲେ ବୋଲି ବିଚାରଲେ । ଗୋଟାଏ ବିକିତ ରାଜ୍ୟର
ଖେଳକୁ ଆଦରଗଲେ ଇଚ୍ଛାତମତ୍ତ ପଡ଼ିଯିବ ଭାବେ ସେମାନେ ଖେଳର
ନାମ ଦେଲେ କିକ୍‌କେଟ୍ ଓ ବିଚାରକର ନାମ ଦେଲେ ଅମ୍ପେୟାର୍ ।
ନିକୁଛିଆ ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକ ବଦଳେଇ ଦେଇ ଦାମିକା ଦାମିକା ଉପ-
କରଣ ସବୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କଲେ । ଗୁରୁତାଣ୍ଡ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟାଟ୍‌ବଲ୍ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ
କଲେ । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ କିଛି, ଯଥା ସିନ୍‌ଗାଡ଼, ଗ୍ଲୋବ୍
ଓ'କେଟ, ଷ୍ଟ୍ରାମ୍ ଓ ବେଲ୍ ସବୁ ଚଳେଇଲେ । ଖେଳଟାକୁ ବାଦସାହିଆ
କରିବାଲାଗି ଦିବ୍ୟ ଗୋଟିନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ । ଏତେ ଖର୍ଚ୍ଚକ
କରିବ ନା ଖେଳବ । କେହିବି ସନ୍ଦେହ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ
ଦରଦ୍ର ଓଡ଼ିଶା ଏ ଖେଳର ଜନ୍ମଦାତା ।

ରୁଷ୍, ଆମେରିକା ସେତେବେଳେ ଭାରି ଧନୀ ଥିଲେ, ବ୍ୟବ-
ସାୟରେ ବ୍ରୁଟେନ୍‌କୁ ଟପି ଯାଇଥିଲେ । କୁତୁହପେଶିଆ ବ୍ରୁଟେନ୍
ସେମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ତ୍ରିକେଟକୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଦେଲା । ଦୁହେଁ ଖେଳରେ
ମଜ୍ଜିଗଲେ । ଦୁଇ ଦେଶରେ ଉତ୍ପୁଜାତ କମିଗଲା । ଦୁହେଁ ବି ଦୁର୍ବଳ
ହୋଇଗଲେ । ଆମେରିକାରେ ଦାସର ପ୍ରଥା ଉଠିଯିବାରୁ ଉତ୍ପୁଜାତ
ଆହୁରି ଖସିଗଲା । ରୁଷ୍ ଏଡ଼େ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଗଲା ଯେ ଜାପାନ ତାକୁ
ଚଟକଣାଏ ଦେଇ ତାଠୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଅଞ୍ଚଳ ଛଡ଼େଇ ନେଲା । ତ୍ରିକେଟ୍
ଯୋଗୁ ଏ ସବୁ ଅନର୍ଥ ହେଉଛି ଭାବି ଦୁହେଁ ଗୋଗଛ ବାଡ଼ିଆ କରି
ତ୍ରିକେଟ୍‌କୁ ନିଜ ନିଜ ଦେଶରୁ ତଡ଼ିଦେଲେ । ତା ପରେ ଉତ୍ପୁଜାତ
ବଢ଼େଇ ବଢ଼େଇ ଧୁଣି ଟାଣୁଆ ଓ ପଇସାବାଲା ବନିଗଲେ । ବ୍ରୁଟେନ୍‌ର
ଗୁକ୍ତବଦ୍ଧ ବଣା ହୋଇଗଲା । ପ୍ରାଚୀନ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଭାରତ, ବିଶେଷ
କରି ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏତେ କାମ କରୁଥାନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ରୁଷ୍ ଆମେରିକାକୁ
ଟପିବାକୁ ବସିଲେ । ଓଡ଼ିଆମାନେ ତାଆସ, ପଣା ନ ଖେଳି, ଦିପହରେ
ନଖେଇ, ପଖାଳ ନଖାଇ, ଗୋଡ଼ ଟଣାଟଣି ଅଭ୍ୟାସ ରୁଡ଼ିଦେଇ
ଏମିତି କାମ କଲେ ଯେ ଖାଉଟି ଜନସ ସବୁ ହିମାଳୟ ଉପରେ ଗଦା
ହୋଇଗଲା । ଭାରତ ସେଥିରେ ବ୍ରୁଟେନ୍‌କୁ ପୋତି ପକେଇବାକୁ ବସିଲା ।
ଦରଦାମ ଏତେ କମିଗଲା ଯେ ବ୍ରୁଟେନ୍‌ ଭାରତକୁ କିଛି ରପ୍ତାନି
କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଗୁଜନାକୁ ଅଧିକ ଖୁଆଇ ସାବାଡ଼ କରି ଦେଇଥିଲା ।
ଶେଷରେ ସେ ଭାରତକୁ ତ୍ରିକେଟ୍ ଅଧିକ ଚଢ଼େଇ ଦେଲା । କାଳେ
କିଏ ଭାବିବ ଆରେ ଆରେ ଏ ପେଶୁଆଟା ଭାରତକୁ ତ୍ରିକେଟ୍ ଖୋର
କରି ସାରିଦେଲାରେ, ସେଥିଲାଗି ସେ ଭାରତର ପେଡ଼ି ସଢ଼ୁଳା ତାକୁ
ବୁଝେଇ ଦେଇ ନିଜେ ଖସି ପଳାଇଲା । ଭାରତ ଭଲ କି ସେ ଭଲ ।

ବହୁ ବର୍ଷ ପରେ ସାହାବମାନେ ବିଚାର କଲେ ଭାରତକୁ ତ
ତ୍ରିକେଟ୍ ଅଧିକ ଚଢ଼େଇଦେଇ ଆସିଥିଲା । ଏବେ ସେ କେଡ଼େ ବଡ଼
ତ୍ରିକେଟ୍ ଖୋର ପାଲଟିଲାଣି ତାହା ଟିକିଏ ଦେଖିଆସିବା ! ଏହି
ଅନୁସାୟୀ ଜଣେ ସାହାବ ଭାରତକୁ ଆସିଲେ । ତ୍ରିକେଟର ଗୋସବାପ
ଗୁରୁତାଣୁ ଯେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ତାହା ସେ ମନେ ରଖିଥିଲେ, ତେଣୁ
ସେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସି, ଏଠି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୁରୁତାଣୁ ଖେଳକଥା
ପଢ଼ାରିଲେ । ସେମିତିଆ ନାଆଁ କେହି ଶୁଣି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି କହିଲେ ।

ନିକେଟ କଥା ପରୁରବାମାସେ ମାଡ଼ିମକତ ସମୟେ କହିଗଲେ ।
ବୁଲନ୍ତା, ବେଉଆସର୍, ଗ୍ରେଟ ଛୁଆଗୁଡ଼ାକ ଧାଇଁଆସି ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟକୁ
ପାଠ ପଢ଼େଇଲପର ତାଙ୍କୁ ନିକେଟ୍ ରୁ ‘ଅ’ ଠୁ ‘ଷ’ ଯାଏ ଗଣି ଗଲେ ।
ସାହାବ ହୁଁ । କର ରୁହିଁ ଆଆନ୍ତି । ନାତିଟା ଭିତରେ ନିକେଟ୍ ବସ
ଭଲଭାବେ ଚହଟିଛି ଜାଣି ସାହାବ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ ।

ସାହାବ ପୁଣି ବିଚାରକଲେ--ବସ ତ ଚହଟିଛି । କର୍ମନସ୍ତ୍ରୀ କେତେ
ଦୂର ଆଗେଇଛି ସେଇଟା ଜାଣିବା ଏକାନ୍ତ ଦରକାର । ସେ ଗକୁ ସେ
ସହରରେ ଏକ ପାଞ୍ଚଦିନଆ ନିକେଟ୍ ମ୍ୟାର୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ସେ
ପହିଲେ ସଚିବାଳୟ ଓ ଡାଇରେକ୍ଟୋରେଟ୍ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ।
ଖେଳ ଉପଲକ୍ଷେ ସେ ସବୁ ବନ୍ଦ । ଛୁଟି ପାଇ ସବୁ କର୍ମଚାରୀ ଖେଳ
ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ହାତ ଗଣିନା କେତେଜଣ ହାତ ମ ପାଇଲପସ ତଳେ
ରଖି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟର ଧରି ତହିଁରେ
ମୁହଁକୁ ମାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବିଳବିଲେଇ ଉଠି ତାଳି
ମାରୁଥାନ୍ତି । ଖୁସି ହୋଇ ସାହେବ କଚେରୀକୁ ଗଲେ ଅମଲ୍ ଫମଲ୍ କାହାରି
ଦେଖାନଥାଏ । ଜରୁରୀ ଉଡ଼ିଟିରେ ଥିବା କେତେଜଣ ବଡ଼ବାବୁ
ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟର ଆବୋରି ବସିଛନ୍ତି । ଜଣେ ଗୁହାରିଆ
ବିବ୍ରତହୋଇ ଜଣକୁ ନଜ କେସ ବିଷୟରେ କିଛି ପଚାରିଲା । ବଡ଼ବାବୁ
ଜଣକ ହୋଧରେ ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇ କହିଲା-ହଟ୍ ବେ ହଟ୍ ଅଭଦ୍ର, ଆଣିଷ୍ଟ,
ଅମଣିଷ କୋଉଠିକାର ! ତୋ ଆଖିକାନ ଫୁଟି ଯାଇଛି । ଶୁଣିବୁ ଆଜି
ଟେଷ୍ଟ ନିକେଟ୍ ଖେଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଗଭର୍ଣ୍ଣର ସେଣ୍ଟର
କରିବା ଉପରେ ବସିଛି । ଏତିକିବେଳେ ବଦମାସ କୋଉଠିକାର ଆସି
ଗଣ୍ଡଗୋଲ କରୁଥିଲୁ । ଯା ଶ୍ରକ୍ ଶ୍ରକ୍ ଖଦିନ ପରେ ଆସିବୁ ।
ପଳେଇଯା ।

ସାହାବ ଏମିତି ଡାକ୍ତରଖାନା, କାରଖାନା ଅଞ୍ଚଳ, ସରକାରୀ
ପ୍ରେସ୍, ଦୋକାନ ବଜାର ସବୁଆଡ଼େ ବୁଲିଲେ । କୋଉଠି ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟର ତ
କୋଉଠି ଟି. ଭି. । କାମଦାମ ଶୁଭପୂର୍ବ ବନ୍ଦ । ପାଞ୍ଚଦିନେ ଟି. ଭି. ସହର

ବୁଲିଲେ । ସବୁଠି ସମାନ ଅବସ୍ଥା । ଛଅଟା ମ୍ୟାର୍ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଖିନ,
ଏହିପରି ଭରିଶିବିନ ଛୁଟି । ଭାରତ ଆମ ଅଖା ଧୋଉଥିବ, ଗୁଣ
ଗାଉଥିବ । ଏ ଅସନା ଆମେରିକା, ରୁଷ, ଜାପାନ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ବ୍ରିଟନ,
ପଶ୍ଚିମଜର୍ମାନୀ ଆଦି ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶଗୁଡ଼ାକ ଯାହା ଆମ ଗଦଶୁଦ୍ଧି-
ଲେନି । ତୃଣପୃ ମହାୟୁଦ୍ଧ ସେହିମାନଙ୍କୁ ଖାଉ ।

ଏବର ଚକ୍ରାଳିଆ ପଣ୍ଡା

—ବାବୁ ! କାକୁଡ଼ିବେରଣୀ ଠାକୁରଣୀଙ୍କ ଗୁଳ ଗଲା ବୟାରରେ ଉଡ଼ି ଯାଇଛି । ନଡ଼ା, ବାଉଁଶ, ଲଇ, ଛୁଆଁଆ ଆଦି ଗଛଜ ଲନଷ ଲଗିବ । ଗୁରୁବା ପାଇଁ ଗୁଆଣିଆଙ୍କ ମୂଲ ପୁଣି କାହିଁରେ କେତେ ଫୁଲଗିବ ତା'ର ଠିକଣା ନାହିଁ । ଫି' ଘର ପିଛୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ମାଗୁଣି ହେଇଛି । ଆପଣ ଥିଲାବାଲା, ଭଗବାନ ଅୟୁଧରେ ରଖିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ମାଗୁଣି ହେଉଛି ଶହେ ଟଙ୍କା, ଏବେ ଦେବେ ନା ପଛକୁ ଆସିବା—

ବାବୁ ଥକ୍କାମାରି ଆଗ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବାଲୁ ବାଲୁ କରି ଚାହିଁଲେ । ଟିକିଏ ବରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—ହଇ ହେ, ଏମିତି ଚକ୍ରାଳିଆ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ପରି ଦଳେ ପରେ ଆଉ ଦଳେ ଆସି ଏପରି ଦେଉଛ କାହିଁକି ? ପଦର କୋଡ଼ିଏ ଦିନ ତଳେ ଦଳେ ଚକ୍ରାଳିଆ ପଣ୍ଡା ଆସି ମାଗିଲେ ଜନ୍ମାଳ ମାଗୁଣି, ତା' ପରେ ଅଷ୍ଟପ୍ରହର ମାଗୁଣି, ତା' ପରେ କାଳସୀ ଲଗେଇ ମାଗୁଣି, ଭାଗବତ ବଢ଼ା ମାଗୁଣି, ହରିହାଟ ମାଗୁଣି, ଅଗିରପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ମାଗୁଣି ଓ ଅମୁକ ଉମୁକ ମାଗୁଣି । ହଉ ହେଲା ସମସ୍ତେ ଯଦି ଦଉଥିବେ ଆମେ ଦବୁ, ତେବେ ଫି' ଘର କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଦେବେ, ମୁଁ କିଆଁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଜୋରମାନା ଦେବି ।

—ବାବୁ ଆପଣ ଜଣେ ପାଠୁଆ ଲୋକ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ସେଥିଲାଗି ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ଶହେ ଟଙ୍କା ଆ ଖାତିର ଦେଖାଉଛୁ । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଆ ଖାତିର ଦେଖାଉଛୁ । ମାନ ସମ୍ମାନଟା ବଡ଼ ନା ଟଙ୍କାଟା ବଡ଼ ? ମାନ ସମ୍ମାନର କଥା ଉଠିଲେ ନିକଟା ସାହୁ 'ଶ' କଥା ଗୁଡ଼ିକୁ 'ହ' ଯାକ ଦେଇଦିଏ । ଆପଣ ସେକଥା ଗୁରୁ ନାହାନ୍ତି ?

—ବୁଝିଲ, ଯେଉଁଠି ଗଞ୍ଜେଇ ଖୋର ସାଲୁ ସାଲୁ ସେଠି ଗଞ୍ଜେଇ ଖର୍ ଚଢ଼ା ଦରରେ ବିକି ହୁଏ । ଯେଉଁଠି ଗଞ୍ଜେଇ କେନ୍ଦ୍ର ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ କି ଚୁଡ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ ସେଠି ଗଞ୍ଜେଇର କିଛି ବି ଦାମ ନାହିଁ । ମୋର ସେ ମାନ ସମ୍ମାନ ଗଞ୍ଜେଇ ଲୋଡ଼ାନାହିଁ କି ମୁଁ ତା’ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଏ ନାହିଁ । ନିକଟା ସାହୁ ପାଖରେ ସେ ଗଞ୍ଜେଇର ଦାମ କେତେ ହଜାର ହୋଇପାରେ । ମୋ ପାଖରେ ତା’ର ଦାମ୍ ବିଲ୍ କୁଲ୍ ଶୁନ୍ । ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ାକ କଣିବନି । ତେଣୁ ମୋ ପାଖରେ ସେଗୁଡ଼ାକ ଗୋଡ଼ି ମାଟି-ଠାରୁ ସ୍ଥାନ । ସମସ୍ତେ କୋଡ଼ିଏ ଲେଖାଏଁ ବେଉଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେହି କୋଡ଼ିଏ ଦେବି ।

ଏହା କହିସାରି ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଘରୁ କୋଡ଼ିଏଟି ଟଙ୍କା ଆଣି ବଢ଼େଇଦେଲେ ।

ଚନ୍ଦେଇ ଦଳ ଟଙ୍କା! ଧରି ଚାଲିଗଲାବେଳେ ବାଟରେ କୁଡ଼ାକୋଡ଼ି ହେଲେ—ଏ କଲେଜପଠ ପଢ଼ୁଆ ଭାରିବୁଦ୍ଧିଆ ବାବୁ-ମାନଙ୍କୁ ସତରପଟା ଚିତା କାଟିବା ଭାରି ସହଜ । କେଡ଼େ ବଡ଼ ବଡ଼ ବୁଦ୍ଧିଆ ନିଜ ନିଜର ଧାରୁଆ ବୁଦ୍ଧିର ଟେକ ଦେଖେଇବାକୁ ଯାଇ ଠିଆଚିତ୍ ମାରନ୍ତି । ଇଏ ସେମିତି ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଆ ବାବୁ ।

ଆଉ ଜଣେ ହସି ହସି କହିଲା—ଆମ ଶିଳପୂତା ବୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ତା’ର ମାଟିହାଣ୍ଡିଆ ବୁଦ୍ଧିର ଧକ୍କା ଲାଗି ଯାହା ହେବାର କଥା ହେଲା । ଗାଆଁ ବାଲ୍ୟ ଏ ଦି’ଟଙ୍କା ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ପୁଣି ସମସ୍ତେ ନୁହନ୍ତି । ଦୁଇରେ ଶୁନ କିଏ ଦେଲା ବୁଝୁଛି କିଏ? ସେ ବାବୁଭୟା ଲୋକ । ଏଇ ଛୋଟ କଥାଟା କଅଣ ମଲିମୁଣ୍ଡିଆଙ୍କୁ ସେ ପଚାରିବେନା ! ଆମର ଶହେଟଙ୍କାଆ ଠକାମିକୁ ନା’ କରିଦେଲେ । ହେଲେ ସାନ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କାଆ ଠକାମିରେ ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମାରଲେ ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ବାବୁ ଘରେ ନ ଥିବାବେଳେ ଗୋଟାଏ ପଣ୍ଡା ଯାଇ ତାଙ୍କ ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ‘ମା’ ମା’ ଡାକ ଦେଲା । ବାବୁଙ୍କ ‘ମା’ ଆସିବାରୁ ପଣ୍ଡା ବଳିବଲେଇଲା—ମା’ ଝଙ୍କଡ଼ବାସିନୀ, ଆରତ-

ତାରିଣୀ, ବିପଦଗଞ୍ଜିନୀ, ସଙ୍କଟ ତାରିଣୀ ଶାରଳେ, ଭକ୍ତଜନଙ୍କର ମନବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କର ମା' । କିଛି ପଇସା, ଟଙ୍କା, ଗୋଟାଏ ପିତଳ କଙ୍କଣ ଥିବା ଗୋଟାଏ ଥାଳି ଥୋଇ ଦେଇ ପଣ୍ଡା ଜଣକ ଗୋଟାଏ ଗଦ୍‌ଗଦିଆ ଘାସଣ ଦେଲା । ମା' ଭକ୍ତରେ ଥାଳି ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ତହିଁରେ ଅଧିକ ଭକ୍ତ ସହ ଟଙ୍କାଟିଏ ଥୋଇଲେ । ପଣ୍ଡା ଜଣକ ଭକ୍ତଜନର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କର ମାଆ ଗୋଡ଼େଡ଼—ଧୂନ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ବାବୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ମା' ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚଉକରେ ବସାଇ କହିଲେ—ପୁଅରେ କେଡ଼େବଡ଼ କଥାଟାଏ ନ ହୋଇଗଲା ! କହିଲବେଳକୁ ରୁମ ଟାଙ୍କୁର ଉଠୁଛି । ଗଲା ବଡ଼ିବେଳେ ଦଳେଇଘାଇକୁ ମା' ଶାରଳା ନିଜେ ଜଗିଥିଲେ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ଲୋକେ ମାଟି ପକେଇ ପକେଇ ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲରୁ ମାଆ ନିଜେ ଶେଷରେ ମାଟି ପକେଇଲେ । ମାଟି ପକେଇଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ହାତରେ ସୁନା କଙ୍କଣଟା ଖସିପଡ଼ି ମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇଗଲା । ମାଆଙ୍କ ଲାଗି ଦଳେଇଘାଇ ସିନା ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା, ହେଲେ ତା' ଆଗକୁ ଥିବା ବନ୍ଧ ଉପରେ କୁଆଡ଼େ ଜଣେ କଲାପୋତିଆ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଠିଆ ହୋଇ ଥିଲା । ସେ ଶୁଣିମନ୍ତ ନ ଥିଲା । କୁଆଡ଼େ ଦାରୁ ପିଇଥିଲା । ପାଣିରେ ଶୋତ ନ ହୋଇ ସାହାବ କାଗଜରେ କୁଆଡ଼େ ଶୋତ ହୋଇଥିଲା । ମାଆ ଦୃଶ୍ୟରେ ସେ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ବନ୍ଧଟା ସେଇଠି ଭୁଙ୍କି ଘାଙ୍ଗିଗଲା । ସେଇବାଟେ ଚିତଳ ମାଛ ଆଉ ବଉଳା କୁନ୍ଦୀର ମାଆଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଝଙ୍କଡ଼ ଥାଇଲେ । ମାଆ ଏତକ ଜାଣିପାରି 'ହୁ' କରି ନିଜ ମନ୍ଦିରକୁ ପଳେଇଲେ । ମନ୍ଦିରରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ଡାହାଣ ହାତରେ କଙ୍କଣ ନାହିଁ । ତହୁଁ ସେ ପଣ୍ଡାକୁ ସମନେଇଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ସୁନା କଙ୍କଣଟା ଦଳେଇଘାଇ ପାଖରେ ମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ତାକୁ ଶୀଘ୍ର ଆଣିବାକୁ ହେବ । ପଣ୍ଡା ଭୋରୁରୁ ହଗାମୁତା ହୋଇ ଦଳେଇଘାଇ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଲା । ମାଟି ଖେଳେଇ ଖେଳେଇ ତାକୁ ପାଇଲା । ସେହି କଙ୍କଣକୁ ଗୋଟାଏ ଥାଳିରେ ଥୋଇ ପଣ୍ଡା ଗାଆଁ ଗାଆଁ ଚାଲିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାଉଛି । ସମସ୍ତେ ଗୋଡ଼େଡ଼େଲେ ପଡ଼ି ଟଙ୍କାଏ

ମଣାଏ ଆଳରେ ଦେଉଛନ୍ତି । ଗାଆଁକୁ ମାଆ ଶାରଳା ନଜେ ବଜେ କରିଥିବା କଥା ଜାଣି ସମସ୍ତେ ଆବାକାବା ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ବାବୁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଭାବ ଲାଗିଲେ — ହାୟରେ କପାଳ, ଏ ଯୁଗରେ ପୁଣି ମା' ଶାରଳା ପଦାକୁ ବାହାରବାକୁ ସାହସ କଲେ ! ଧନ୍ୟରେ ପଣ୍ଡା, ମା' ଶାରଳାଙ୍କୁ ମନ୍ଦିରରୁ ଆଣି, ଦଳେଇଘାଟରେ ବେଠି ଖଟେଇ, ତାଙ୍କର ହଜିଲ କଙ୍କଣକୁ ଦେଖେଇ ନିଜର ପେଟପାଟଣା କଥା ସଜାଡ଼ି ନେଲୁ ! ତୋର ଅବଶ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଘଟିବ । ସେତେବେଳେ ତୁ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ୱର ଆଦି ସବୁ ଦେବତାଙ୍କୁ ବଢ଼ି କାମରେ ବେଠି ଖଟେଇ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କର କିଛି ନା କିଛି ସଙ୍କେତ ଦେଖାଇ ଅଜସ୍ର ପଇସା ରୋଜଗାର କରିବୁ ଆଉ କୋଠା ଉପରେ କେ'ଠା ବାଡ଼େଇଦେବୁ । ଧନ୍ୟ ନୂଆ ପଣ୍ଡାଏ ତମର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ମୁଁ ଆଜିଯାଏ ଯାହା ଜାଣିପାରି ନ ଥିଲି । ହେଉ ବୋଉ, ତୁ ଆଉ ବେଶି ଟଙ୍କାର ପୁଣ୍ୟ କଣିଲୁନି ?

ମାଆ ପୁଅକୁ ଆକଟ କରି କହିଲେ—ଏଡ଼ୁଟିଏ ହେଲୁଣି ତୋର ଟିକିଏ ହେଲେ ଅକଲ ହେଲନାହିଁ । ନିତି ତ ପଣ୍ଡା ଉପରେ ପଣ୍ଡା ଆସୁଛନ୍ତି, ସବୁ ଦିଅଁ ଦେବତାଙ୍କୁ କିଛି କିଛି ଦେଲେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ମିଶି ବେଶି କୃପା ମିଳିବ, ବେଶି ଧର୍ମ ହେବ । ଜଣେ ଦେବତା କଅଣ ଏତେ କୃପା ଦେବେ ? ତୁ ମୋରଠାରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମୋତେ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖେଇବୁ ?

--ଠିକ୍ କହିଛୁ ବୋଉ, ଠାକୁର ଠାକୁରଣୀଙ୍କ ସହ ତୁ ଯେମିତି ବେପାର କରି ପାରିବୁ ମୁଁ କୋଉଠୁ ପାରିବି ?

ଏତିକିବେଳେ ବାଟମଙ୍ଗଳା ପଣ୍ଡା ଗୋଟିଏ ଭାବ କାନ୍ଦେଇ ଆସିଲା । ବାହୁଙ୍ଗିର ଆଗରେ କାଠ ଡିଆରି ଗୋଟିଏ ଟିକି ମନ୍ଦିର । ତା' ଭିତରେ ସିନ୍ଦୂରବୋଳା ଗୋଟିଏ ମୁର୍ତ୍ତି । ବାହୁଙ୍ଗି ପଛଆଡ଼େ ଗୋଟିଏ ବେତା, ତା' ଉପରେ ଗୋଟାଏ ତାଳପତ୍ର ଘୋଡ଼ଣି । ବେତା ଭିତରୁ ଘଣ୍ଟା ଓ ବାଡ଼ି କାଡ଼ି ପଣ୍ଡା ପହଞ୍ଚିଲେ କୁହାଟ ଦେଲା—ମା' ଜଗନ୍ନାଥ

ଭକ୍ତଜନମାନଙ୍କ ମନବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କରିଥା ମା’; ଯଜମାନକୁ ଦଣ୍ଡ ଦୋଡ଼େଇ ରଖ ମା’—ତା’ପରେ ଚାଲିଲା ଦଣ୍ଡମାଡ଼ । ବାବୁଙ୍କ ମା’ ଗୋଟାଏ ଥାଳିରେ ଅଧେସେର ଚୁଡ଼ଳ, ପନିପରିବା, କିଛି ଯାଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା ରଖି ବାଟମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ଟିକି କାଠ ଦେଉଳ ଆଗରେ ଥୋଇ ମୁଣ୍ଡିଆଟାଏ ମାରିଲେ । ପଣ୍ଡା ଚଟାପଟ୍ ସେତକ ବେତା ଭିତରେ ପୂରେଇ ଦେଇ ଯଜମାନଙ୍କ ମନବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କରିବାକୁ ବାରମ୍ବାର ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା ଓ ଥାଳିରେ କିଛି ବେଲପତ୍ର, ଟିକିଏ ସିନ୍ଦୂର ଓ ଚଉଠେ ଗେଣ୍ଡୁଫୁଲ ବାଟମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାରପତ୍ର ବା ରସିଦ୍ ସ୍ୱରୂପ ଦେଇଦେଲା ।

ତା’ ପରଦିନ ଦଣ୍ଡାପାଟିଆ ପଣ୍ଡା ଆସିଲା, ମା’ ଶାରଳାଙ୍କ କରୁଣା ଖୁବ୍ ଚଢ଼ା ରେଟ୍ରେ ବିଫଳ କରି ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ରସିଦ୍ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା ।

ବାବୁ କିଛି ନ ଦେଖିଲା ପରି ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ ରହି ଭାବିଲେ—ବୋଉ ବେପାରରେ ଯେତେ ଘାଟକ ହେଉଛି ହେଉ । ତା’ ମନର ସନ୍ତୋଷଟା ଭାଙ୍ଗି ଦେବି କାହିଁକି ? ମୁଁ ଯେ ମନରେ ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାହା ତାକୁ ଜଣାଇବି କାହିଁକି ? ତାହାର ମନରେ ତ ଚୂପ୍ ହେଉଛି, ହେଉ—ଟଙ୍କା କେତେଟା ପାଣିରେ ପଡ଼ିବ ପଡ଼ୁ । ତାକୁ ଅଣ୍ଟାରୁ ସେତକ ଛଡ଼େଇ ନେଲା ବୋଲି ଧରିନେବ ।

ତା’ ପରଦିନର ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧିଥିବା ଚକ୍କୁଳିଆ ପଣ୍ଡାଏ ପଙ୍ଗପାଳଙ୍କ ପରି ମାଡ଼ି ଆସିଲେ । ଗହ ଗହ ଶବ୍ଦରେ ବାଣ୍ଟିଟା କର୍ମୀ ଉଠିଲା ।

ରଡ଼ି ଶୁଭୁଥାଏ—ଏ ମହା ବଇଶାଖ ମାସ ଧରମରେ ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦେଇଥିବ, ଅନ୍ଧକୁ ଯେ ଦାନ କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ, ବସ୍ତ୍ରକୁ ଯେ ଦାନ ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ, ଛନ୍ଦ୍ରକୁ ଯେ ଦାନ ରୌଦ୍ର ନିବାରଣ, ପାଦୁକା ଯେ ଦାନ ପାଦ ତାତି ନିବାରଣ । ତାମ୍ବୁଲ ଯେ ଦାନ ଅବସାଦ ନିବାରଣ । ଏତିକିବେଳେ ବାବୁ ମନେ ମନେ ଖତେଇ ହେଉଥିଲେ ବିଧାକୁ ଯେ ଦାନ ପିଠି କଣ୍ଡୁ ନିବାରଣ । ତଣ୍ଡିଆ ଯେ ଦାନ ଗ୍ରାମ୍

ନିଷ୍ଠାସନ—ପଣ୍ଡାଙ୍କର ସେମିତି ଶୁଲିଆଏ ଦହପଣା ଦାନ, ତୃଷା ନିବାରଣ । ଦେବ, ଦିଆଇବ ଦେ ପଦ ବୋଲାଇବ, ଦେଇଥିଲେ ପାଇ, ଅନ୍ତେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ବସଇ ।

ଆଉ ଦଳେ ପଣ୍ଡା ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିଲେ—ଗୁଡ଼ଲ ସେରେ ଦିଅ ଭାଇନା ଗୁଡ଼ଲ ସେରେ ଦିଅ, ଡାଲି, ପରବା, ଲୁଗା ସହତ କିଛି ଦେବ ଦିଅ । ପଇସା କିଛି ଦେବ ଭାଇନା ପଇସା କିଛି ଦେବେ, ସେଇ ପଇସା ପାଇଲେ ଆମ କାଠ କଣାହେବ । ପଣ୍ଡାର ପେଟ ପୂରିଲେ ବହୁ ଧରମ ଲଭିବ ।

ବାବୁଙ୍କର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତୁଟିଗଲା । ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କଲେ ଆଉ ଗାଆଁରେ ରହିବେ ନାହିଁ । ଧରମ କଣିକାପାଇଁ କିଛି ଧନ ଦେଇ ଦେବ, ସହରରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦୋକାନ ଖୋଲି ଆଗମରେ ରହିବେ । ସହରରେ ଟଙ୍କା ଉଡ଼ୁଛି, ଧରି ପାରିଲେ ହେଲା । ପ୍ରତି ଶନିବାର ଦିନ ଘରକୁ ଯିବ, ସୋମବାର ଦିନ ଚାଲି ଆସିବ । ଏ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଦୌରାନ୍ତରୁ ମଣିଷ ରକ୍ଷା ପାଇବ, ଅନ୍ତତଃ ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

×

×

×

କେତେ ମାସର ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରଶ୍ରମ ପରେ ସହରରେ ଗୋଟାଏ ‘ହରକିସନ ଭଣ୍ଡାର’ ବା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟାଲ୍ ଷ୍ଟୋର ଖୋଲଗଲା । ଦୁଇଜଣ ବଞ୍ଚାସୀ ବକାଳି ବ ମୁତୟନ ହେଲେ । ନୂଆ ଦୋକାନରେ ସନାସନ୍ ବନ୍ଧି ଚାଲିଲା । ଦୁଇଟା ମାସ ଯାଇଛି କି ନା ବଜାରର ଦାଦାମାନେ ଖାତାପତ୍ର ସହ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଟିକସ୍ ଦାବେଗା ପରି ଖାତା ମେଲାଇ କହିଲେ—ବାବୁ ତମେ ଆଗଣ ଦୁଇମାସ ହେଲା ଦୋକାନ ଖୋଲିଲଣି । ନୂଆ କରି ଖୋଲିଛ, ସେଥିଲାଗି ଆମେ ମାସକର ବଟି ଛୁଡ଼ିଦେଲ, ଗୋଟାଏ ମାସର ବଟି ଦିନକୁ ଟଙ୍କାଏ ହସାବରେ ଭରିଣି ଟଙ୍କା ଦିଅ । ଏହାଛଡ଼ା ଦୁର୍ଗାପୂଜା, କାଳୀପୂଜା, ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା, କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ବର ପୂଜା, ବିଶ୍ବକର୍ମା ପୂଜା, ଗଣେଶ ପୂଜା, ସରସ୍ବତୀ ପୂଜା ଓ ଭଲକୁଣୀ ପୂଜା ଆଦି ଫି ପୂଜା ପାଇଁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା, ଦୁର୍ଗା ଓ କାଳୀ ପୂଜା

ପାଇଁ ଅଣୀ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଅଧିକା, ଏହାଛଡ଼ା ଅଗିଜଳା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଗୁଡ଼ଖାଇ ଭୋଜି ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ । ଏହା ବାଦ୍ ଦୋଳରେ ଠାକୁର ଘର ଘର ବୁଲି ଭୋଗ ଖାଇବେ, ସେଥିଲାଗି ବିମାନ କାଲେଇବା ବାଲ, ବାଜାବାଲ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବାରିକ ଆଦିଙ୍କୁ ମନୁଷି ଦେବାପାଇଁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା, ଏତିକରେ ଶେଷ । ଏତକ ଦେଇଦେଲେ ତେମେ ଆପଣ ସେଣ୍ଟ ଦେରିକା ଦୋକାନ ଉପରେ ବସିଥିବ, କୋଉ ଶଳା ହାସଲନାଦା ତୁମକୁ ଉଁ କି ରୁଁ କହି ପାରିବେ ନାହିଁ, କହିଲେ ଆମେ ତମ ପଛରେ ଅଛ ବୋଲି ଜାଣିବ ।

ବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ସେତେବେଳକୁ ଦୁରୁଥାଏ । ସେ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଏତକ ଗୁମା ଦିଅ ସରିଲା ବେଳକୁ ମୋ ଦୋକାନ ବି ଶେଷ ପାଇ ଯାଇଥିବ । ଦାଦାମାନଙ୍କୁ ନିଉନ ହୋଇ କହିଲେ—ମୁଁ ସେଣ୍ଟପରି ନ ବସି ବଳଦ ପରି ବସିଲେ କିଛି କମ ହେବନି । ଯେତିକି ଦେଇ ପାରିବ ସେତିକି କହିଲେ ସିନା ଦେବ । ଗଛଟି ରଖି ସିନା ଫଳ ଖାଇବ, ଗଛ ଓପାଡ଼ି ଦେଲେ କି ଫଳଟା ଖାଇବ । ବହୁ ଟଣାଓଟିର ଭିଡ଼ାଭିଡ଼ି ପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଟିକସ ଚଉଠକୁ ଆସିଗଲା । ବାବୁ ସାପ୍ ସାପ୍ ଶୁଣେଇ ଦେଲେ ମୁଁ ଏଥର ଦୋକାନରେ ଛେଳି ହୋଇ ବସିବି ।

ବାବୁ ନିତି ସକାଳେ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଜଣାନ୍ତି—ଠାକୁରେ, ଏକା ବଜାର ଦାଉ ଏତେ, ଆଉ କୌଣସି ପଣ୍ଡାର ଆବର୍ଣ୍ଣବ ଯେପରି ନ ହୁଏ । ଯେତେ ଡାକଲେ କଅଣ ହେବ, କଥାରେ ଅଛି ଯାହା କରବେ ସାଇଁ ତାହା କାହାର ହାତରେ ନାହିଁ ।

ମହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଆସିଗଲା । ନୂଆ କସମର ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାମାନେ ବର୍ଷାଦିନିଆ ଝଡ଼ ପୋକ ପରି ଦେଖାଦେଲେ । ଗାଆଁ ପଣ୍ଡାକଠାରୁ ଏତିକି ତପାତ୍ ଥିଲା ସେମାନେ ଧର୍ମକୁ ଆଖିଠାର ମାରୁଥିଲେ, ଏମାନେ କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ ଲୋକ ଓ ଆଇନ୍ କାନୁନ୍‌କୁ ଆଖିଠାର ମାରନ୍ତି ।

ଛୁଟିଦିନ ମାନଙ୍କରେ ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଦେଖା ଦେଇଥାନ୍ତି । ବାବୁ ଏମିତିଆ ଜଣେ ପଣ୍ଡାକୁ ନିଜ ବସାଦର ପିଣ୍ଡାରେ ରବିବାର ଦିନ ଭେଟିଲେ । ସେ ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାର ଡାକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଥିଲା । ସେ କଅଣ ବୋଲୁଥିଲା କେଜାଣି ବାବୁଙ୍କୁ କିନ୍ତୁ ଶୁଣୁଥିଲା ଏ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଧରମରେ ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ଭାବରେ ପାନଖିଆ ଦେବତା ଦେଇଥିବ, ଏ ଅର୍ଘ୍ୟ ପିଅନ ବାସୁଡ଼ାକୁ ହାତ ଖୋଲି ଦେଇଥିବ, ଅର୍ଘ୍ୟ ସ୍ତରେ କାମ ଥିଲାବେଳେ ତାହା କାମରେ ଲାଗିବ ନ ହେଲେ ଏ ପିଅନ ବାସୁଡ଼ା ଅର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ରୋଧିବ, ହୁକୁମ ନାହିଁ ବୋଲି କହିବ । ହାକିମଙ୍କ ପାଖେ ରୁଗ୍ଗୁଳି କହିବ, ଦେଇଥିଲେ ଅର୍ଘ୍ୟସରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବ—

ବାବୁ ତମକି ପଡ଼ିଲେ, ଭାବିଲେ—ଆରେ ଏତ ଏକ ମାଗଣୁକ ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡା । ଆମର ତ ଅର୍ଘ୍ୟସରେ ସବୁବେଳେ କାମ । ତାକୁ ଡାକି ହାତରେ ଟଙ୍କି କିଆ ନୋଟ ରୁଞ୍ଜି ଦେଲେ । ତା' ପଛକୁ ଆଉ ଏକ କିସମ ଚକ୍ରଲିଆ ମଣ୍ଡାର ଡାକ ଶୁଭିଲା ।

ସେ ଡାକୁଆ ଏ—ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଧରମରେ ଏ ଅମଲ ବାସୁଡ଼ାକୁ ହାତ ଖୋଲି ଦେଇଥିବ, ଦେଇଥିଲେ ଧରମ ହୋଇବ । ଅର୍ଘ୍ୟସରେ ଫାଇଲର ଗତି ରକେଟ ପରି ହୋଇବ । ନଥିପକ୍ଷରେ ଅନୁକୂଳ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଦିଆଯାଇ ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଠାଯିବ । ଇଆଡୁନ ଦେଲେ ଫାଇଲ ପିରୁତଳୁ ପଦାକୁ ନ ବାହାରିବ । ପିରୁତଳେ ନଜର ପଡ଼ିଲେ ତାହା ଅଳିଆ ଟୋକେଇରେ ଲୁଚିବ ।

ବାବୁ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ, ଭାବିଲେ—ଅର୍ଘ୍ୟ ଜନସପକ୍ଷ ଯୋଗାଣର ବଲ୍ ସବୁ ଫାଇଲ ପକ୍ଷରେ ଅଛି । ଏ ଶୁଷଣ ପଣ୍ଡାକୁ ହାତରେ ନ ରଖିଲେ ମହା ବିପଦ ପଡ଼ିବ । ତହୁଁ ସେ ଡାକି ପଣ୍ଡା ହାତରେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ ରୁଞ୍ଜି ଦେଇ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଧରମରୁ କିଛି ସାଇତିଲେ ।

ପଛେ ପଛେ ଆଉ ଏକ ପଣ୍ଡାର ଡାକ ଶୁଭିଲ— ଏ ମାଝ' ମାସ ଧରମରେ ଏ ସେଲ୍‌ସ ଟିକସ ପଣ୍ଡାକୁ ଯଥାବଧି ଦିଆଇବ । ଦେଲେ ଖାତା ପତ୍ରରେ ସବୁ ଭୁଲ ଭଟକ ଲୁଚିଯିବ । ନ ଦେଲେ ସବୁ ଦୋଷ ବାହାର ପଡ଼ିବ । ବହୁ ଜୋରମାନା ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବ—ବାବୁ ଗୁନିଆ ହୋଇ ଭାବିଲେ—ନିକୁଟି ହୋଇ ଦୋଷ ଖୋଜିଲେ କେଉଁଠିନା କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ଦୋଷ ବାହାର ପଡ଼ିବ । ଏତିକରେ ଏ ପଣ୍ଡା ଧରମ-ଛଡ଼ା ହୋଇ କଚେରୀକୁ ଦୋଷାଡ଼ିବ । ଧର୍ମଛଡ଼ା ପାଇଁ କିଛି ଧର୍ମ କରିଦେବା ବରଂ ଭଲ । ପଣ୍ଡାକୁ ଡାକି ଗୋଟାଏ ପରୁଣ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ?

ଏହା ପରେ ମନ୍ଦୀ ତୋଷଣ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ରଡ଼ି ଶୁଭିଲ—ଏ ମନ୍ଦୀ ମାଝ' ମାସ ଧରମରେ ମନ୍ଦୀଙ୍କ ପଣ୍ଡାକୁ ମନଇଚ୍ଛା ଦାନ ଦେଇଥିବ । ତାହା ଧୋଇ ମରୁଡ଼ିରେ ଘୁସି ନ ଯିବ । ପର୍ମିଟ, ଲାଇସେନ୍ସ ଆକାରରେ ତାହା ଦାତାଙ୍କ ହସ୍ତକୁ ଫେରି ଆସିବ । ଦାତାଙ୍କ ପୁତ୍ର କଲହମାନେ ବେକାର ବାରିଧି କ୍ଷତ୍ତିକରେ ଲଙ୍ଘି ପାରିବେ । ମନ୍ଦୀଙ୍କ ପାଟି ଫଣ୍ଡର ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭକୁ ଦି' ହାତୁଆ ଦାନ କରିବ । ଏ ଦାନ ବିଫଳ ନୋହିବ । ଖଣିପଟା, କେନ୍ଦୁପତ୍ର ଠିକା ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇବ । ମନ୍ଦୀ ତୋଷଣ ପଣ୍ଡାକୁ ଦାନ କରିଥିଲେ ସମସ୍ତ ଅଭିଷ୍ଟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇବ ।

ଏ ପଣ୍ଡାର ଡାକରାରେ ବାବୁ ଟିକିଏ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଲଟେଣ୍ଡରେ ଟଙ୍କାଟିଏ ଲଗେଇ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କିଆ ସପନ ଦେଖିଲା ଭଲ ସେ ତୋଷଣ ପଣ୍ଡାକୁ ଡାକି ଟଙ୍କାକିଆ ନୋଟଟିଏ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲେ । ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଚେହେରା ବଦଳିଗଲା । ପସାରୁଣି ଶୁଢ଼ା ମୁହଁପରି ମୁଖ ବିକୃତ କରି ସେ ନୋଟଟି ବାବୁଙ୍କ ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ଗଲବେଳେ ସେ ବୋଲୁଥାଏ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭକି ଟଙ୍କାକରେ ତୋଷ ହୋଇବ । ଯେଉଁଠି ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଅଦୃଶ୍ୟ ହୁଅଇ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କା କିଏ ଯେ କରଇ । ମନ୍ଦୀଗଣଙ୍କୁ ଲଜ୍ଜା ଅଟାବ ମାଡ଼ଇ...

ବାବୁ କାନରେ ହାତ ଦେଇ କହିଲେ ହେ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ମୋତେ କୃପାକର, ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଚାଲିଯାଅ—

ଏହା ପରେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦପ୍ତରରୁ ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାମାନେ ଗସ୍ତରେ ଖେଦିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଜଙ୍ଗଲ, ବାରିକ ମିସ୍ତ୍ରୀ, ମାଛ, ଖଣି ବିଭାଗର ପଣ୍ଡାମାନେ ବେଶ୍ ବାରି ହୋଇ ପଡ଼ୁଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଗୀତ ବୋଲି କେବଳ ଠେକାବାଲା, ଅନ୍ତର ପେଟିଆମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ଛୋଟ ଛୋଟ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ପାଖ ମାଡ଼ୁନ ଥାନ୍ତି ।

ବାବୁ ଟିକିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ, କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଭାବ ଲାଗିଲେ । ଓହ୍ଲା ଗାଉଁଲି ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାମାନେ ଏ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ମାର୍କ । ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଠାରୁ କୋଟି ଗୁଣେ ଭଲ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଗିଡ଼ିଯାଇ ମୁଁ ପଲେଇ ଆସିଲି ନାହିଁ ସେ ମହର୍ଗରୁ ଯାଇ କାନ୍ଦାରରେ ପଡ଼ିଲି । ଏ ସହର ଚକ୍ରଲିଆ ପଣ୍ଡାମାନେ ଭୋଗ ଖାଇ, ଠାକୁର ଖାଇ, ଖଟୁଲି ଖାଇ, ଦେଉଳ ଖାଇ ଶେଷରେ ଦେଶଟାକୁ ଗିଳି ଦେବେ । ଶାସକମାନେ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଏମାନଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବେ ।

ଶେଷ ବେଉସା ।

କାହାର କାହାର ଦୋକାନ ଉଠି ପଡ଼ି ଉଡ଼ି ଦେଇ ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଫାପୁଲ ସିଂହର ମୁଦି ଦୋକାନ ସବୁବେଳେ ଜାରି ରହିଥାଏ । ଏପରି ସବୁବେଳେ ଜାରି ରହିଥିବା କାରଣ କେହି ଜାଣି ନଥିଲେ । ଦୋକାନର ଗୁମାସ୍ତା ଶକୁନି ଦାସ ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଜାଣି ନଥିଲେ । ସୁଦ୍ଧା ଘଟଣାବଳୀ ଦେଖି କିଛି କିଛି ସନ୍ଦେହ କରିଥିଲେ ମାତ୍ର । ସେଲଟିକସବାଲା, ଇନ୍‌କମ୍‌ଟିକସବାଲା ଓ ପୁଲିସ୍‌ବାଲାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାର ଅଭେଦ ପୀରତି ଦେଖି ତା ମନ ଟିକିଏ ଖଟକା ଧରେ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଏ ପୀରତି ଦେଖି ଭୀଷଣରେ ଜଳି ଯାଆନ୍ତି । ଏମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବେଳେବେଳେ ଯେଉଁ ଟୋପାଟୋପା ପୀରତି କରନ୍ତି ତାହା କରିବା ନକରିବା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । କିନ୍ତୁ ଫାପୁଲ ସଙ୍ଗେ ପୀରତିଟା ସୋଟ (ସ୍କୁଇସ୍) ଖୋଲ ପୀରତି କହିଲେ ଚଳେ । ଶକୁନି ଦାସ ଭାବେ ନେଣଦେଣ ନହେଲେ ଏମିତିଆ ପୀରତି ଜମାଟ ବାନ୍ଧିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଇଟା କିଛି ଅନ୍ଧାକିଆ କଥା ନୁହେଁ । ଯମେଶ ବାବୁ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପୁଅ ଗୋଟିଏ ସେବିକା ସଙ୍ଗେ ପୀରତିକୁ ଜମାଟ ବଛେଇ ଦେଇଥିଲା । ଫଳରେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଘର ଉଜୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ କେବଳ ଏକମୁଣିଆ ପୀରତି ସୁଅ ଛୁଟୁଥିଲା । ସେଇଥିଲାଗି ଘର ଉଜୁଡ଼ିଗଲା । ଏଠି କିନ୍ତୁ ପୀରତି ସୁଅଟା ଦି'ମୁଖୀ ହୋଇଥିବ । ଯେତିକି ଯାଉଛି ତାର ଡବଲ ଆସୁଛି ବୋଧହୁଏ । ତା ନହେଲେ ଫାପୁଲର ବେଉସା ଫୁଲୁଥାଆନ୍ତା କିପରି ?

କାହାର ସବୁଦିନ ସମାନ ରହେ ନାହିଁ । ପୁଅ ଚେମଡ଼ି ସିଂହକୁ ବେଉସାର ପ୍ରାୟ ୧୨ ପଣ ଇଲମ ବତେଇଛି କି ନାହିଁ, ବେମାର ପଡ଼ି ଫାପୁଲର ପାଟି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା । ତାକୁ ଜଣାଗଲା ଯେପରି

ବନ୍ଧଗୁପ୍ତ ଅଫିସରେ ତା ପାଞ୍ଜି ଖୋଲଗଲାଣି । ଶକୁନକୁ ପାଖକୁ ଡାକ
 ରୁପ୍ ରୁପ୍ କହିଲା—ମୁଁ ଚାଲିଲି । ଚେମଡ଼୍ ତୋତେ ଲାଗିଲା । ପୁଅ
 ଚେମଡ଼୍‌କୁ ପାଖକୁ ଡାକ ଖନେଇ ଖନେଇ କହିଲା—ଠାକୁରଙ୍କ ପଛପଟେ
 ଶ୍ରେୟ ଟିପାଖାତାଟା ଅଛି । ଯାହାକୁ ଯାହା ପାନଶିଆ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦିଆଯାଏ,
 ତାହା ସେଥିରେ ଟିପା ହୋଇଛି । ତାକୁ ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ
 ଦେଇଦେବୁ । ଆଉ ଦେଖ, ମୋ ଶୁଦ୍ଧି ଫିୟାକୁ ମାତବରଥା କରିବୁ
 ନାହିଁ । ମାଲଦାର ଲୋକ ଭାବି ସମସ୍ତେ ତୋତେ ଶୋଷି ପକେଇବେ ।
 ଖଦଡ଼ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ପତାକୁ ବାହାରକୁ । ଗୁଗିକରି ଦିପଦ କିଏ କହିଦେଲେ
 ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ସହିଯିବୁ । ଅଖଳିଆରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଶକୁନକୁ ପଚାରୁଥିବୁ ।
 ଦେଖ, ଫାଲ୍‌କୁ ଡର୍ଲ୍‌ଙ୍କ ପାଖ ମାଡ଼ିବୁନାହିଁ, ସେମାନେ ବେଞ୍ଚସା
 ଉଜୁଡ଼େଇ ଦେବେ । ଚାରିପାଖଟା ବେଙ୍କ୍‌ରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ନାଆଁରେ
 ଟଙ୍କା ଜମା ରଖିବୁ । ଲୁହା ସିନ୍ଦୂରରେ ହାତ ଖର୍ଚ୍ଚର ଟଙ୍କା ରଖିବୁ ।
 ରଖି ଜାଣିଲେ ତୋ ଅମଳ ଆଉ ତୋ ପୁଅ ଅମଳ ବେଙ୍ଗ ଆଗ୍ରମରେ
 କଟିଯିବ । ତୁ କିଛି କୁଆ ପିଲା ହୋଇନୁ । ହସିଆର ହୋଇ ରହିବୁ ।
 ହଁ, ଆଉ ଦେଖ ବେଞ୍ଚସାରେ ଯଦି ବାଧା ଉତ୍ପଳିବ, ଆଉ ପାନଶିଆ
 ଖର୍ଚ୍ଚ ଲାଗି ଲେଉଟି ପାନୁଆମାନେ ତୋତେ ବେଶୀ ହଇରାଣ କରିବେ,
 ତେବେ ସବୁକିଛି ବକାବକି କରିଦେଇ ବେଙ୍କ୍‌ରେ ସ୍ଥାୟୀ ଜମା କରି-
 ଦେବୁ । ତା ସୁଧରେ ତୁ ଖୁବ୍ ଅସୁସରେ ଦିନ କାଟିବୁ । ସିଙ୍ଗଲ୍
 (ସିଙ୍ଗନାଲ) ପଡ଼ିଗଲାଣି, ଏବେ ଗାଡ଼ ଗୁଡ଼ିବ ଗୁଡ଼ିବ ହେଲାଣି । ମୁଁ
 ଚାଲିଲି ।

ଫାୟୁଲ ସିଂହ ଚାଲିଗଲା । ପୁଅ ଚେମଡ଼୍ ସିଂହ ବାପର ପାଠ ସହ
 ନିଜର ଦିଗ୍‌ଗଣପାଠ ଯୋଗିଦେଲା । କହିଲା—ବାପ ବଡ଼ ହୁଗୁଳାହାତୀ
 ଥିଲା, ସବୁ ଉଡ଼େଇ ଦେଇଛି । ଶୁଦ୍ଧି ଫିୟା କରିବାକୁ ମୋତେ କରଜ
 କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଶକୁନି ଦାସ ତା ପିଠିରେ ହାତମାରି ବଧେଇ
 ଦେଲା—ଆଃ ବାପସେ ବେଟା ଜ୍ୟାଦା । ସତା ବାପର ସତା ପୁଅ ।
 ଆଗେଇ ଚାଲି, ମୁଁ ପଛେ ପଛେ ଜଣି ରହିଛି ।

ଦୂର୍ବପର ବ୍ୟବସାୟ ଚାଲୁ ରହିଲା । ଚେମଡ଼୍ ସିଂହ ଗହରେ
 ବସିଲେ । ଶକୁନି ଫାୟୁଲ କଥାମାନି ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ରହିଲେ ।

ତେମଡ଼ ଗୁପ୍ତ ଖଇରାତ ଖାତାରୁ ସଲମିର ପରମାଣ ଦେଖି ଟିକିଏ
 ଘାବରେଇ ଗଲେ । ଶକୁନକୁ ପଚାରିଲା—ହଇହେ ଏତିକି ବେଉସାରେ
 କେତେ ଲଭ ମିଳିବ ଯେ ଏତେ ଉତ୍ସର ଆମେ ଦେଇପାରିବୁ ? ଉତ୍ସର
 ଦେବାରେ ଯଦି ଆମର ଲଭ ନହେଲା ତେବେ ଆମେ ଉତ୍ସର ଦେବା
 କାହିଁକି ? ଶକୁନ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—ଉତ୍ସର ନେଲବାଲାଏ ଭାରି ହୁସିଆର ।
 ଗଛ ନଥିଲେ ସେମାନେ ଫଳ ପାଇବେ କୁଆଡ଼ୁ ? ତେଣୁ ସେମାନେ
 ଗଛକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖି ଫଳ ତୋଳନ୍ତି । ଖାତାପସ ଯାଅବେଳେ ଫେମାନେ
 ବହୁତ ଫାଙ୍କ ରଖିଦିଅନ୍ତି । ସେଇବାଟେ ବହୁତ କଣ୍ଢେଲା ଜନସ କଳା-
 ବଜାରକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଉତ୍ସରର ପାଞ୍ଚରୁଣ ଟଙ୍କା ଆମ ହାତକୁ ଚାଲିଆସେ ।
 ଆଜ୍ଞକାଲି ବେଉସାରେ ଚୋରି ନକଲେ କେହି ଉପେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।
 ଉତ୍ସର ନଦେଲେ ଚୋରି କରି ହେବନାହିଁ । ଏଣୁ ଟିପା ଖାତା ମୁଦାବକ
 ସେମାନଙ୍କ ପାଉଣା ଦେଇଦିଅ । ତେମଡ଼ ସିଂହ ବାଧା ହୋଇ ଗୁଳି
 ହେଲା ।

ଯୋଗାଣିଆମାନେ ଦେଖିଲେ—ଦରଦାମ, ମଜୁରୀ ହୁ ହୁ ହୋଇ
 ବଢ଼ୁଥିଲାବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସର ବଢ଼ୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଫଳ
 ରସ ଗୁପ୍ତାଣୀକୁ ଆହୁର ଜୋରରେ ଆଣିଲେ । ତେମଡ଼ ସିଂହ ଦେଖିଲେ
 ଯେ ଫଳରେ ସବୁ ରସତଳ ଯୋଗାଣିଆଏ ଚିପି କାଢ଼ି ନେବାକୁ
 ବସିଲେଣି । ତେବେ ଗଛରେ ଆଉ ଫଳ ଉତ୍ସଜେଇ ଲଭ କଅଣ ?
 କେବଳ ହାକିମଙ୍କ ପାଖରେ ଫଳ ଚିପାଟା ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତା
 କି । ହାକିମଙ୍କ ଘର ଡାକଗକୁ ସିନା ସମ୍ଭାଳିବା, କିନ୍ତୁ ପରିଦର୍ଶକ,
 କିରାମୀ, ପିଅନମାନଙ୍କ ଘନ ଘନ ଚଢ଼ଉ ସମ୍ଭାଳିବ କିଏ ? ଜଣକ
 କଲମ ଗାରରେ ଯାହା ଆସିବ ତାକୁ ଶହେଜଣ ଯଦି ଶୋଷିବେ, ଲଭ
 ତ ଲଭ, ମୂଳ ଶୋଷି ହୋଇ ସଫା ହୋଇଯିବ ।

ତେମଡ଼ ସିଂହ ଓ ଶକୁନ ଦୁହେଁ ବସି ବସୁର କଲେ ମୁହ
 ଦୋକାନ ହୋଇଛି ବୋଲି ସିନା, ଆସି ଆମ ଉପରେ ଘୋଡ଼ା
 ଚଢ଼ନ୍ତି । “ମୂଢ଼ ମାରିଲେ ଯିବ ସର, ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କିମ୍ପା କଳି ।”

ବାରମାସିଆ ଫଳନ୍ତି ଗଛଟା ମରୁଯିବାର ଦେଖି ଯୋଗାଣିଆ-
ମାନେ ମନେ ମନେ ଅବଶୋଷ କଲେ । ଗୋଟାଏ ଗଛ ମଲେ ଯାଏ
କେତେ ଆସେ କେତେ । ତୋଳିବାକୁ ଦେବାର (ବହୁତ) ଗଛ
ଅଛି । ଏଇଆ ଭାବି ସେମାନେ କଥାକୁ ଫୁଲର ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ ।

ନୂଆ ବେଞ୍ଚସା କଅଣ କରିବ ଭାବି ତେମଡ଼ ଛନ୍ଦର ଛନ୍ଦର
ଦେବାରୁ ଶକୁନ ବୁଝେଇ ଦେଲେ—ଦେଖ, ଭିନଟି ବେଞ୍ଚସାରେ
ଆଜିକାଲି ମାଢ଼ା ସମୟ ନାହିଁ । ଦୁନିଆ ଯାହା ପାରେ ତାହା ହୋଇ
ଯାଉ ପଛେ, ମଣିଷ ନିଶ୍ଚେ ଗଣ୍ଡିଏ ଖାଇବ । ଗୁହ୍ମିଆ ସବୁବେଳେ ବଢ଼ି
ଗଲୁଛି । ଏଣୁ ମୁଦି ଦୋକାନ ସବୁବେଳେ ଜାରି ରହିଥାଏ । ଆମ
କପାଳ ଖରାପ, ଏ ବେଞ୍ଚସାରେ ବରଫ ଛୁଙ୍କିଲା । ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ତାକୁ,
ଆହୁରି ଦୁଇଟା ଏମିତିଆ ବେଞ୍ଚସା ଅଛି—ଲୁଗା ଆଉ ଔଷଧ ।
ମଣିଷ ମାତ୍ରେ ଲଜ୍ଜା ନିବାରଣ ପାଇଁ ଲୁଗା ନିଶ୍ଚୟ ପିନ୍ଧିବ; ଆଉ
ସେ ହେଉଛି ରୋଗେ ଭଣ୍ଡାର, ସଂସ୍ତକ ପାଇଁ କିଛିନା କିଛି ଔଷଧ
ଦରକାର । ଏଣୁ ଲୁଗା ଆଉ ଔଷଧର ଦୋକାନ କଲେ ସେ ସବୁର
ଗୁହ୍ମିଆ କେବେ ହେଲେ କମିବ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଲୁଗା ଦୋକାନ
କର ।

କେତେ ମାସ ପରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ପାଟିଏ ଖଞ୍ଜା ରକ୍ତ ସହର
ତମାମ୍ ବୁଲିଲା । ସେ ବଡ଼ପାଟିଆ ରଡ଼ ଛୁଡ଼ିଥାଏ—ଆଖି ଝଲସା
ଶାଢ଼ୀ, ବୁଝାଜ ପିସ୍, ସାୟା, ସେମିଜ, ଶାଢ଼ିଂ ସୁଟିଂର ଥାନରେ
ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ସପରବାର ଆପଣମାନଙ୍କୁ ସାଦର ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି
ତେମଡ଼ ଟେକ୍ସ୍ଟୋରାୟମ୍, ନୟାସଡ଼କ, କଟକ । ଭାରତର ଖ୍ୟାତ-
ନାମା ମିଲ୍‌ମାନଙ୍କର ମନଲୋଭ କପଡ଼ାସବୁ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ
କରୁଛି ।

ଦରଶୀମାନଙ୍କର ଗୁମାନ, ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ କେଁ କଟର ସମ୍ଭାଳି
ନପାରି ଗୃହସ୍ଥମାନେ ଧାଇଁଲେ ତେମଡ଼ ଦୋକାନକୁ । ଫେଲ୍ ଟିକସ-
ବାଲାଏ ଦରଶୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭୟାନା ଶୁଣି ବୁଝାଇ ଦେଲେ—ଆହେ
ଏମିତି ଛୁନିଆ ହେଉଛ କଥା ! ତା ଦୋକାନଟା ଆରମ୍ଭ ହେଉ

ହେଉ ଆମେ ଯଦି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବୁ ତେବେ ସେମାନେ ଆମକୁ ବଳିଆ ନଅଙ୍କିଆ ତଳେ ନେଇ ରଖିବେ । ଟିକିଏ ସବୁ ଶୁଣି କରାଯାଏ, ସେ ବଳେ ଶାଢ଼ୀ କପଡ଼ା ଧରି ଘରକୁ ଆସିବ । ଟିକିଏ ଚନ୍ଦ୍ରା ପରିଚୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇଯାଉ । ଏସବୁ କାରବାର ତୁମେ କଅଣ ଜାଣିନ ? ତୁମ ପଛରେ ମାଆ ମାଆ ହୋଇ, ଶାଢ଼ୀ କପଡ଼ା ଧରି କେତେ କପଡ଼ା ଦୋକାନୀ ନ ଧାଇଁଛନ୍ତି ? ସବୁ କଅଣ ଭୁଲିଗଲ ? ପୁର ବର୍ଷଟାଏ ଆଖି ବୁଜି ବସିଯାଅ । ଘରଣୀମାନେ କଥାଗୁଡ଼ିକର ସାରସ୍ୱତୀ କରି ରୂପ ରୂପ ରହିଗଲେ ।

କପଡ଼ା ଚୋରମାନେ, ଶାଗୁଣା ନୂଆ ମଡ଼ ପାଇଁ ଝେଳ ହୋଇ ଉଠିଲ ପରି ଚେମଡ଼ ସିଂହଙ୍କ ନୂଆ ଲୁଗା ଦୋକାନ ଦେଖି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ନୂଆ ଲୁଗା ଦୋକାନ । କପଡ଼ା ସବୁ କପରି ହରଣଭୁଲ ହୁଏ ତାହା ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଦେବାର ମାଲ ସେଠାରୁ ଖସେଇ ହେବ । ଚୋରମାନେ ଯୋଜନାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ ।

ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯିବାକୁ ଚେମଡ଼କୁ ଦେଉବର୍ଷ ଛୁଡ଼ି ଦେବା ପରେ ସନ୍ନିଳିତ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଗଣ୍ଡିଗୋଲ ବେଳେ ଯେମିତି କାହୁଁ ଆସିଲା ପକେଟ୍‌ମାରୁଟାଏ ପକେଟ୍ କାଟି ନେଇ ପଳାଏ, ସେହି-ପରି କେତେକ ଯୋଗାଣିଆ ଆୟୁକରବାଲା, ହଲହଲି ଭିତରେ ଚେମଡ଼ ଠାରୁ ବାରମ୍ବାର ଝଡ଼େଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଚେମଡ଼ ହସାବକିତାପ କରି ଦେଖିଲା ବେଉସାଟା ମୂଳ ଜମାରେ ହାତ ବାଜିଲା ପରି ହୋଇଗଲାଣି । ବହୁ ମନ୍ଦ୍ରଣା ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ଆବଶ୍ୟା ମନରେ ବେଉନ୍ତି ଚେମଡ଼ ଓ ଶକୁନ ଦୁହେଁ ଏ ଦୋକାନକୁ ବି ବନ୍ଦ କରିଦେବାକୁ ଠିକ୍ କଲେ । ଲୁଗା ଦୋକାନଟି ଶୁଖି ଶୁଖି ମାସକ ଭିତରେ ଠୋ ହୋଇଗଲା ।

ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଔଷଧ ଦୋକାନ । ସେଠାକୁ ସେଲ୍‌ଟିକ୍‌ସ, ଆୟୁକରବାଲାଙ୍କ ଚପଟ ସିନା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅବକାଶବାଲାଙ୍କ ଚଢ଼ଉ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ତାକୁ ସମ୍ଭାଳି ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା, ହେଲେ ଆଉ କେତେଟା ବିପଦ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଦୋହୋଲାଇ ଦେଲା । ଭେଷଜ ପରିଦର୍ଶକ (ଡ୍ରଗ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର) ତାଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ବହୁ ଜାଲ୍ ଔଷଧ ଜବତ

କଲେ । ଆଉ ପୁଲିସ୍ ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଆସିଥିବା ବହୁ ଶ୍ରେଣୀ ଔଷଧ ଜବତ କଲେ । ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଶେଷ ଉପାୟ ସ୍ୱରୂପ ଦୋକାନଟି ବନ୍ଦ କରିଦିଆଗଲା ।

କିଛିଦିନ ପରେ ବହୁ ଦୋକାନଟାଏ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏଥିରେ ସେଲଟିକସ ନାହିଁ, ତେଣୁ ନିରାପଦ । ମାତ୍ର କେଇଟାରେ ଦୁହଁଙ୍କ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା । ସରକାରୀ ଓ ବୋର୍ଡ଼ ବହୁର କାଟକ ଖୁବ୍ ବେଶି । ହେଲେ ତାଙ୍କ ଗୋଦ ମରୁ ଯୋଗାଣ ଏତେ କମ୍ ହେଲା ଯେ ସେଥିରେ ସେବାଟରେ ଏକପ୍ରକାର ଘାଟକ ଦେଖାଦେଲା । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଗରଖମାନଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ଆଳ ଦେଖାଇ ଖୁରୁସା ବିତୟ କେନ୍ଦ୍ର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ମୋଟା ବହୁ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଉ ଯିବ କିଏ ? ନୂଆ ବହୁଦୋକାନ ଦେଖି ଆଧୁନିକ ଧନ୍ଦା କରିମାନେ ନିଜ ନିଜ କବିତା ପାଣ୍ଡୁ ଲିପିଗୁଡ଼ିକ ଧରି ଧାଇଁଲେ । କିଏ କହିଲା—ବହୁତ ବହୁତ ପ୍ରକାଶକ ଏହାକୁ ଛୁଟିବା ପାଇଁ ମୋ ଠାରୁ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ କହିଲି ନା ନା, ମୁଁ ନୂଆ ପ୍ରକାଶକଙ୍କୁ ଦେବି । ତୁମ୍ଭେମାନେ ତ ବହୁତ ଛୁପିଲଣି, ଯେଉଁମାନେ ଛୁପିନାହାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ଜଣେ ଶ୍ରେକରେ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ବସିଥିବ, ଏ କୋଉ ନ୍ୟାୟର କଥା ! ମୁଁ ପରିଷ୍କାର ମନା କରିଦେଇ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିଲି ।

କିଏ କହିଲା ବହୁ ବଡ଼ ବଡ଼ କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ ଏହାକୁ ଶୀଘ୍ର ଗ୍ରହ ଗ୍ରହବୋଲି ମୋତେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମିର ଅନେକ ବିଚାରକ ବାଜିମାରି କହିଲେ—ଏ କବିତା ବହୁଟି କେନ୍ଦ୍ର ଏକାଡ଼େମି ପୁରସ୍କାର ଅଲବତ୍ ପାଇବ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏଥିରୁ ଅତେଇହଜାର କିଣିନେବେ । ଏଣୁ ତୁମେ ନିଜ ହାତରେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହ । ମୁଁ ଏତେ ନେଣ୍ଡେର ଭିତରେ ପଣିବାକୁ ଚାହେଁନା । ଜଣେ ନୂଆ ପ୍ରକାଶକ ଏହାକୁ ଛୁପି ଉପକୃତ ହେଉ, ଏଇଆ ଭାବ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ପାଣ୍ଡୁ ଲିପିଟା ନେଇ ଆସିଲି ।

ତେମଡ଼ି ଓ ଶକୁନ ଉଭୟେ ପାଣ୍ଡୁ ଲିପି ପଢ଼ିଷା କଲେ । କିଛି ବୁଝି ନପାରି ଭାବିଲେ—ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଯଦି ବୁଝିଯିବେ ତେବେ

ଲେଖାଟା ଶଯ୍ୟା ହୋଇଯିବ ସିନା ! ଏ ସବୁ କବିତାର ଦାମ ବହୁତ ବେଶୀ, ସେଇଥିଲାଗି ବୁଝିହୁଜନି । ବଡ଼ ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଝାଳନାଲ ହୋଇ ଏହାର ମଞ୍ଜି କାଢ଼ି ସବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦେବେ । ଏ ଅମୂଲ୍ୟ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଗୁଡ଼ାକୁ ହାତଛଡ଼ା କରିବାର ନୁହେଁ । ରଞ୍ଜିତ ପାଇଛି ଇଲିଶ କଣ୍ଟାମଣ୍ଡଳକରି ଗିଳୁଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବହିରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅଡ଼େଇହଜାର ଲେଖାଏଁ କିଣି ନେଲେ ବହିଦୋକାନ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠିବସିବ । ଏ ବିଷୟରେ ସ ଥୁପ୍ରକାଶକମାନଙ୍କ ସହଜ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାଳେ ସେମାନେ ବେଶୀ ଗଜଭାଗ (ରସୁଲିଟି) ଦେବାକୁ କହି ଆମଠୁଁ ବହି ନେଇଯିବେ ! ଏଣୁ କଥାଟା ଗୁପ୍ତ ରହିବା ନିହାତି ଦରକାର ।

ତେମଡ଼ ସିଂହ ଆଖିବୁଜି ଦଶଶତ୍ରୁ ଆଧୁନିକ କବିତା ବହି ଛୁପି, ଘରେ ଥାକମାରି ରଖିଦେଲେ । ବର୍ଷେ ଗଲା, ଦ୍ଵିବର୍ଷ ଗଲା, ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଗୁଲିଗଲା ଟେବୁଲ ଉପରେ ନମୁନା ସ୍ଵରୂପ ଟୁଆ ହୋଇ ଥିବା ଦଶଶତ୍ରୁ ବହି ବି କେହି ନେଲେ ନାହିଁ । ଗରଖମାନେ ବହି ଖୋଲି ଦେଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଜି ଦେଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ମୁଖ ବିକୃତ କରି ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି ।

ମତେଇ ଛପେଇଥିବା କବିତକ ଯେ ନିପଟ ଡହା, ଗାଲୁଆ ଓ ଧଡ଼ବାଜଙ୍କ ଗୁରୁ ଥିଲେ, ତାହା ବହୁତ ଭେରିରେ ତେମଡ଼ ଓ ଗକୁନ ବୁଝି ପାରିଲେ । କାଗଜ ଦୋକାନୀ, ପ୍ରେସର ଟଙ୍କା କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଶୁଝି ହେଲାନାହିଁ । ବାହାପିଆ କବିମାନଙ୍କୁ ଡାକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗଜଭାଗ ବାବଦ ବହି ସବୁ ଦେଇଦେଲେ । ଗଲାବେଳେ ଜଣଜଣଙ୍କୁ ଶୁଣେଇ ଦେଲେ—ଦେଖନ୍ତୁ, ଆପଣମାନେ ମାଲଗୋଦାମରେ ଦଲ୍ଲି କାମ କଲେ ଉନ୍ନତି କରି ପାରିବେ । ଆମଭଳିଆ ପୋଖର ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ ପଟକେଇ ଦେଇ ପାରିଲେ, ସାଧାରଣ ଖାଉଟିମାନଙ୍କୁ ପଟକେଇଦେବା ଆପଣମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଞ୍ଚିତକର ହେବ । ଏଣିକି କବିତା ନଲେଖି ମାଲଗୋଦାମକୁ ଦଲ୍ଲି କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ।

ଦୋକାନ ଭିତରେ ଥିବା ସରସ୍ଵତୀ ଓ ଗଣେଶ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ ନଈରେ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ଦୋକାନ ଘରେ ତାଲା ପକେଇଲେ ଏବଂ ଘରେ ବସି

ଆଉ କି ବେପାର କଲେ ଚୌକିଷ ମୁନାଫ ମିଳିବ, ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତାଧନା ଆଲୋଚନା ଚଳାଇଲେ । ଯେତେ ବେଢ଼ସା ଉଣିଲେ ସବୁଥିରେ ଚଳଝୁମା, ଖାଉ ଓ ଗୋଷାମାନଙ୍କର ଅଖଣ୍ଡ ରାଜତ୍ବ ଦେଖି ସେଥିରୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଆଣିଲେ । ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚଦିନ ଯାଏ ଦିନରାତି ଭାବି ଭାବି ଶେଷରେ ଶକୁନି କହିଲେ ତୁମ ପାଇଁ ରାଜନୀତି ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟବସାୟ । ଏ ବ୍ୟବସାୟ ଦୁଇଜଣ ଏକସଙ୍ଗେ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତୁମେ ବେଢ଼ସା କରିବ, ମୁଁ ପଛେ ପଛେ ଛପି ରହି ଅଖଣ୍ଡଥିବ । ବ୍ୟବସାୟର ମାଲମସଲ ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥିବ । ଏଥିରେ ଖାଟଣିଟା ବେଶୀ । ଖଦଡ଼ର ଗୋଟିଏ ଟୋପି, ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଜାବୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଧୋତି ହେଲୁ ମୂଲଧନ । ସାରା ରାଇଜଟା ହେଲୁ ଏ ବେପାରର ବଜାର । ଏ ବେଢ଼ସାରେ ମନ୍ଦ୍ରୀମାନେ ହେଲେ ଅଡ଼ିତିଆ, ବିଧାନିଆମାନେ ହେଲେ ଦଲଲ । ଏ ବେପାରର ସବୁଠୁ ବଡ଼ କଥା ହେଲା ଏଥିରେ ଘାଟତି ନାହିଁ । ଅଡ଼ିତିଆ ବଦଳି ଗଲେ ପରବାୟ ନାହିଁ, ନୂଆ ଅଡ଼ିତିଆର ଭେକ ଧରିପାରିଲେ ହେଲା । ବିଧାନିଆମାନେ ହେଲେ ଖୁରୁସା ବେପାରୀ । ବେଢ଼ସା ଭିତର ଦେଇ ଗୋଟାଏ ବିଧାନିଆ ହୋଇଗଲେ ତେଣିକି ଅଡ଼ିତିଆ ବନିବା ସହଜ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ଅଡ଼ିତିଆ ହୋଇଗଲେ କିସ୍ତି-ମାତ୍ । ତେଣିକି ଧନଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧାଇଁ ଆସି ତୁମ ଦେହରେ ଘଟିହେବେ ।

ଗୋଟାଏ ଶୁଭଦିନ ଦେଖି ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିଯିବ । ତା' ପୂର୍ବରୁ, ଯେଉଁଠାକୁ ମନ୍ଦ୍ରୀ ଯିବେ ସେଠାକୁ ଆଗ ଯାଇ ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କ ପାଖଲୋକ କହି ସଭା ଆୟୋଜନରେ ଲାଗିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସଭାରେ ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କୁ ତେଲେଇ ବକ୍ସିତାଟାଏ ଝାଡ଼ିଦେବ । ଆଠଦଶଟା ସଭାରେ ତେଲେଇ ଦେଲେ ମନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କ ପାଖଲୋକ ହୋଇଯିବ । ଶୁଭଦିନଟାଏ ମୁଁ ବାଛୁଦେବ, ସେହିଦିନ ବେପାରର ମୂଲଦୁଆ ପଡ଼ିଯିବ । ଏବେ ଖଦଡ଼ ଟୋପି, ପଞ୍ଜାବୀ, ଧୋତି ଓ ମୁଣିଟାଏ ତିଆରି କରିପକାଅ । ଠିକଣାବେଳେ ମୁଁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ । କିଛି ଚିନ୍ତା କର ନାହିଁ ।

ବଚନ ମଧୁର ତିଳକ ସବୁ

ହରିଲୁହଁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ଦାସ ତାଙ୍କ ବିଭାଗରେ କଡ଼ାକଡ଼ି କଟକଣା ଜାରି କରିଦେଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ବିଭାଗଟା ସବୁ ବିଭାଗ ଭିତରେ ଶୁଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିବ । କରାମ-ମାନଙ୍କର ବାହାର ଲେକଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂଷ୍ଟ ତ ଦୂଷ୍ଟ—ପାନ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୁଇଁବା ବି ସେ କେବେହେଲେ ବରଦାୟ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ଗୃହା ଜଳଖିଆ ବେଳେ ସେ କରାମମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଓଜସ୍ବିନୀ ବଳ୍ଲୁତା ଦିଅନ୍ତି—“ଦେଖ ପରମ କାରୁଣିକ ଭଗବାନ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କରିବା ପାଇଁ ଦୁଇଟି ହାତ, ଦୁଇଟି ଗୋଡ଼ ଦେଇଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ବାଟରେ ଯିବାପାଇଁ ଦୁଇଟା ଆଖି ଦେଇଛନ୍ତି । ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ମୁଣ୍ଡ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଗୃହାନ୍ତି ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜ ନିଜର ମୁଣ୍ଡଝାଲ ଭୂମିରେ ମାରି, ସତ୍ତ୍ବମାର୍ଗରେ ଥାଇ ଦି’ପଇସା ସେଜଗାର କରି ଓ ନିଜର ପରିବାରର ଡଙ୍ଗା ଧୀରେ ଧୀରେ ଆହୁଲ ମାରି ଆଗେଇ ନଅ ! ଯାହା ଦରମା ପାଉଛ ତାହାର ଭିତରେ ଚଳ । କଥାରେ କହନ୍ତି—କପଡ଼ାକୁ ଦେଖି କୋଟ୍ କୁ କଟିବ । ଗୁଡ଼ଲ ଚୁନାକୁ ଗୁଣ୍ଡି ଗୁଡ଼ ଦେବ । ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଲେ ସାରା ଜୀବନ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବ । ଦରମା ଟଙ୍କାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଟକଳ ତିଆରି କରିଦେବ । ଆଗ ଦରମାରୁ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ସେଭିକ୍ସ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଆଖି ବୁଜି ଥୋଇଦେବ । ତା’ପରେ ଖାଇବା ଦ୍ରବ୍ୟତକ ହସାବ କରି କଣି ପକାଇବ । ଓଷଦ ପାଇଁ କିଛି ରଖିବ । ନିହାତି ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଯାଇ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଲୁଗା ଓ ଶାଢ଼ୀ କଣିବ । ଖବରଦାର, ଧୂଙ୍କି କଟାଳ ଓ ଆର୍ଦ୍ଦୋଲରେ ଭଲଯାଇ ସିଲିକ୍ ଫିଲିକ୍, ଜର୍ଜେଟ୍ ଫର୍ଜେଟ୍ ଆଦି ଶାଢ଼ୀ, ସେଟ୍, ପାଉଡ଼ର, ଲିପ୍ଷ୍ଟିକ୍ ପାଖ ମାଡ଼ିବନି । ସିନେମା ନାଁ ଧରିବନି । ସ୍କୁଟରର ସପନ

ବି ଦେଖିବନି । ଏତକ ମାନ ଚଳିଲେ ଦୁନିଆଁରେ କେହି ବି ତୁମକୁ ‘ହେ’ ବୋଲି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଯଦି ଭୁଲ ରୁକ୍ରେ କିଏ କହିଦେବ ‘ହେ’ ତେବେ ତୁମେ ତାକୁ ପୂର୍ବ ଗାଠସ୍ତରେ କହିପାରିବ—‘କଅଣ କହୋ’ । ଆଉ ଦେଖ ଯେଉଁ ଜନସାଧାରଣ ଆମ ଅଫିସକୁ କିଛି କାମରେ ଆସୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଦ୍ର ବ୍ୟବହାର କର । ମନେରଖ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଆମେ ନୌକର । ସେମାନେ ଦେଇଥିବା ଟିକସରୁ ଆମେ ଦରମା ପାଉଛୁ । ସେମାନେ ଟିକସ ନ ଦେଲେ ଆମ ହାଣ୍ଡି ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମାରିବ । ସେମାନଙ୍କ କାମ ଯେତେଗାଁଥି କରଦେବ, ସେମାନେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସେତେ ବେଶି ଭଲ ପାଇବେ ।” ଏମିତିଆ ଶୁଣୁ ଆଁ ନିତିଦିନିଆ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣି ଶୁଣି ତଳିଆ କିରମା ମୂର୍ଷିକ ସାହୁଙ୍କର ଅରୁଚି ଆସିଗଲା । ଯୋଉ ବିଭାଗରେ ଟୁପାଇସ୍ ନାହିଁ ସେଇଟା କି ବିଭାଗ । ନ ଜାଣି ବେଦରେ ଲେଖା ହୋଇଛି ‘ବୃକିରା କି କାର୍ଯ୍ୟଂ ଯଦି ନାସ୍ତି ଉଦ୍ଧର’ । ଏ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭର କେଇଟା ଆଖି ଅଛି କେଜାଣି, ସବୁ କନ୍ଦି ବିକନ୍ଦିରେ ସତେ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଆଖି ଖଞ୍ଜି ରଖିଦେଇଛି । ଯେତେ ଲୁଚେଇ ଚୋରେଇ ଗୋଟାଏ ଥାନରେ ହାତ ଲଗେଇବା ମାତ୍ରେ ପାଳବିଶ୍ରାନ୍ତା ତା’ଠାରୁ ବାହାର ଯାଉଛି । କିଏରେ କିଏରେ ରଡ଼ିଦେଇ ସେ ଥାନଟାକୁ କମ୍ପେଇ ଦେଉଛି । ମଣିଷକୁ ଗୁଳିଆରେ ହାତ କାଢ଼ି ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଖାଲି ଦରମାଟାରେ କେତେ ଦିନ କାମ ଚଳିବ । ବରଂ ଧରାଧର କର ଆଉ ଗୋଟାଏ କୋଉ ବିଭାଗକୁ ଚାଲିଗଲେ ଭଲ ।

ସବୁଦିନେ କାହାର କପାଳ ପଥର ତଳେ ଚିପିହୋଇ ରହେ ନାହିଁ । ମୂର୍ଷିକ ସାହୁଙ୍କ କପାଳ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିନା କିପରି ? ତାଙ୍କ କପାଳଟା ଦିନେ ପଥର କଡ଼ ବାଟେ ଉପରକୁ ଉଠିଲା । ଦିନେ ଜଣେ ଉଦ୍‌ଲୋକ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଆସିଲେ । ଗୋଟିଏ ରସଗୋଲ ହାଣ୍ଡି ହାତକୁ ବଢେଇ ଦେଇ ୧୨୦ ଡିଗ୍ରୀ ଆ ନମସ୍କାରଟିଏ କଲେ । ମୂଷାବାବୁ ଅପାଳକ ଗଛଜରେ ବିଜୁଳିଟାଏ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ ଅଧୀର ହୋଇଗଲେ । ସେ ଚଟାପଟ୍ ହାଣ୍ଡି ଟାକୁ ଘରେ ଥୋଇଦେଇ ପହିଲେ ଦୁଇଟା ମୁହଁରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲେ । ଚଟାପଟ୍ ମୁହଁଟା ଥୋଇ ପକାଇ ଦୁଇଟା ଚଉକ

ଦାଣ୍ଡଘରେ ପକାଇ ଦେଲେ ଓ ଦୁହେଁ ଚହଁରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ପାଟିରୁ ମିଷ୍ଟକାଟା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଧୋଇଯାଇ ନଥିବାରୁ ଶରତ ଲଳ ମୂଷାଙ୍କ କଥାରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଜଣକ କଥାଟା ଠଉରେଇ ନେଲେ । ଥୋପ ପକାଉ ପକାଉ ମାଛଟା ଟାକୁ କରି ଗିଳିଦେବା ଦେଖି ସେ ଆନନ୍ଦରେ କୁଲୁରି ଉଠି ଆରମ୍ଭ କଲେ—“ଆଜ୍ଞା ମୁଁ ଜଣେ କଣ୍ଡ୍ରାକ୍ଟର । ଆପଣଙ୍କ ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ହିରଣ୍ୟବାବୁ ମୋତେ ଦରମା କରି ସାରିଲେଣି । ମୋତେ ଅଫିସକୁ ଯିବାକୁ ମନା କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମୋର ଫାଇଲ ସବୁ ବଡ଼ ସାହାବ ଅଟକେଇ ରଖିଛନ୍ତି । ଫାଇଲ କାଲି ଫେରିବ, ପ୍ରଥମଦିନ ଫେରିବ କହି ଗୋଟାଏ ବର୍ଷ ଗଡ଼େଇ ଦେଲଣି । ଦେଉ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୋର ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭରେ ୨ ହଜାର ଟଙ୍କା ପୂରେଇ ସାରିଲଣି । ମାଛ, ଦିଅ, ଚୁଉଳ ବସ୍ତ୍ର ସବୁ ସେ ଗର୍ଭରେ ପୂରେଇଲଣି । କୋଉଥିରେ ସେ ସନ୍ତୋଷ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ବେକରେ ଭୁଲସୀ ମାଳି, ମୁହଁରେ ହରଦମ୍ ହରି ହରି । ଦେଖାହେଲେ ପ୍ରେମରେ କୁଲୁରି ଉଠି କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇବାରେ କୋତେଇ ନାହିଁ କି ମଧୁର କଥାରେ ବି କୋତେଇ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପେଟଟା ନକ’ କୁଣ୍ଡକୁ ଟପିଗଲଣି । ଆପଣ ମୋତେ ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ କଢ଼ାହାନ୍ତି କରି ଦେଇଦେବି । ଆପଣ କେବଳ ଫାଇଲ ଗୁଡ଼ିକର ଅବସ୍ଥା କଅଣ ତାହା ଗୋପନରେ ଦେଖି ମୋତେ ଜଣାଇଦେଲେ ତେଣିକି ମୁଁ ମାଡ଼ି ଚକଟି ଆଗେଇ ଯିବି । କଅଣ ହୋଇଛି ପ୍ରକୃତ କଥାଟା । ଟିକିଏ ଦେଖି ମୋତେ କୁହନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ପାଉଁଶା ଆପଣ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ପାଇଯିବେ । ଦୟାକରି ମୋତେ ଏତିକି ମାସ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ।”

ଏତିକି କହି ସେ ତୁପ୍ ରହିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପକେଟରୁ ଗୋଟାଏ ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟ କାଢ଼ି ମୂଷା ବାବୁଙ୍କ ହାତରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ । ହିରଣ୍ୟ ବାବୁଙ୍କ ଦାଉରେ ସେ ଅଫିସରେ ଗୋଟିଏ ଉପୁର ଦୁଇଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ବି ଦେଖି ନଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଆଜ୍ଞା ଆଣି ଛପର ଫାଡ଼ି ଏକାବେଳକେ ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟାଏ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ପକେଇ ଦେଲେଣି । ସେ ଏକାବେଳକେ ସମ୍ମୋହିତ ହୋଇଗଲେ । ପହିଲେ

କଅଣ କହିବେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ପଇଟିଲା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ କହିଲେ—“ସେ ଏମିତିଆ ଗୋତାମାର ପାଣି ଟିକିଛି ବୋଲି ମୁଁ ଆଜ୍ଞା ଏ ଜାଣି ନଥିଲି । ଆମକୁ କଲାପୋତେଇ ନ କରିବାକୁ ନିତି ବକ୍ତୃତା ଝାଡୁଛି, ତେଣେ ଭିତରେ ଭିତରେ ନିଜେ ହହାଡିଆ ପକେଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଓଃ ! ତା’ ମୁଣ୍ଡ ଶୁଣିପାଖ ଆଣି । ସବୁ ଜନିଷ ଉପରେ ତା’ର କଢ଼ା ନଜର ରହିଛି । ସେ ନ ଥିଲାବେଳେ ଭୁଲ୍ ଚୁଲ୍ରେ ଯଦି ଫାଇଲ୍ ମଧ୍ୟ ଟିକିଏ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇଯିବ ସେ ଘଣ୍ଟାଏ କାଳ କିଏରେ କିଏରେ ହେବ । ସେହି ଡରରେ କେହି ତା ଫାଇଲ୍ ପକ୍ଷରେ ଟିପି ଛୁଆଁନ୍ତି ନାହିଁ । ତେବେ ମଉକା ଦେଖି ମୁଁ ଦେଖିନେବ ଆପଣଙ୍କ ଫାଇଲ୍ ଅବସ୍ଥା ।”

ଆଠ ଦଶଦିନ ପରେ ଦୁହଁଙ୍କର ପୁଣି ଘରେ ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ହେଲା । ମୃଷା ସାହୁ ତାଙ୍କର ଆବିଷ୍କାର କଥା କହି ଲାଗିଲା—“ଆଜ୍ଞା ଆଜ୍ଞା ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ମହାଦେବ ବାହାରି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଫାଇଲ୍ ଗୁଡ଼ିକର କାମ ତ ସରିଯାଇଛି, ଖାଲି ଟଙ୍କା ପାଇବା କଥା ବାକୀ । ଆଜ୍ଞା ଆପଣଙ୍କ ଫାଇଲ୍ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ଆଉ ଅନ୍ୟ କେତେଟା ଫାଇଲ୍ ଖେଳେଇ ପକେଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ମୋ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ସେଗୁଡ଼ାକ ତ ଫାଇଲ୍ ନୁହେଁ, ଦୁର୍ମାତର ବିଶ୍ୱକୋଷ । କେତେ ବାଟରେ ଉତ୍ତର ଆଦାୟ କରାଯାଇପାରେ ଓ ସେଥିପାଇଁ କାଗଜପତ୍ର କେତେ ପ୍ରକାର ହେଉଥିବ କରାଯାଇପାରେ ତା’ର ସବୁ ନମୁନା ସେସବୁ ଫାଇଲ୍ରେ ରହିଛି । ଓହୋ ! ଲୋକଟା କେଡ଼େ ପ୍ରଭାବକ । ‘ବଚନ ମଧୁର ଭଲକ ସରୁ’ର ଶେଷ ପଦଟା ମୁଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ସେଇଠି ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ସଇତାନ ଟିକିଏ ଯଦି ଇସାବ ପାଇଯିବ, ତେବେ ସେ ସବୁକୁ ଏକାବେଳକେ ଉତ୍ସାନ କରିଦେବ । ତା’ର ଆଉ ଟେରୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ସେଗୁଡ଼ାକ କେମିତି ହେଲେ ପଦାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେବା ନିହାତି ଦରକାର । ସଇତାନଟା ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳି ଯାକ ଯେମିତି ପାଟିରେ ବେପରୁଆ ଭାବରେ ପୁରୁଉଛି ତା’ର ଫଳଟା ପାଇ ଯାଆନ୍ତା ।”

କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ବାବୁ କହିଲେ—“ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଫାଇଲ୍ ଲୁଚେଇ ନେଇ ଆସନ୍ତି; ତେବେ ମୁଁ ତା’ର ଫଟୋସ୍ଟାଟ୍ କପି କରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତୁମେ ପୁଣି ଫାଇଲ୍ କୁ ନେଇ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରଖି ଦିଅନ୍ତି । ସବୁ ଫାଇଲ୍ ତକ ଫଟୋସ୍ଟାଟ୍ କପି ହୋଇଗଲେ ପୁଅର ଶୁକ୍ତି ବଢ଼ା କରିଦିଅନ୍ତେ । ତାକୁ ସେ ବିଭାଗରୁ ସିଧାସଳଖ ମାମୁଁ ଘରକୁ ପଠେଇ ଦିଅନ୍ତେ । କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏତକ କାମ କରି ଦିଅ । ଯାହା କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ତାହା ଦେବାକୁ ତଥାର ଅଛି ।”

ଉତ୍ସାହ ଓ ଆଗଙ୍କାର ସହ ମୁଖା ସାହୁ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରଙ୍କ ଥୋପ ତାଙ୍କୁ ଯେତେ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଅପସାରଣ ତହିଁରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶି ଆକୃଷ୍ଟ କଲା । ମନେ ମନେ ଗୁଡ଼ମୁଆଁ ଖାଇ ଲାଗିଲେ—ସମ୍ପାଦକ ରାଧାମୋହନ ସାହୁ ଏସବୁ ଗୋଳମାଳିଆ ରେକର୍ଡ ପତ୍ର ଜିରକ୍ସ୍ କପି କରି ସାଇତିବାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ । ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ ସେ ଏସବୁର ନକଲ ହାତରୁ ପଛସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ସାଇତି ରଖନ୍ତି । ନିହାତି ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମବାଣ ଛୁଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ନକଲଟାକୁ ବୁଲ୍ କରି ନିଜ କାଗଜରେ ଛୁପି ଦିଅନ୍ତି । ଦୋସ୍ତ ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରେକର୍ଡ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇ ଜିରକ୍ସ୍ କପି କରେଇ ନେବ । ମାଗଣାରେ କପି ଉଠା କାମ ହୋଇଯିବ । କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରଠାରୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦ ହଜାରେ ଟଙ୍କା ମାରଦେବ । କପି ସେ ବାହାରକୁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି କହିଦେବ । ସେ ତ ଗଲା ଜିରକ୍ସ୍ ମଜୁର । ତା’ପରେ ମୋ ମଜୁର । ମୁଁ ଯେ ମୋ ଚାକିରୀକୁ ପାଣି ଛଡ଼େଇ ଏତକ ରେକର୍ଡ ଯୋଗାଇ ତା’ର ମଜୁର, ଶେଷରେ ସେକ୍ସନ ଅଫିସରଙ୍କ ଡି ସେକ୍ସନ୍ ହୋଇଗଲେ ମୋର ବକ୍ସିସ୍, ତା’ପରେ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ତା’ର ସମସ୍ତ ପାଉଣା ପାଇଗଲେ ସେ ବାବଦ ବକ୍ସିସ୍ । ଆଃ ! ଏତେଦିନେ ମୋ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ବୃହସ୍ପତି ଜାଣି ଆସିଲେ ।”

ପିଅନ ଓ ମୁଖା ସାହୁଙ୍କ ସମ୍ମିଳିତ ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଭିଯାନ ସ୍ଥାୟୀ ବାର ପଣ ସଫଳ ହୋଇଗଲା । ବାକି ଅଂଶବେଳକୁ ବିରତି

ଛୁଙ୍କିଲ ପର ଜଣାଗଲା । ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ବାବୁ ଅସଲ ମଞ୍ଜି ଥିବା ଫାଇଲ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥିବାର ସନ୍ଦେହ କରି ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଲେ । ଗୋଟିଏ ଫାଇଲ୍ ମୁହଁ ମଡ଼େଇ ଥିଲା ହୋଇଥିଲା । ବେପରୁଆ ପିଅନଟା କାମ ଶେଷରେ ଫାଇଲ୍ କୁ ପିଠି ମଡ଼େଇ ଶୁଆଇଦେଲା । ତହିଁଆରଦିନ ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଫାଇଲ୍ କୁ ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇଥିବାର ଦେଖି ପିଅନକୁ ପଚାରିଲେ—କିରେ ଏ ଫାଇଲ୍ ଟାକୁ କିଏ ନେଇଥିଲା । ମୁଷାସାହୁଙ୍କର ଦେହରୁ ଦମ୍ପକାଏ ଝାଲ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ପୋଖର ପିଅନ ଅବସ୍ଥା ଟାକୁ କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଲା । ସେ କହିଲା—ନବ କିଏ କାହିଁକି ? ଗୋଟାଏ ଟୁଙ୍ଗେଇ ମୁଷା ସେ ଫାଇଲ୍ ଗଦା ଭିତରେ ପଶିଥିଲା । ତାକୁ ସେଠାରୁ କାଢ଼ି ଦେବାକୁ ମୁଁ ଝଡ଼ାଝଡ଼ି କରି ଦେଇଥିଲି । ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ସତ; କିନ୍ତୁ ହିଁଗୋଡ଼ିଆ ମୁଷାକୁ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ମଞ୍ଜି ଥିବା ଫାଇଲ୍ ସବୁ ଆଲମାରରେ ତାଲା ପକେଇ ରଖିଲେ । ହିଁଗୋଡ଼ିଆ ମୁଷା ଭାବିଲେ—ହୁଅମ ତାଲା ପକାଉଥା । ସେତିକିର ଜରକ୍ସ୍ ହୋଇଛି ସେତିକିରେ ମାମୁଁ ଘର ଦେଖିବୁ, ସବ୍ ସବ୍ କର ବେଟା ସବ୍ ସବ୍ କର ।

ମୁଷା ସାହୁଙ୍କର ଘରେ ବେଖାତିରି ଓ ବେପରୁଆ ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚିଡ଼ି ଚିଡ଼ି ହେଲେ । କଡ଼ା କଡ଼ା କଥା ଶୁଣାଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ମୁଷା ସାହୁ ଗୁଡ଼ିବାର ପାସ ନୁହଁନ୍ତି । ତାଙ୍କ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ତ ବୃହସ୍ପତି ମୁହଁ ଲାଗନ୍ତି, ସେ ଡରିବେ କିଆଁ ? ସେ କଡ଼ା କଡ଼ା ଉଡ଼ିର ଦେବାରେ ଲାଗିଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବୁ ଥାଆନ୍ତି କେଇଟା ଦିନ ତମ୍ଭେ ତୋଫାନ କରିବୁ କରୁଥା । ବୃହସ୍ପତି ଆସିଯାଆନ୍ତୁ । ତା'ପରେ ତୋର ମୋର କଥାବାର୍ତ୍ତା । ବୃହସ୍ପତି କିନ୍ତୁ ବାଟରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ହୁଏ ହେଲେ କି କଅଣ ଠିକ୍ ସମୟରେ ନ ଆସି ଅଟକି ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ଜରକ୍ସ୍ କର୍ପିଗୁଡ଼ିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କଡ଼େଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ମୁଷା ସାହୁ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ବାବୁଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର କହିଲେ । କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର ବାବୁ ଭାସାମୋହନ ବାବୁଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ସେଥିପ୍ରତି

କାନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଅବସ୍ଥାଟା ଖରପଆଡ଼କୁ ଗତିକଲା । ଅନ୍ୟ
 ଉପାୟ ନ ପାଇ ସାହଚ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ବନ୍ଧୁ ରବିନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର
 ଶରଣ ପଶିଲେ । ମହାପାତ୍ର ସବୁ ଶୁଣିସାରି କହିଲେ—ଗୋଟାଏ ବଡ଼
 ଭୁଲ୍ ତୁମେ କରିଛ । ରାଧାମୋହନ ବାବୁଙ୍କୁ ତମେ ଆଜିଯାଏ ଚିହ୍ନିଲ
 ନାହିଁ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ତାଙ୍କ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ରେ ହାତ ନ ମାରିଥିବ ସେ
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କାଉଁରୀ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ଆଖିଆଖିରେ ଯେତେ ସାହା
 ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଲେ ବି ସେ ସେଥିକୁ ବୁଝି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ
 ଲଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଚକଟି ଦିଅ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେ ଫର୍ଥ କରି ଶ୍ଵେତ
 ମାରିବେ । ହରିବଲ୍ଲଭବାବୁ ହେଲେ ରାଧାମୋହନଙ୍କ ପରମ ଶତ୍ରୁ ।
 ହରିବଲ୍ଲଭବାବୁଙ୍କ କାଗଜରେ ରାଧାମୋହନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁଡ଼ାଏ କଥା
 ଗାଲୁ କଥା ସଜେଇ ସାଜେଇ ଲେଖି ଦେବାକୁ ହେବ । ସେ ଅଭିଯୋଗ
 ଗୁଡ଼ାକ ସେହି ହରିଲୁଟ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ମୁଖ୍ୟ ଲୋକଠାରୁ ମିଳିଛି ବୋଲି
 ଲେଖି ଦେବାକୁ ହେବ । ହରିବଲ୍ଲଭବାବୁ ତାହା ଦେଖିଲେ ଆଖିବୁଜି
 ଗୁପ୍ତିଦେବେ । ତେଣିକି ରାଧାମୋହନ ତୁଣୀରରେ ସଞ୍ଚ ରଖିଥିବା
 ଅସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଗୁଡ଼ିବେ । ମନେକର ସେକ୍ସନ୍
 ଅଫିସର୍ର ହଜାରେ ବସ୍ତ୍ରା ସିମେଣ୍ଟର ଡୋଷରୁପାତ ରେକର୍ଡ଼ ରାଧାମୋହନ
 ବାବୁ ଜିର୍କସ୍ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ତେବେ ହରିବଲ୍ଲଭବାବୁଙ୍କ କାଗଜରେ
 କଡ଼େଇ ଦିଅ ଯେ ରାଧାମୋହନବାବୁ ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର୍ରୁ ଧମକା
 ଧମକି କରି ଯେଉଁ ହଜାରେ ବସ୍ତ୍ରା ସିମେଣ୍ଟର ପରମିଟ୍ ଆଣିଥିଲେ ତାକୁ
 କାମରେ ନ ଲଗାଇ କଳାବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ବାସ ତହିଁ
 ଆରଦ୍ଧନ ଦେଖିବ ରାଧାମୋହନଙ୍କ କାଗଜରେ ଜିର୍କସ୍ ହୋଇଥିବା
 ରେକର୍ଡ଼ଟି ବୁକ୍ ହୋଇ ଛପା ହୋଇଥିବ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମିଛ
 ବାଣ ତୁମେ କାଡ଼ । ରାଧାମୋହନବାବୁ ଗୋଟିଏ ସତ ବାଣରେ ସେ
 ସବୁ କାଟିବେ । ସେକ୍ସନ୍ ଅଫିସର୍ର ଏକାବେଳେକେ ଦାଣ୍ଡରେ ଲଙ୍ଗଳା
 ହୋଇଯିବ । ଏବେ ଯାଅ କାମରେ ଲାଗି ଯାଅ ।

କାମ ଲାଗିଗଲା । ସତକୁ ସତ ରାଧାମୋହନ ଓ ହରିବଲ୍ଲଭ
 ବ ବୁଙ୍କ କାଗଜ ଯୁଦ୍ଧରେ ସହର ଉଠିଲା ପଡ଼ିଲା । ସରକାର ବି ତାବଦା

ହୋଇଗଲେ । ଦୁଇ କାଗଜର ଯୁଦ୍ଧ ଭିତରେ ସେକ୍ସନ ଅଫିସର ପଡ଼ିଯାଇ ଲହୁଲୁହାଣ ହୋଇଗଲେ । ତା' ଉପରେ ପୁଣି ସରକାରୀ କୋରଡ଼ା । ତାଙ୍କର ଚିତ୍କବର୍ତ୍ତ ଆଉ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ପିଅନ ଓ ମୂଷା ସାହୁଙ୍କ ଛଡ଼ା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଅନ୍ୟମାନେ ଆବା କାବା ହୋଇ କୁହାକୋହି ହେଲେ—‘ବଚନ ମଧୁର ତିଳକ ସରୁ’ ମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଏ ନାହିଁ ।

କରକେଟ ପୋକ

ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜ ଭାଇ ହୁଗୁଳା ସିଂହକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ଝପଟ ସିଂହ କହିଲେ—“ହଇରେ ହୁଗୁଳୁ ? ଆମ ପୁରମଣି ଲପଟ ସିଂହ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । କଲେଜ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଠାରୁ ଚିଠି ଆସିଛି ଯେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଦଣ୍ଡାବାଳୁଙ୍ଗା ପାଲଟି ଗଲଣି । ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେବା, ସହପାଠିମାନଙ୍କୁ ଯାବତ ହଲପଟା କରିବା, କଲେଜ ଆସବାବ ପତ ଶୁଦ୍ଧିବା, ଶ୍ରେଣୀ ଭିତରେ ପାଠ ପଢ଼ାପଢ଼ି ଭଣ୍ଡର କରିବା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ କେବଳ କଲେଜ ନୁହେଁ, ସହରର ସବୁ ବଜାରକୁ ଟପି ଗଲଣି । ତାକୁ କଲେଜରୁ କାଢ଼ି ନେବାକୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମୋତେ ପରମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏବେ ତୁ ଯାଆ ତାକୁ ନେଇଆ । ତା’ ପାଠପଢ଼ା ସେତିକି ଥାଉ, ଅସଥାରେ ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ାକ କାହିଁକି ପୋଖଣକୁ ଫିଙ୍ଗିବ । ଠିକ୍ କରିଚି ତା ହାତକୁ ଦିହାତ କରିଦେବ । ବେକରେ ଯୁଆଳିଟା ପଡ଼ିଗଲେ ବାବୁଙ୍କ ଫେରକାମି ଛୁଡ଼ିଯିବ । ମନ ଘର ଧରିବ । ଦୁଃଖର କଥା କଅଣ କହିବ, ଆମ ସାତନି ସାତ ପୁରୁଷରେ ଆମେ ଯାହାର ବାସନା ପାଇ ନଥିଲୁ ଆମ ପୁରମଣି ସେ ମାତାଲ ପାଣିରୁ କୁଆଡ଼େ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ପିଇଲେଣି । ତୁ ଶୀଘ୍ର ଯିବୁ, ବାହାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଗଲଣି କହି ତାକୁ ନେଇ ଆସିବୁ ।”

ହୁଗୁଳା ସିଂହ କହିଲେ—“ହଁ ହଁ ଯାହା କହିଲ ସେଇଟା ଠିକ୍ କଥା । କଲେଜ ଝିଅଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଦେଖି ସେଇଟା ଉପାଦେୟ ହୋଇ ଗଲଣି । ଗୋଟାଏ ହାବୁଡ଼େଇ ଦେଲେ ମୋଡ଼ିମାଡ଼ି ହୋଇ ରହିଯିବ । ତାର ଆଉ ପାଠ ଦରକାର ନାହିଁ, ଆଉ ଡେଇଁ କରିବା ବି ଦରକାର ନାହିଁ । ବ୍ୟବସାୟରେ ବି ପୂରେଇ ଦିଅ । ବ୍ୟବସାୟ ଆଉ ବୋହୂକୁ ଆଦର ଭଲ ମଣିଷ ପାଲଟିଯିବ । ଖରାପ ସାଙ୍ଗରେ ପଡ଼ି ଖରାପ ହୋଇ

ଯାଇଛି । ଭଲ ସାଙ୍ଗ ପାଇଲେ ଭଲ ହୋଇଯିବ । ତୁମେ ପାଣି ସଜଳ
କର—ସାତ ଆଠଦିନ ଭିତରେ ହାତଗଣ୍ଠିଟା ଯେମିତି ପଡ଼ିଯାଏ । ମୁଁ
କାଲି ଯାଇ ତାକୁ ଯେ କୌଣସି ମତେ ନେଇ ଆସିବି । ବାହାଘରଟାକୁ
ଠୋ ପଟାସ୍ ସାରିଦେବା ଦରକାର । ଟୋକାଟା ଉପରେ ହୁଏତ ସେଇଠି
କାହାର ନଜର ପଡ଼ିଥିବ । ସେ ନାନାପ୍ରକାର ପଦ୍ମକର ତାକୁ ଉଖାଡ଼ି
ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ହାତ ଛନ୍ଦାଟା ହୋଇଗଲେ ତେଣିକି ଆଉ
କେହି କାହାଆଡ଼େ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ ।

ଶୁଭବେଳା ଦେଖି ମାମୁଁ ସାଆନ୍ତେ ସହରକୁ ଯାଇ ଭଣଜା
ସାଆନ୍ତଙ୍କ ବସାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । କୋଠର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପହଞ୍ଚି
ଦେଖିଲେ ଭଣଜା ସାଆନ୍ତେ ବଗିଚା ପରି ନିବସ୍ଥ ଚିତ୍ତରେ ବସି ରେଡ଼ିଓ
ଶୁଣୁଛନ୍ତି । ଧ୍ୟାନଟା ଏତେ ଶଗୁଳ ହୋଇଥିଲା ଯେ ମାମୁଁ ଆସି ତା ପାଖରେ
ଠିଆ ହୋଇଥିବା କଥା ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । କଅଣଟା ରେଡ଼ିଓରୁ
ପିଉଯାଉଛି ଯେ ଦୁନିଆର ସବୁ କିଛି ପାସୋରି ପକାଇଛି । ମୁଁ ଏଠି
ଆସି ଠିଆ ହେଲିଣି ଅଥଚ ଟୋକାଟା ଜାଣିପାରିଲାନି ।” ମାମୁଁ ସାଆନ୍ତେ
ଏତିକି ମନେ ମନେ ଭାବିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ହଠାତ୍ ଭଣଜାକୁ ଯେମିତି
ବାତ ମାରିଲା । ସେ ‘ସେଞ୍ଚୁର’ ବୋଲି କଲିକଳା ପାଟିଟାଏ କରି ଖଟ
ଉପରେ ଗଡ଼ିଗଲା । ଭଣଜା ଦିହରେ ଏପରି ବାତ ବେମାର ତ କେବେ
ଦେଖାଦେଇ ନଥିଲା, କୋଉ ଦିନଠୁ ତା ଦିହରେ ପଶିଲା ! ଏହା ଭାବି
ମାମୁଁ ଭଣଜାର ହାତକୁ ସମ୍ବଳ ନେବାକୁ ତାକୁ ଚିକଟି ମକଟି ଧରିଲେ ।
‘କିଏବେ’ ରଡ଼ିଦେଇ ଭଣଜା ଦେଖେତ ଖୋଦ୍ ମାମୁଁ ଉପସ୍ଥିତ । ମାମୁଁ
ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—“ଆରେ ତୋର ଏମିତି କଅଣ
ହେଲାରେ ? ହଇରେ ତୁ ଆମକୁ ଦିହ କଥା ଜଣେଇଲୁ ନାହିଁ
କାହିଁକି ?”

“ଆରେ ମାମୁଁ—ନମସ୍କାର, ନମସ୍କାର, ବସ ବସ । ମୋ ଦିହ
କିଛି ହୋଇନି ମ । ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ରେଡ଼ିଓରୁ ଶୁଣି ଆନନ୍ଦରେ
ଗଡ଼ିଗଲି । ଶୁଣ ଶୁଣ ମ । ତୁମେ ତ ସବୁ ମଜା ଭଣ୍ଡାର କରିଦେବ
ଭାବୁଛି ।”

ଏତକ କହି ଭଣଜା ରେଡ଼ିଓ ଆଗରେ ଓ ନିଜ ପାଖରେ ମାମୁଁଙ୍କୁ ବସାଇଲା । ରେଡ଼ିଓଟିରୁ କେବଳ ହାଉ ହାଉ ଶବ୍ଦ ଗଳିପଡୁଥାଏ । ମାମୁଁ ଏ ହାଉ ହାଉ ରଡ଼ି ଶୁଣି କହିଲେ “ହଇରେ ଲଘୁ, ଏହି ହାଉ ହାଉ ଶବ୍ଦଟା ତୋତେ ଏମିତି କି ଆନନ୍ଦ ଦେଲା ଯେ ତୁ ଏକାବେଳକେ ବାୟା ହୋଇଗଲୁଣି ।”

“ଓଃ ! ମାମୁଁ ତୁମେ ବୁଝିପାରବନି ସେ ଆନନ୍ଦ କଥା । ଯେଉଁଠାରୁ ଏ ପାଟିଭୁଣ୍ଡ ଆସୁଛି ସେଇଟା ହେଲା ବମ୍ବେଇର ଏକ ସ୍ଥେଡ଼ିଅମ୍ । ସେଇଟି ମୋର ଭଳି ସବୁରି ଅଣୀ ହଜାର ବାୟା ଆନନ୍ଦରେ ହାଉ ହାଉ ହେଉଛନ୍ତି । ସେହି ହାଉ ହାଉ ଶବ୍ଦ ରେଡ଼ିଓ ଭିତରୁ ବାହାରୁଛି । ମୁଁ ବି ଏଠି ଆନନ୍ଦରେ ହାଉ ହାଉ ହୋଇ ଗଉଛି ।”

“ଆରେ କୋଉଥିଲୁଗି ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଏତେ ହାଉ ହାଉ ?”

“ମାମୁଁ ତୁମେ ତ କିଛି ଜାଣିନ, ମୁଁ କଅଣ କହିବି । ସେଠି ଫିକେଟ ଖେଳ ହେଉଛି । ସେଇ ଖେଳରେ ଆମ ଗାଭ୍ରସକର ସେଷ୍ଟୁର-ଟାଏ କରିଦେଲା । ରୁହମ ମାମୁଁ ବକର ବକର ହୁଅନି ।”

ଏତିକିବେଳେ ପୁଣି ରେଡ଼ିଓ ଭିତରୁ ହାଉ ହାଉ ଶୁଭଲା । ଭଣଜା ପୁଣି ଚଲେଇ ଉଠିଲା—“ହୁରୁରେ ଛକା—ଓ଼ା ଓ଼ା ଭାଇ ଗାଭ୍ରସକର ।” ପୁଣି ମାମୁଁଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦରେ ବତୁରି ଯାଇ କୁଣ୍ଡେଇ ପକେଇଲା ଓ ପୁଣି ଚଲେଇଲା—“ମାମୁଁ ପୁଣି ଛକା, ଯାକୁ ମିଶାଇ ତିନିଟା ଛକା ହେଲୁଣି ଗାଭ୍ରସକର ।”

ମାମୁଁ ତାହାଲ୍ୟ କରି କହିଲେ—“ହୁଁ ! ରେଡ଼ିଓରେ ପୁଣି ତାଆସ ଖେଳ କୁହାଗଲାଣି । ହଇରେ ଏଇ ତାଆସ ଖେଳ ଶୁଣି ଏମିତି ! କାହିଁକି ନିଜେ ମୁଠାଏ ତାଆସ ଆଣି ତିନିଜଣ ଯାଙ୍ଗକୁ ଡାକି ଖେଳୁନୁ ।

ଫେଁ କରି ହସିଦେଇ ଭଣଜା କହିଲୁ—“ହେଃ ମାମୁଁ ଏଇଟା ତାଆସ ଖେଳ ଛକା ନୁହେଁ ଏଇଟା କିରକେଟ୍ ଛକା । କାହାକୁ ନେଇ କୋଉଠି ଥୋଉଛ ମାମୁଁ ।”

“ସେ ଖେଳଟା କେମିତିଆ କହିଲୁ ଲିପୁ ।”

“ଆଉ ପାଞ୍ଚମିନିଟ ସବ୍‌ଗୁରୁକର । ଖିଆପିଆ ପାଇଁ ଖେଳ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ଫୋଡକିବେଳେ ତୁମକୁ ସବୁ ବତେଇଦେବି ।”

ଆଉ ଦି ଶୁର ଟା ରଡ଼ି ଛୁଡ଼ିବା ପରେ ଖେଳ ବନ୍ଦ ହେଲା ବୋଲି ଲିପୁ ମାମୁଁଙ୍କୁ ଜଣେଇଲା । ମାମୁଁ ଭଣଜା ଖିଆପିଆ କାମଟା ଚଟାପଟ୍ ସାରିଦେଇ ପୁଣି ଖଟ ଉପରେ ବସିଗଲେ ।

ମାମୁଁ ପଚାରିଲେ—“ଆଉ ଏ ‘କିରକେଟ୍’ ଖେଳଟା କେମିତିଆ ଆଉ ତା ନାଆଁ ‘କିରକେଟ୍’ ହେଲା କାହିଁକି ?”

“ଏ କିରକେଟ୍ ଖେଳଟା ହେଲା ବିଲଡ଼ି ଗୁଡିତାଣ୍ଡ ବା ଭାବଲପୁଆ ଖେଳ । ଆମ ଗୁଡିତାଣ୍ଡ ଖେଳରେ ଜଣେ ତାଣ୍ଡୁ ହାତରେ ଧରି ଠିଆହୁଏ । ଅପର ପକ୍ଷ ତା ପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ଗୁଡି ଫୋପାଡ଼େ । ତାଣ୍ଡୁବାଲା ଗୁଡିକୁ ତାଣ୍ଡୁରେ ପିଟିଦିଏ । ଅପରପକ୍ଷ ଗୁଡି ଉପରେ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଯଦି ଧୁରପକେଇବେ ତେବେ ସେ ତାଣ୍ଡୁବାଲା କଟିଗଲା । ସେ ଦଳର ଆଉ ଜଣେ ତାଣ୍ଡୁବାଲା ତାଣ୍ଡୁ ଧରେ । ଏଇଟା ହେଲା ଆମ ଦେଶୀ ଗୁଡିତାଣ୍ଡ ଖେଳ । ବିଲଡ଼ି ଗୁଡିତାଣ୍ଡ ଖେଳରେ ଗୁଡି ବଦଳରେ ଗୋଟାଏ କାଠ ପେଣ୍ଡୁ ଆଉ ତାଣ୍ଡୁ ବଦଳରେ ଗୋଟାଏ କାଠଚଟୁ । ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷ କାଠଚଟୁ ଧରିବେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷ ତା ପାଖକୁ କାଠପେଣ୍ଡୁ ଫୋପାଡ଼ିବେ । କାଠ ଚଟୁବାଲା ତାକୁ ପିଟି ଦୂରକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦିଏ । ପେଣ୍ଡୁ ଉପରେ ଉପରେ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ବିପକ୍ଷ ଦଳରେ କେହି ଉପରୁ ଧରିନିଏ ତେବେ କାଠଚଟୁବାଲା ଆଉଟ୍ ମାନେ କଟିଗଲା । ଆଉ ଜଣେ ତା ବଦଳରେ କାଠଚଟୁ ଧରିବ । ବିଲଡ଼ି ଗୁଡି-ତାଣ୍ଡୁ ଖେଳଟା ହେଲା କିରକେଟ୍ । ଆମ ଗୁଡିତାଣ୍ଡ ଖେଳରେ ଖାଇବା

ପିଇବା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଖେଳ ମଝିରେ ଶ୍ଵେତ୍ର ଖାନାପିନା ଅଛି । ଖିରି ଖେତର ଖାଇ ସମସ୍ତେ ମଜଗୁଲ୍ ହୁଅନ୍ତି । କାଳନ୍ଦମେ ତାକୁ ଖିରିଖେତର ଖେଳ କୁହାଗଲା । ଖିରି ଖେତରଟା ନମେ ବଦଳି ଖିରିଖେଟ୍ ତାପରେ କିରକେଟ୍ ହେଲା । ତାପରେ ହାଲକୁ ତାକୁ ଫିକେଟ୍ କହିଲେଣି ।”

“ଆଜ୍ଞା ! ତୁ କେତେକଥା ନ ଜାଣିଛୁ । ହଁ ହଁ ଯୋଉ ଗାଣ୍ଡସ କର ନାଆଁ କହିଥିଲୁ ସେ କିଏ, କୋଉଠି କାର ଲୋକ ?”

“ଏ ମାମୁଁ ତୁମେ ଏମିତି ଜାଣିନ, ସେ ପରା ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ କରଙ୍କ ପିଉସୀ ପୁଅ ଭାଇ, ଲତାମୁକୋସ କାରଙ୍କ ଦିଅର ।” ଆମ ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ କରଙ୍କୁ କଅଣ କମ୍ତି ଲୋକ ଭାବିଛ କି । ଯାହାହେଉ ମାତୃଭୂମି ଧନ୍ୟ ହୋଇଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଭାଇ ପୃଥ୍ବୀ ଭିତରେ ଜଣେ ନାମଜାଦା ଲୋକ । ହଉ ଥାଉ ମାମୁଁ ଆଉ ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରନା । ଖେଳ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଦଶପନ୍ଦର ମିନିଟ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ, ଲିପୁ “ଓଃ । କଅଣ ହେଲାରେ, ହାଇରେ ବିଧାତା କଅଣ କଲୁ, ରନଆଉଟ୍ କରଦେଲୁ” କହି ନିଜ ଛୁତିକି ନିଜେ ଦୁଇ ଚାରିବିଧା ମାରଦେଲା । ମାମୁଁ ତା ହାତଟାକୁ ଧରି ପକାଇ କହିଲେ—“ଏ କଅଣ, ଏ କଅଣ ଏତେ ଅପୈର୍ଯ୍ୟ କଥା ? କଅଣ କହିଲୁ ରଣା ଉଠ, ଏଥିରେ ଏତେ ବିଚଳିତ ହେବା କି ଦରକାର । ଜଣେ ରଣା କିଏ କେଉଁଠି ବସିଥିଲା, ତାକୁ କିଏ ଉଠେଇଦେଇ କହିଲା ଉଠ ସେ ଉଠିଯାଇଥିବ । ସେଥିରେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କଥା ? ସେ ରଣାଟା ଓଡ଼ିଆକିରେ ? କିଏ ତାକୁ କାହିଁକି ଉଠେଇଲା ?”

ହେଃ ମାମୁଁ ତୁମେ କିରକେଟ୍‌ର କିଛି ଜାଣିପାରିଲ ନାହିଁ ତୁମ ଜୀବନଟା ବୃଥା ହୋଇଗଲା, ଏଇଟା ରଣା ଉଠ ନୁହେଁ ଏଇଟା ହେଉଛି ରନଆଉଟ୍ ମାନେ ଖେଳାଳି କଟିଗଲା । ଠିକ୍ ଭାବରେ ଦଉଡ଼ି ନପାରି ଯିଏ କଟିଯାଏ ତାକୁ କହନ୍ତି ରନ ଆଉଟ୍ । ଉଠିଥିବା ପେଣ୍ଟୁଟା ଯଦି ଜଣେ ଧରିନେଲା । ସେ କଟ୍ ଆଉଟ୍ ହୁଏ । ଯିଏ ଖେଳରେ ଜୋଲଡ଼ି ବା ସାହସୀ ନ ହେଲା ସେ ବୋଲ୍ଡ୍ ଆଉଟ୍, ଦି ଜଣ ଖେଳାଳୀ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ମଝିରେ ଯଦି ଧକକାଖାଇ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି ତେବେ ତାକୁ ଫିଟ୍ ଆଉଟ୍ କହନ୍ତି ଆଉ ପାଟି କରନା ଶୁଣ ।”

ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ରେଡ଼ିଓ ଆଗରେ ଲିପୁର ନାଚ କୁଦ, ହଲ୍-ହଲ୍ଲା ଗଡ଼ାଗଡ଼ି ଦେଖିଯାଉବା ପରେ ମାମୁଁ କହିଲେ—“ହଇରେ ଲିପୁ ମୋ ମନଟା ଏମିତି ଚଟା ଧରିଗଲାଣି ଯେ ଏଠୁ ପଲେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲାଣି । ତୁ ଏତେ ଗଡ଼ତଳା ପଡ଼ତଳା ହେଲୁଣି, ଏତେ ଚଲେଇଲୁଣି ତତେ ଟିକିଏ ଖରାପ ଲାଗୁନ ଗୋଟାଏ ଥାନରେ ଏତେ ସମୟ ଧରି ବସୁଛୁ କେମିତି ?”

“ମାମୁଁ ତୁମେ ବୁଝିପାରିବନି । ଏହା ଏକ ତପସ୍ୟାପରି । ଶୁଣିନ ମୁନ ରଷିମାନେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ବସିଯାଆନ୍ତି । ମୁଁ ସେମିତି ଏକ ତପସ୍ୟା କରୁଛି । ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନେ ଦେଖିବ ମୋ ହୃଦୟ କେମିତି ବ୍ରହ୍ମତେଜ ବାହାରିବ ।

“ହେଲା ହେଲା, ତୋ ବ୍ରହ୍ମତେଜର ସନ୍ତାନ ବାପା କିପରି ପାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଇଥିଲାଗି ସେ ଲାଗିପଡ଼ି ଏକ ସୁନ୍ଦରା କନ୍ୟା ତୋ ପାଇଁ ଠିକ୍‌କରି ସାରିଲେଣି । କନ୍ୟାଟି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଛି । ତୁ ନିଜେବି ଟିକିଏ ଦେଖିନେ । ଆଉ ମାତ୍ର ସାତଦିନ ରହିଲା । ତତେ ଆଜି ନେଇଯିବାକୁ ମୋତେ ବାପା ପଠେଇଛନ୍ତି । କାଲି ସ୍ୱକାନ୍ତ ସକାନ୍ତ ବାହାରି ପଡ଼ିବା ।”

ଲିପୁ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡରକୁ ଦେଖି ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସେ କହିଲା “ସଦନାଶ ମାମୁଁ ସେଦିନ ଏଠି ଚବିଶିବାଟି ଷ୍ଟେଡ଼ିଅମ୍‌ରେ ଟିକେଟ ଖେଳ ହେବ । ଗାଣ୍ଡସ୍କର, କପିଳଦେବ, ବଶ୍ୱନାଥ, କରମାନ ଓ ଦୋଷୀ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ୱଦେଶରେ ଆସି ଖେଳିବେ । ଜୀବନଟା ଭୁଲିଗଲେ ଯମ ଦେବତାକୁ ପଟିମାରି ଜୀବନ ଫେରିପାଇବ; କିନ୍ତୁ ଏ ସୁଯୋଗ ଆଉ ନ ମିଳେ । ମୁଁ ପଛେ ବାବାଜି ହୋଇଯିବି; କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ବାହାହୋଇ ପାରିବନି । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦିନ ଠିକ୍‌କରି । ସେଥିରେ ଅସୁବିଧା କଅଣ ?”

“ଆରେ ସେଇଟା ପରା ଶେଷ ତଥୁ । ତୋ ଶୁଶୁର ଆଉ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିବନି, ଅମଙ୍ଗହେବା ଶୁଣିଲେ ସେ ତାଙ୍କ ହିଅକୁ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ

ବାହା କରିଦେବେ । ତା ଉଲଥା ଘାଁ ରହୁଛି ଏ ଯଦି ହରେଇବୁ ତେବେ ଆଉ କେଉଁଠି ପାଇବୁନି । ଆଉ ଦେଖ ଯୌତୁକ କାହିଁରେ କଅଣ ପାଇବୁ ।”

“ସେ ଯୌତୁକ କଥା ମୋତେ କୁହନି । ଯେଉଁ ଶଳା ଛତରା, ଲେଖାଗୁଡ଼ାକ ନିଜ ହାତରେ ଧନ କମେଇ ପାରନ୍ତିନି ସେଇ ଶଳା ଭିକାରି ଗୁଡ଼ାକ ଯୌତୁକ ଯୌତୁକ ରଢ଼ିଛୁଡ଼ନ୍ତି । ସାତଜନ୍ମରେ ସେ ସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦଶ କଣି ପାରିବେନି । ସେଥିଲାଗି ଯୌତୁକ ବାଟେ ମାଗଣା ମାଗଣା ପାଇ ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଶଳା ସେଗୁଡ଼ାକ ଶ୍ଵେର ଡାକୁ ତାଙ୍କ ବାପ ମା ଶ୍ଵେର ଶ୍ଵେରଣୀ । ସେମାନଙ୍କର ବଂଶଲତା ଠିକ୍ ନଥାଏ । ମୋର କ୍ଷମତା ଅଛି ମୋ ବାପାର ପଇସା ଅଛି ମୁଁ ଯୌତୁକ ଆଡ଼େ ଚାହିଁବି ନାହିଁ କି ଶ୍ଵେର ଡାକୁ ବନିବି ନାହିଁ । ମୋର ସୁନ୍ଦରୀଆ ସ୍ତ୍ରୀଟାଏ ହେଲେ ହେଲା । ମୁଁ ରାଜି, କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ହୋଇ ପାରିବନି ।”

ମାମୁଁଙ୍କର ମଙ୍ଗେଇବା କାମସବୁ ପଣ ହୋଇଗଲା । ଶେଷରେ ସେ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ତ୍ରୀ ଧରିଲେ—“ଆଜ୍ଞା ଲିପୁ ତୁ ଗାଭ୍ରସକର, କପିଳଦେବ ଆଦିଙ୍କୁ ସ୍ଵଦେହରେ ଦେଖିବୁ ବୋଲି ତ ବାହା ହେବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେଉଛୁ । ବିଶ୍ଵାସନନ୍ଦ କର ତ’ ତୋ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗ । ତାଙ୍କୁ ଧରି ଗାଭ୍ରସକର ଆଉ କପିଳଦେବଙ୍କୁ ବାହା ଭୋଜିକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିନେବା । ତୁ ଯାଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବଢ଼ିଯିବୁ । ଆଉ ଚିନ୍ତା କଅଣ ?”

“ସତ କହୁଛ, ତାହାହେଲେ ତ ମୋ ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହୋଇଯିବ । ପୁଣ୍ୟମା ଗାଭ୍ରସକରଙ୍କ ପାଖରେ କେତେ ପାଇଁ ବସିବାର ସୁଖ ଓ ଔଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ରହୁଠାରୁ ଡେର ଡେର ବେଶି । ମୋ ଜୀବନଟା ଧନ୍ୟ ହୋଇ-ଯିବ ।”

ଲିପୁ ମାମୁଁଙ୍କ କଥାରେ ରାଜି ହୋଇଗଲା । ବଳେ ଟିକେଟ୍ ବାନ୍ ସାଙ୍ଗ ଟୋକାଙ୍କୁ ବରଯାତ୍ରୀ ରୂପେ ନିଆଗଲା । ବାହାଘର ଦିନ ଷ୍ଟୋଡ଼ାଅମରେ ଟିକେଟ୍ ମ୍ୟାଚ । ଟିକେଟ୍ ବାନ୍ ମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଯୋଡ଼ିଏ ଟି ଖିସ୍କରକୁ ଆବୋରି ବସିଥାଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ କ୍ଷମକ୍ଷମ

ହାଉ ହାଉ ହୋଇ ପାଟିକର ଉଠୁଥାଆନ୍ତି । ବେଢ଼ାକୁ ଗଲବେଳେ ସେ ଦାବକଲ ଯେ ବେଢ଼ା ପାଖରେ ତା ନିକେଟିଆ ସାଙ୍ଗମାନେ ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟର ଧରି ବସିବେ । ସେଇଆ ହେଲା । ପୁରୋହିତଙ୍କର ବାହା ମନ୍ଦିରରୁ ସବୁ ବଲ୍‌କୁଲ ତା କାନରେ ପଶୁ ନଥାଏ । ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟର ଭିତରୁ ନିର୍ଗତ ଫିକେଟ ମନ୍ଦ ସବୁ ତା ଦିହ ଓ ମନକୁ ଉଲ୍‌ସାଇ ଦେଉଥାଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ ସେ ବି ହାଉ ହାଉ ହୋଇ ଇଠୁଥାଏ । କନ୍ୟା ପକ୍ଷରେ ଲୋକେ ମନେ ମନେ ତନ୍ୟା ପିତାଙ୍କୁ ଗାଳିଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି—“କି ଅପସନ୍ଦ କଥା । ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଝିଅଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଆଡ଼ବାୟା ହାତରେ ସଞ୍ଚି ଦେଲେ । ଛୁ—ଛୁ ।

ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟରରୁ ନିର୍ଗତ ଫିକେଟ ମନ୍ଦସବୁ ଲିପୁକୁ ଏତେ ମୁଗ ଧ ଓ ଆକର୍ଷଣ କରଥାଏ ଯେ ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବା ପାଇଁ କେତେବେଳେ କନ୍ୟାକୁ ଆଣି ତା ପାଖରେ ବସେଇ ଦିଆଗଲଣି ତାହା ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ଏଣେ ହାତଗଣ୍ଠି ଟା ତାକୁ ବିପକ୍ଷଦଳ ମାରିଥିବା ଫିକେଟ ପେଣ୍ଡୁର କ୍ୟାବ୍‌ପରି ଜଣାଯାଉଥାଏ । ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟରରୁ ଖବର ଜଣାପଡ଼ୁଥାଏ ଯେ ତେଣେ ସ୍ଫୋଡ଼ିଅମରେ ଭାରି ସରଗରମ ଅବସ୍ଥା । ଭାରତ ହାରିଯିବା ଉପରେ । ବିପକ୍ଷ ଦଳର ପେଣ୍ଡୁରେ, ନିଷ୍ଠିହାତୁଆ ଦୁଷ୍ଟ ଟୋକାର ଟେକାରେ ପାରିଲା ଆମ୍ଭ ଝଡ଼ିଲପରି ଭାରତର ଖେଳାଳୀମାନେ ଝଡ଼ି ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ସାହା ଭରସା ଥାଏ ଏକା ଗାଭ୍ରସକର । ସେ, ଶରୀର ନ କରନ୍ତୁ ଯଦି ଝଡ଼ିପଡ଼େ ତେବେ ଭାରତର ପରାଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଗାଭ୍ରସକର କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭଗଛରେ ଝୁଲୁଥିବା ସୁରକ୍ଷିତ ଆମ୍ଭପରି ସ୍ଵପ୍ନାନରେ ଅଟଳ ରହି ହାରିବା ଗାରକୁ ଟପିବା ଲାଗି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ି କରି ଆଗଉଥାଏ । ସ୍ଫୋଡ଼ିୟମର ଦର୍ଶକ ଆଉ ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟରର ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ରୁମ ଟାକୁରି ଉଠୁଥାଏ । ପରାଜୟରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଆଉ ପାଞ୍ଚ ଦଉଡ଼ି ବାକି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଛୁତି ଧଡ଼ିଧଡ଼ି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଟିରେ ହେ ଭଗବାନ ହେ ଭଗବାନ । ଆଶା କିନ୍ତୁ ବଡ଼କ୍ଷୀଣ । ସମୟ ବି ଭିନ୍ନ ମିନିଟ ବାକି । ହଠାତ୍ ଟ୍ରାଞ୍ଜିଷ୍ଟରରୁ ହୋ ହୋ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଫିକେଟିଆ ବରଯାତ୍ରୀମାନେ ବିକଟ ଚିତ୍କାର କରି ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ି “ନାଗିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଜଣେ କୁହାଟିଦେଲା—ଗାଭ୍ରସକରର ଛକା ଭାରତ ଜିତିଗଲା ।

ଲପ୍ତକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳେ କିଏ ! ଓଳିଆ ଗାଈ ପଦା ଛୁଣ୍ଟେଇଲ ପରି ହାତ-ଗଣ୍ଠି ଛୁଣ୍ଟେଇ ସାଥୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଗଲା ଆଉ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡେଇ ନାଟବାକୁ ଲଗିଲା । ତା ପାଟିରୁ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ହୋ ହୋ ରଡ଼ି ଛୁଟି ଗୁଲିଥାଏ । ବର ଖସି ପଳେଇବା ଧକ୍କାରେ କନ୍ୟାବେଦୀ ଉପରୁ ତଳକୁ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଲୁଗାପଟା ତାର ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇଗଲା । ବହୁ ଅଶାନ୍ତି ଭିତରେ ବାହାଘର ସରିଲା । ମାମୁଁ ଟିକିଏ ସୁବିଧା ପାଇ ବର କୋଠରରେ ପଶୁରିଲେ—“ହଈରେ ତୋତେ ଖେଳଟା ଏତେ ଭଲ ଲାଗେ ନା ଆଉ କିଛି ?”

ଲପ୍ତ ହସିଦେଇ କହିଲା—“ଜାଣିଲ ମାମୁଁ ? ଆଜିକାଲି ନିଜକୁ କିରିକେଟ୍ ପୋକ ବୋଲି ପରିପେ ଦେବା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଫେସନ୍ । ଏତକ ନ ଦେଖେଇଲେ ସାଙ୍ଗମାନେ ଆଉ ପାସଙ୍ଗରେ ପକେଇ ଥାଆନ୍ତେ !

